

STUDIAREA CORUPȚIEI ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR

Viziuni, probleme și posibile soluții

Acest set de materiale educaționale a fost elaborat în urma Programului de Educație Împotriva Corupției al Republicii Lituania și în cadrul proiectului „Prevenirea Corupției prin educație, informare și conștientizare” sprijinit de Programul de Dezvoltare al Națiunilor Unite.

Materialul a fost pregătit pentru tipar de:

Jolanta Piliponytė, Transparency International Lituania

Prof. Dr. Arūnas Poviliūnas, Universitatea Vilnius

Dr. Romas Prakapas, Universitatea Pedagogică Vilnius

Natalija Rumianceva, Universitatea Vanderbilt

Vitalija Skėruvienė, Colegiul Kaunas

Gintarė Šatienė, Universitatea Šiauliai

Dr. Tadas Tamošiūnas, Universitatea Pedagogică Vilnius

Vaiva Zuzavičiūtė, Universitatea Vytautas Magnus

Redactor

Daiva Penkauskienė, Modern Didactics Centre

Conținutul acestui material metodologic a fost finalizat și materialul a fost recomandat spre publicare la ședința Catedrei de Științe Socio-Umane a Universității Pedagogice Vilnius în data de 14 ianuarie 2005.

Referenți științifici:

Prof. Dr. Juozas Bagdanavičius

Prof. Dr. Valdonė Indrašienė

CUVÂNT ÎNAINTE

“Studierea corupției în învățământul superior: perspective, probleme și posibile soluții” este un material destinat cadrelor didactice și studenților din instituțiile de învățământ superior. Această publicație reunește rezultatele proiectelor de doi ani intitulat “Prevenirea corupției prin educație, informare și conștientizare”: programe analitice și planuri de prelegeri care reflectă oportunitățile de educație pentru combaterea corupției prin intermediul științelor socio-umane. Proiectul, finanțat de Programul pentru Dezvoltare al Națiunilor Unite și de Guvernul Republicii Lituania, a fost implementat în cadrul Programului Național de Combatere a Corupției. Scopul acestei publicații este să contribuie la realizarea obiectivelor cheie ale Programului, și anume “prin diverse modalități, promovarea intoleranței față de corupție (...), dezvoltarea și încorporarea curriculumului de combatere a corupției în sistemul educațional”.

Cititorii vor putea să utilizeze programele analitice dezvoltate. În plus, vor afla mai multe informații despre corupție, despre extinderea ei în Lituania și în lume, despre formele sale de manifestare în sistemul de învățământ superior, opiniile profesorilor și studenților despre conceptual de corupție și atitudinile lor față de corupție. La finalul materialului, am inclus un glosar de termeni, bibliografie și o listă a surselor de informații suplimentare.

Toate aceste materiale sunt dreptul intelectual al participanților la proiect. Fiecare autor a dezvoltat programe în concordanță cu cerințele secțiilor sau facultăților la care activează și cu oportunitățile oferite de disciplina pe care o predau. Participanții la proiect și autorii programelor consideră că munca lor se constituie într-o etapă pilot și nutresc speranța că alte cadre didactice din alte instituții de învățământ superior vor utiliza această publicație vor utiliza aceste materiale pentru a construi programe noi, originale și pentru a-și dezvolta propriile modele.

DAIVA PENKAUSKIENĖ

Redactor

FENOMENUL CORUPȚIEI

Autor: JOLANTA PILIPONYTĖ

Introducere

În ultima vreme, am auzit, văzut și aproape involuntar am resimțit felul în care corupția, ca un fel de pâclă, cuprinde fiecare colțișor al statului și chiar al vieții noastre. Ne punem întrebarea: este oare ea un fel de epidemie sau o altă ambiguitate a existenței noastre post-moderne? În acest caz, mass media, mai ales televiziunea, joacă un rol cheie. Aproape în fiecare zi, suntem informați despre manifestări ale corupției la diferite niveluri ale vieții publice și private. Acest fapt ne demonstrează că subiectul de față are o relevanță deosebită. Abundența informațiilor și experiențelor personale fac ca cetățenii lituanieni și reprezentanții lumii afacerilor să fie de acord cu faptul că pentru statul nostru și pentru dezvoltarea economiei, corupția este un obstacol major.

Paradoxal, întrebată despre posibilitatea de a oferi mită, majoritatea populației și a oamenilor de afaceri vor spune „da” fără să judece prea mult (Lietuvos korupcijos žemėlapis 2004:13). De aici rezultă necesitatea de a defini și explica acest fenomen multistratificat și ambiguu al corupției și rolul pe care îl joacă în societatea civilă.

Scopul acestui articol este să examineze problema definirii corupției, să identifice perspectiva unei analize teoretice a corupției, să discute diagnosticarea corupției ca una dintre cele mai eficiente modalități de a o controla și preveni și să explice perspectiva oferită de Jeremy Pope în privința prevenirii corupției și a rolului societății civile. Capitolul I se concentrează pe aspectele definirii corupției, precum și pe rolul legislației, al interesului public și al opiniei publice în definirea fenomenului.

Capitolul II analizează problemele care rezultă din încercările de definire a corupției.

Capitolul III abordează comparativ două perspective teoretice. Prima aparține lui Arnold Heidenheimer, unul dintre cei mai influenți cercetători ai corupției, care examinează o varietate de forme de corupție și le analizează comparativ. A doua este o perspectivă referitoare la cei reprezentați și la reprezentanții lor, care explică ce se întâmplă atunci când reprezentanții delegă puterea lor reprezentanților lor.

Capitolul IV se ocupă de diagnosticarea corupției, ceea ce ne ajută să identificăm aspectele vulnerabile ale fenomenului și astfel să contribuim la dezvoltarea unor programe eficiente de combatere a corupției.

Capitolul V discută rolul societății civile și perspectiva lui Pope despre prevenirea corupției.

În încheiere, am inclus un rezumat al perspectivelor abordate.

În căutarea unei definiții a corupției

Cercetătorii norvegieni care se ocupă de studierea corupției afirmă că acest fenomen complex ar trebui examinat într-un context multidisciplinar (Andvig 2000:9), aplicând diferite modele teoretice, efectuând studii și analizând cazuri și scandaluri distincte de corupție în mai multe detalii. Într-un sens mai larg, autorii care cercetează și scriu despre corupție ar putea fi împărțiți în trei grupuri (Heidenheimer 2002:6-7).

1. Majoritatea oamenilor de știință utilizează definiția corupției oferită în *Oxford English Dictionary*, care se referă la conceptul de îndatoriri publice.

2. Un alt grup de oameni de știință au formulat o definiție a corupției care se bazează pe conceptele de trebuințe, consum și schimb, împrumutate din teoriile științelor economice.

3. Cel de-al treilea grup vorbește despre corupție folosind ideea de interes public.

Definiția într-un mod simplu, corupția este comportamentul neadecvat al oficialilor publici. O organizație neguvernamentală, Transparency International, definește corupția ca „abuzul de putere creditată pentru beneficiul propriu” (Pope, 2000, p. 1). Aceasta este una dintre cele mai comune definiții a corupției utilizată în întreaga lume.

Există următoarele forme de corupție: mituire, nepotism, favoritism, clientelism, lobby nepermis de lege, utilizarea ilegală a unor resurse publice, privatizare ilicită, colectarea de impozite ilegale, evaziune fiscală, cumpărarea de voturi, alocarea ilicită de fonduri unor partide politice etc.

După cum am menționat mai sus, corupția este deseori descrisă ca și comportament neadecvat sau ne-conform regulilor și standardelor din partea unor funcționari publici. James Scott, profesor de științe politice la Universitatea Yale, susține: corupția este o deviere de la anumite standarde. Tot el formulează întrebarea: „ce criterii ar trebui să folosim pentru a stabili acele standarde?” (Gardiner 2002:29). Să începem prin a discuta aspectele legale și de interes public.

Rolul legislației în definirea corupției

Pentru a răspunde la întrebarea profesorului Scott, ne vom întoarce în mod natural la criteriile clar stabilite prin instrumentele legale. De exemplu, o acțiune a unui funcționar public nepermisă de lege va fi considerată ilegală, deci coruptă. În alte cazuri, acțiunea nu este coruptă, chiar dacă elementele sale includ abuzul sau violarea eticii. Avocații apreciază aceste definiții formale clare. Evident, atât funcționarii publici cât și cetățenii ar trebui să fie conștienți de aceste cerințe și interdicții formulate în legi.

Deși legislația din diferite țări definește clar corupția, James Scott este preocupat de următoarele chestiuni:

- Oare este adevărat că ceea ce este legal este întotdeauna în acord cu normele eticii?

- Există pericolul ca datorită diferențelor între cadrul legal din diferite țări acțiunile identice vor fi înțelese în moduri diferite.
- Este dificil de comparat corupția în țări cu sector public de diferite mărimi (de exemplu, în unele locuri majoritatea sunt angajați în sectorul public pe când în alte locuri majoritatea lucrează în sectorul privat) (Scott 1972:5).

STUDIAREA CORUPȚIEI ÎN INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR

Aspectul interesului public în definirea corupției

Să începem cu două exemple prezentate de John Gardiner care ilustrează problema definiției legale a corupției.

- În Germania nazistă, în timpul celui de-al II-lea Război Mondial, evreilor li s-a interzis prin lege să călătorească. Dacă un inspector de la serviciul de pașapoarte accepta 1000 DM de la o familie de evrei și aproba plecarea lor, acest caz s-ar putea numi „corupție”? Inspectorul lua banii în schimbul unei decizii ilegale, dar oare ea poate fi considerată corupție? Putem găsi justificare pentru acțiunea inspectorului? Majoritatea oamenilor ar spune probabil că impunerea unor legi mai stricte pentru evrei a fost un lucru rău și că eludarea legii descrisă mai sus, aprobarea călătoriei, a fost un act etic.
- Situația descrisă mai sus arată că acțiunile ilegale nu sunt în mod necesar corupte, iar cel de-al doilea exemplu ilustrează situația opusă: acțiuni legale care pot fi considerate corupte. În 1950-60, când orașele din SUA se aflau într-o situație de criză, Congresul american a dezvoltat un Program de Revitalizare Urbană, conform căruia agențiile de stat au declarat unele pământuri din zone distruse ca fiind improprie, au demolat clădirile de pe aceste parcele și le-au vândut. Ca urmare a programului, majoritatea parcelelor au fost „revitalizate”. În majoritatea cazurilor, pământurile aparțineau săracilor și membrilor minorităților rasiale. În acele locuri, s-au construit noi case luxoase și instituții. În mod evident, funcționarii publici au urmărit toate procedurile legale. Au fost aceste acțiuni legale acte de corupție? După Scott, Programul de Revitalizare Urbană a fost în beneficiul oamenilor din clasele de mijloc și celor foarte bogați. Oare a ajutat acest program la rezolvarea unor probleme economice în orașe? Evident, săracii au suferit iar cei bogați au devenit mai bogați. Am putea afirma „acest Program de Revitalizare Urbană a reflectat corupția din viața politică americană” (Gardiner 2002:31). Pe de altă parte, nu este bine să folosim termenul de corupție de fiecare dată când vorbim despre procesele politice care oferă oportunități și beneficii inegale. Primul exemplu nu este un caz foarte disputabil, în timp ce al doilea caz arată atitudini diferite față de „practici corupte”.

De aici rezultă întrebarea: „Pe baza exemplelor de mai sus, ce putem spune despre definirea corupției?” Simplu, este oare o acțiune:

- care cauzează daune interesului public coruptă, chiar dacă este legală?
- care este benefică societății incoruptă, chiar dacă este împotriva legii?

Ambele exemple, consecințe ale unor documente naționale, pot fi privite atât la nivel individual (o familie care încearcă să emigreze; rezidenți ale căror case au fost demolate) cât și la nivel public. Pentru a rezuma, „consecințele corupției asupra interesului public pot fi analizate separat dintr-o varietate de aspecte” (Gardiner 2002:32).

Analiza fenomenului corupției este inseparabilă de contextul procesului politic. Este bine să ne gândim că totul depinde de legislație, dar merită să adoptăm o viziune critică: corupția, ca orice alte practici ilegale, slăbește sau invalidează obiectivele legislației. Însă dacă admitem că legiuitorii elaborează legi proaste, mai ales atunci când în mod sistematic ignoră, ca practică de stat, interesele unor grupuri sociale sau nu acordă atenție opiniei publice, atunci vom putea recunoaște practicile corupte. „Acest lucru ne permite să combinăm aspectul interesului public cu definiția corupției” (Gardiner 2002:32). Asemenea combinații nu vor conduce la cazuri clare și rareori vor oferi un singur răspuns care să-i mulțumească pe toți. Dar permit formularea unor întrebări importante atunci când judecăm un caz, o situație și luăm decizii.

Rolul opiniei publice în definirea corupției

Dacă există o ruptură aparentă în definirea corupției oferită de lege și percepția ei de către cetățeni, s-ar putea întâmpla ca funcționarii publici să urmeze valorile sprijinite de opinia publică mai degrabă decât de lege. În plus, după Gardiner, acțiunile eficiente de combatere a corupției sunt imposibil de implementat sau pot fi implementate dificil dacă există o diferență mare între opinia publică despre corupție și definiția corupției în documentele legale.

Procurorii și anchetatorii sunt conștienți că cetățenii preocupați de corupție sunt mai dispuși:

- să raporteze cazuri de corupție;
- să coopereze cu anchetatorii care investighează astfel de cazuri;
- să voteze politicienii onești față de cei corupți;
- să respecte legea și să nu mituiască;

„Datorită acestora, opinia publică despre corupție este importantă atunci când discutăm despre acțiuni eficiente de combatere a corupției” (Gardiner 2002:33).

Problemele care apar în definirea corupției

Oricât de mult să ne gândim, este evident că vom întâmpina dificultăți în definirea corupției. Teoreticienii au identificat

următoarele probleme cheie:

- există o diferență între felul în care instrumentele legale naționale definesc corupția, impactul acestui fapt și felul în care corupția este percepută de opinia publică
- apar discrepanțe semnificative datorită modalităților diferite în care diversele țări definesc și percep problemele de mai sus (Gardiner 2002:25).

În continuare, articolul de față va prezenta câteva idei despre diferitele definiții ale corupției. O definiție clasică a fost oferită de profesorul Joseph Nye de la Universitatea Harvard, care afirmă despre corupție: „este comportamentul care deviază de la îndatoririle formale ale rolului public din cauza unor câștiguri private pecuniare sau statutare (personale, ale apropiaților, ale clicii)” (Nye, 1989:966). Unele aspecte ale acestei definiții sunt deosebit de importante. Majoritatea vor fi de acord că această definiție relevă aspectele rolului public. Corupția este posibilă doar când un funcționar public își îndeplinește rolul public. Dar ce se întâmplă cu aspectul privat menționat de Nye? Autorul reliefează abuzul cu scopul unor câștiguri pecuniare sau de statut. Această definiție se referă la banii câștigați de funcționarii publici sau de rudele lor, dar ignoră cazurile de abuz când funcționarii publici urmăresc câștiguri pentru un partid, un grup etnic sau alt grup de care aparține respectivul funcționar public. Un alt neajuns al acestei definiții este că Nye afirmă: „corupția este comportamentul prin care se încalcă regulile față de exercitarea unor influențe private” (Gardiner, 2002:26). Însă definiția oferă variate interpretări ale extinderii corupției în diferite țări. În unele state, nu există reglementări formale care să ghideze comportamentul funcționarilor publici; alte state consideră că politicienii și funcționarii pot să își amestece rolurile oficiale și private. Oare asta înseamnă că unele acțiuni în anumite țări s-ar încadra între limitele definiției formale a corupției oferită de Nye iar altele nu? Aceasta este întrebarea pe care o formulează Profesorul Gardiner.

O altă categorie importantă este abuzul puterii publice de către funcționarii publici. Este probabil imposibil de definit precis. Ken Gibbons, politolog canadian, a identificat acțiunile care ar putea fi considerate „abuz de putere”:

- un funcționar public își angajează rudele în serviciul public, și nu candidatul cu cele mai potrivite competențe (nepotism);
- un partid politic care câștigă alegerile concediază toți funcționarii publici sprijiniți de partidul de opoziție (patronaj);
- reprezentanții legislativului administrează resursele unei companii de minereuri feroase și votează legea care oferă scutire de impozite pentru companii de aceeași categorie (conflict de interese legislativ);
- oficialii guvernamentali folosesc informațiile pe care le dețin pentru a oferi consultanță unor clienți privați (conflict de interese birocratic) (Gibbons, 1989:778).

Lista lui Gibbons ar putea fi extinsă cu următoarele:

- încheierea unor acorduri cu guvernul care să favorizeze prietenii și suporterii politici;

- minciuna în mass media și în public;
- diverse forme de sprijinire a campaniilor politice etc.

Pentru a încheia categoria de abuz de putere, vom nota că ambiguitatea definiției sale este deosebit de relevantă. Unele forme de abuz de putere sunt interzise în unele țări. Dacă acest lucru este adevărat și dacă cea de a doua cerință a definiției lui Nye este satisfăcută (oficialul obține câștiguri private), ele pot fi considerate egale cu alte forme de corupție. Chiar și în țări unde aceste forme de abuz sunt considerate legale, acțiunile și comportamentul oficialilor publici sunt cel puțin considerate ne-etice, iar cetățenii sunt nemulțumiți de ele.

Aceste sunt câteva semne de întrebare teoretice în ceea ce privește definirea corupției. Am putea să le abordăm mai pe larg, mai ales la nivel comparativ, internațional. Vom continua prin a discuta analizele teoretice posibile ale corupției. Perspectiva lui Arnold Heidenheimer este asociată cu nivelul de analiza macro, iar modelul reprezentați-reprezentanți cu teoria nivelului micro.

Perspective ale analizei teoretice a corupției

Perspectiva sistemică: Arnold Heidenheimer

Perspectiva lui Arnold Heidenheimer, cercetător al fenomenului corupției, este una dintre cele mai influente. Se face referire la ea atunci când se examinează diferite tipuri de corupție sau atunci când se recurge la analize comparative.

Baza conceptului de corupție utilizată în lucrările lui Heidenheimer este serviciul public. În plus, el utilizează anchete sociale care îl ajută să explice diferite tipuri specifice de comportament corupt.

Heidenheimer examinează extinderea corupției în diferite societăți și anticipează formele de corupție care vor fi cele mai aparente într-o anumită societate. În funcție de tipul relațiilor de angajamente politice, autorul împarte societățile în patru grupuri:

- societățile tradiționale bazate pe familii (de exemplu, comunitatea montenegrenilor descrisă în lucrările lui E. Banfield);
- societatea tradițională de gardieni ai celor protejați (proprietari și clienți) (comunitățile sicilienilor și grecilor care au fost cercetate de antropologii J. Boissevain și J. K. Campbell);
- societatea modernă de șefi și subordonați (marile orașe americane în prima jumătate a secolului trecut);
- societatea de cultură civică (orașele de mărime mijlocie americane și britanice și suburbiile acestora) (Heidenheimer 2002:143).

Acest model arată extinderea unui anumit comportament politic în rândul funcționarilor publici și al cetățenilor de rând pe care elita occidentală o definește ca fiind corupție. El ne permite să evaluăm cum (cât de strict sau tolerant) privește o anumită societate sau elita ei comportamentul care oficial este considerat corupt. Heidenheimer identifică trei tipuri de corupție:

- mărunță;
- de rutină;
- agravată (Heidenheimer 2002:150-152).

Categorisirea se bazează pe criteriile frecvenței și extinderii corupției; de asemenea, reflectă efectul extinderii sale în societate și dacă comportamentul corupt este unul obișnuit în diferite sisteme de angajamente și relații politice.

Ținând cont de felul în care elita și societatea în general evaluează anumite tipuri de activități în sisteme politice diferite, Heidenheimer a împărțit corupția în trei categorii:

- neagră;
- gri;
- albă (Heidenheimer 2002:152).

Corupția neagră denotă acțiuni pe care atât elita cât și majoritatea opiniei publice le consideră corupte.

Categoria de mijloc a corupției gri include acțiunile referitor la care nu există o opinie clară sau ea se schimbă odată cu percepția cetățenilor care consideră că asemenea acțiuni ar trebui pedepsite sau nu. Anumite grupuri, de obicei elita, consideră anumite comportamente ilegale și caută modalități de a le pedepsi, în timp ce alte grupuri sociale nu le consideră corupte. Opinia majorității este pur și simplu nedefinită. După Heidenheimer, în cazurile de corupție gri elita de obicei își manifestă dezaprobarea iar opinia publică largă rămâne indiferentă.

După prof. Heidenheimer, corupția albă este un fenomen prin care elita și majoritatea opiniei publice tolerează anumite comportamente corupte și acțiunile îndreptate împotriva lor nu primesc de obicei sprijinul activ al celor două grupuri. Combinând aceste tipuri de societăți și corupții, Heidenheimer ajunge la concluzia că în societatea modernă a culturii civice cazurile de corupție agravată sunt rare sau netipice și ele ar reprezenta cazurile de corupție neagră.

În restul celor trei tipuri de societăți situația este tocmai opusă: corupția de rutină apare accidental (cu excepția cazurilor când clienții sunt angajați să voteze) și este descrisă ca și corupție neagră. Cazurile de oferire de cadouri și nepotism, dacă tranzacțiile sunt colective (de exemplu, fonduri pentru partide politice) sunt privite ca și corupție gri. Corupția mărunță este mai frecventă și ea și e privită tot ca și corupție gri.

Un cercetător suedez, Andersson, afirmă că atunci când se aplică modelul Heidenheimer de analiză a corupției, trebuie să se țină cont de faptul că majoritatea caracteristicilor corupției sunt împrumutate din Europa de Sud, America și Marea

Britanie. Acest lucru înseamnă că ipoteza construită de Heidenheimer ar trebui verificată și aplicabilitatea teoriei s-ar dori extinsă. Cu câțiva ani în urmă, Heidenheimer a observat impactul schimbărilor globale. A recunoscut că odată cu globalizarea, percepția corupției devine mai ambiguă. Asta înseamnă că ceea ce a fost descris ca fiind corupție neagră, gri și albă își pierde puterea de a reda adevărata imagine a comportamentului corupt.

În concluzie, perspectiva oferită de Heidenheimer este potrivită pentru studiile comparative și studiile de caz. Una din avantajele cheie a teoriei este că autorul nu este legat de definiția legală a corupției și că privește percepția largă a acestui fenomen. Acest aspect ne permite să explorăm diferite tipuri de corupție. Dezavantajul acestei perspective este că clasificarea sistemului este destul de demodată și nu ia în considerare suficiente aspecte ale contextului și actorilor. În continuare, vom discuta o altă perspectivă, unde actorii și informația sunt în centrul atenției.

Micro-nivelul: Modelul reprezentațiilor și al reprezentanților

Punctul focal al acestui model este unul din ramurile teoriei schimbului: în teoria alegerii raționale, atribuită teoriilor alegerii maxime. Luând în calcul perspectivele economice, o teorie a alegerii raționale analizează acțiunile strategice ale unui individ prin care acesta caută bunăstarea sau satisfacerea nevoilor materiale. Accentul cade pe situația specifică a individului (de exemplu, cel care corupe) care cântărește argumentele pro și contra.

Scopul primar al acestui model este să analizeze relațiile dintre angajați și angajatori în sectorul privat. Însă aparent acest model poate fi aplicat și în sectorul public. Atitudinile reprezentațiilor și ale reprezentanților au fost utilizate în cercetările efectuate în domeniul corupției de cercetătorul american Rose-Ackerman, economiștii Klitgaard și Jain și alții.

Opiniile reprezentațiilor și ale reprezentanților aparțin de teoria micro-nivelului, care explică ce se întâmplă atunci când reprezentații delegă puterea unui reprezentant. În alegerea modelului, merită menționat că interesele reprezentanților și ale celor reprezentați de aceștia nu coincid în mod necesar. „Problema cu reprezentarea apare atunci când interesele și prioritățile celor reprezentați și ale reprezentanților diferă și atunci când reprezentanții pot obține informații mai complete sau mai bune decât cei care îi reprezintă (Andersson 2002:38). În anumite cazuri, cei reprezentați, înainte sau după ce își delegă puterea, recurg la apărare.

Într-o societate modernă, sistemul politic este descris în termeni de delegare a puterii la toate nivelurile guvernului. De aceea, avantajul cheie al acestei perspective teoretice este posibilitatea de analiză a lanțului de puteri. Ne permite de asemenea să examinăm motivele elementelor slabe și puternice în lanțul de putere. În explorarea procesului de delegare a puterii, se formulează niște întrebări:

- Oare reprezentații știu că reprezentantul de fapt este în poziția care i s-a prescris?
- Oare informațiile reprezentanților despre activitățile lor sunt corecte?

Aceste întrebări ne fac să ne gândim cum ar trebui să raporteze reprezentanții către reprezentați și cum primii ar trebui să fie controlați de reprezentați pentru ca cei din urmă să poată avea încredere în cei ei. În acest caz, factorul determinant este accesul la informație. De obicei, partea care delegă are mai puține informații decât partea căreia i se delegă puterea.

Deși a fost criticată (Lambsdorff 2001:19), teoria reprezentaților și a reprezentanților devine din ce în ce mai populară în examinarea corupției. După Andersson, chestiunile care determină alegerea individului, comparativ cu factorii instituționali, ar trebui cântăriți separat, dar ele pot sprijini sau explica scopul. Corupția nu este privită ca un rezultat al unei alegeri individuale în afara limitelor contextului. Dimpotrivă, în procesul de luare a deciziilor, contextul social este important. În studiile referitoare la corupție, majoritatea modelelor reprezentați-reprezentați au antecedente în modelele economice.

Primul punct de analiză este asimetria informațiilor, regula recompensării în relații mutuale, decizii și alegeri dintre tipuri diferite de prețuri: prețul de evaluare, de angajare și de pierderi.

Majoritatea modelelor de reprezentați-reprezentați se aplică în administrația publică. În analiza zonelor cu pericol de corupție în Suedia, Andersson a aplicat modelul pentru a analiza lanțul delegării puterii și pentru a identifica carențele administrației publice. El a afirmat că în timp ce privim structura generală a lanțului de delegări, detașat de beneficiul și prețul potențial față de un actor specific, teoria reprezentaților și a reprezentanților ne ajută să înțelegem mai bine ariile cu pericol de corupție și să suplimentăm modalitățile de studiere a fenomenului corupției orientate spre proces și calitate mai degrabă decât spre cantitate (Andersson, 2002:42).

Diagnosticarea corupției

Unul din cele mai eficiente mecanisme de control și prevenire a corupției este diagnosticarea sa, ceea ce ajută la identificarea zonelor celor mai vulnerabile la corupție și astfel contribuie la dezvoltarea unor programe eficiente de combatere a corupției. Să discutăm acum cele mai de seamă anchete asupra corupției efectuate în lume și în Lituania.

Nivelul internațional

Indicele de percepție a corupției

Una din metodele cheie aplicate global în diagnosticarea corupției este indicele de percepție a corupției (Corruption Perception Index – CPI). Din 1995, Transparency International (TI), o organizație neguvernamentală, efectuează studii anuale. Indicele compozit CPI se bazează pe anchete în rândul reprezentanților oamenilor de afaceri și al altor experți. Este de fapt o „anchetă asupra unor anchete”, grupând țările după extinderea fenomenului corupției. Pe baza aplicării indicelui, Lituania nu reușește să se înscrie în rândul țărilor „celor mai curate” care obțin scoruri de peste 5. În 2003, Lituania a obținut punctajul 4,7, fiind a 41-a din 133 țări studiate; în 2004, a avut un scor de 4,6, fiind a 44-a din 146 țări studiate.

Indicele plătititorilor de mită

Un alt studiu al TI este Indicele Plătititorilor de Mită (Bribe Payers Index – BPI), care a fost efectuat prima dată în 1999. BPI oferă informații despre:

- Disponibilitatea corporațiilor multinaționale de a da mită;
- Sectorul de afaceri cel mai contaminat de mituire;
- Conștientizarea existenței Convenției OECD de Combatere a Mitei în rândul directorilor executivi ai marilor corporații;
- Gradul în care marile corporații respectă Convenția OECD de Combatere a Mitei;
- Percepția practicilor de afaceri necinstite folosite de firme pentru a obține contracte.

BPI reflectă percepțiile conducătorilor afacerilor. În 2002, acest studiu a fost efectuat în următoarele cincisprezece țări: Argentina, Brazilia, Columbia, Ungaria, India, Indonezia, Mexic, Maroc, Nigeria, Filipinele, Polonia, Rusia, Africa de Sud, Coreea de Sud și Tailanda. Aceste țări sunt implicate în afaceri și proiecte de investiții ale unor firme multinaționale. Lituania nu a fost parte a studiului BPI.

Corupția în interacțiunile întreprinderi-stat în Europa și Asia Centrală

O altă metodă de diagnoză binecunoscută a fost prezentată de Banca Mondială în raportul din 2000 *Anticorupția în tranziție: o contribuție la dezbaterile despre politici*. Raportul prezintă tehnici de efectuare a analizelor fenomenului de corupție în țările în tranziție. Al doilea raport, *Anticorupția în tranziție 2: Corupția în interacțiunile dintre întreprinderi și stat*

În *Europa și Asia Centrală 1999-2002*, a fost prezentat în 2004. El descrie tendințe ale corupției de-a lungul timpului și încearcă să explice schimbările care se petrec.

Primul raport a fost elaborat folosind date din anchete efectuate în 1999 în rândul oamenilor de afaceri, precum și din interviuarea a peste 4000 de proprietari de firme și executivi din 24 țări în tranziție (inclusiv Turcia) despre tema corupției. A doua fază a anchetei a avut loc în 2002, constând în interviuarea a 6500 proprietari de companii și executivi din 26 țări în tranziție (inclusiv Turcia).

Țările studiate au fost grupate în funcție de scara *corupției administrative* (care se măsoară prin frecvența mituirii) și *capturarea statului* care predomină în aceste țări. A doua formă de corupție, care are efect asupra „regulilor jocului” stabilite de stat, se măsoară în funcție de daunele cauzate întreprinderilor.

Statele din Europa de Est și Centrală, precum și Armenia, suferă de niveluri relativ scăzute de astfel de tipuri de corupție. În Lituania, precum și în Republica Cehă și Estonia, indicele corupției administrative este de 2,2 iar al capturării statului de 0,32 (*Anticorruption in Transition 2*, 2004).

CORUPȚIA CA SUBIECT DE DREPT

Autor: VITALIJA SKĖRUVIENĖ

Modulul de Drept Comercial

Scopul și conținutul disciplinei, relația sa cu alte discipline

Această disciplină este parte a fundamentelor de drept și a dreptului comercial și se adresează în speță studenților de business, turism și servicii hoteliere. Studenții studiază disciplina timp de două semestre (bazele dreptului în cel de-al patrulea semestru și drept comercial în cel de-al cincilea semestru). Disciplina are 4 credite și constituie 160 de ore de curs în două semestre (56 ore de prelegeri, 56 ore de exerciții, 74 ore de studiu independent). Șaizeci de ore din cadrul celor două cursuri sunt dedicate educației anti-corupție.

Prelegerile vor combina teoria și practica. Este recunoscut că studiul disciplinei să îmbunătățească deprinderile generale ale studenților și este, deci, legată și de alte discipline, ca de pildă introducere în antreprenariat, management, management de cariere, finanțe, marketing internațional și siguranță la locul de muncă.

SCOPURILE ȘI SARCINILE DISCIPLINEI

Oferirea studenților cunoștințe legate de teorie legală, drept constituțional, al muncii, civil, administrativ, criminal și comercial lituanian. Îmbunătățirea argumentării logice a studenților, dezvoltarea înțelegerii actelor normative, familiarizarea lor cu politicile anti-corupție lituaniene și încurajarea maturității și conștiinței civice.

METODE DE PREDARE

O schemă ce conține animație, exerciții de înțelegere și reflexie vor fi folosite în timpul prelegerilor. Teoria este combinată cu sarcini practice ale studenților în scopul de a reflecta asupra aspectelor teoretice; se vor ține discuții pentru a încuraja căutarea de răspunsuri, analiza și rezolvarea problemelor.

EVALUARE

Sarcini – 10%

Muncă independentă – 20%

Teste – 20%

Examene – 50%

PRELEGERILE 1- 6. TEORIA DREPTULUI (6 ore academice)

Tema 1 – Sursele legilor și tipurile acestora. Acte normative (2 ore academice)

Scopurile și sarcinile prelegerii

1. Introducerea la sursele legilor.
2. Înțelegerea importanței actelor normative, abilitatea de a le găsi și analiza.
3. Îmbunătățirea capacității de argumentare logică a studenților.

Metode

Prelegere, utilizarea surselor, analiză, dezbateri.

Evocare

La începutul prelegerii, studenții vor fi întrebați de surse ale legilor și despre diferențele între fiecare; urmează apoi o discuție.

Realizarea sensului

Schema prelegerii:

1. Principalele surse ale legilor de-a lungul istoriei (legea cutumiară, precedentul legal, contracte de reglementare, acte normative).
2. Acte normative.
 - 2.1. Legi. Legi constituționale și comune.

Adoptarea legilor (dreptul de inițiativă legislativă, dezbaterile asupra unei propuneri de lege, adoptarea și publicarea legilor).
 - 2.2. Legislație secundară.

Legislație secundară generală.
Legislație secundară locală.
Legislație secundară instituțională.
Legislație secundară de organizare internă.

Reflecție

- Principii de drept pot fi atribuite surselor de drept?
- Care este diferența între acte normative vechi și noi?

Studentii răspund la următoarele întrebări:

1. Care sunt sursele de drept cunoscute în istorie?
2. Care este diferența între un act normativ și un contract de reglementare?
3. Care este diferența între drept și drept secundar?
4. Care sunt stadiile în adoptarea de legislație?
5. Cum se poate clasifica legislația secundară în funcție de domeniul de aplicare și subiecți?

Temă de casă

1. Lectură din cartea lui P. Čiočys, *Teisės pagrindai* privind: *Teisės realizavimas* and *Teisėtumas ir teisėtvarka*.
2. Caută actul normativ menționat – Legea prevenirii corupției a republicii Lituaniei (*Monitorul Oficial*, 2003, Nr. 38-1728). Caută în motorul de căutare la www.lrs.lt legislația Republicii Lituaniei (specifică titlul publicației, anul publicației și numărul actului normativ).

Tema 2 – Corupția și legile (4 ore academice)

Scopurile și sarcinile prelegerii

1. Introducerea în modurile de implementare a legilor.
2. Introducerea în sursele legislației ce guvernează măsurile anti-corupție.
3. Explicarea conceptului de corupție.
4. Dezvoltarea gândirii critice a studenților.

Metode

Conversații, discuții, analiză comparativă, muncă independentă.

Evocare

Ai putea sumariza într-un cuvânt esența următorului citat: *“.. acțiuni deliberate ale unei persoane care promite, oferă, dă, solicită sau acceptă, în mod direct sau indirect, recompense ilicite în interes personal propriu sau în beneficiul altora pentru satisfacerea sau nesatisfacerea unor funcții.”* (Raudonienė A., *Modernėjanti klasikinio korupcijos apibrėžimo Lietuvoje kaita, in Jurisprudencija. Mokslo darbai*, t. 32. Vilnius, 2002).

Realizarea sensului

Discuție: Ce ai auzit despre corupție?

Studentilor li se prezintă legile care guvernează măsurile anti-corupție, inclusiv Codul Penal al Republicii Lituaniene și Legea pentru prevenirea corupției a Republicii Lituaniene.

Studentilor li se cere să compare definițiile corupției.

Corupția (așa cum este ea definită în Legea Serviciului de Investigații Speciale a Republicii Lituaniene) înseamnă „promisiunea, oferirea, sau darea oricăror recompense ilicite unui politician, persoană oficială sau angajat, precum și o solicitare directă sau indirectă a unei recompense ilicite pentru sine sau altă persoană din partea unui politician, persoană oficială sau angajat, sau acceptarea sau oferirea, ori promisiunea dării unei astfel de recompense pentru efectuarea sau neefectuarea unor sarcini, dar și promisiunea, oferirea, sau darea unei recompense ilicite oricărei persoane care susține că poate influența deciziile politicianilor, persoanelor oficiale sau angajaților, o solicitare directă sau indirectă de către o persoană care susține că poate influența deciziile politicianilor, persoanelor oficiale sau angajaților în schimbul acceptării unei recompense ilicite sau acceptarea unei oferte sau promisiuni legate de o astfel de recompensă, precum și complicitatea la comiterea oricăror dintre acțiunile specificate mai sus.“

Conversație pe principiile legalității: statul de drept; integritatea legalității; universalitatea legalității; inevitabilitatea răspunderii legale; combinarea legalității și a relevanței; protejarea drepturilor și libertăților individuale.

Discuții legate de următoarele probleme:

De ce sunt regulile de drept înglobate în legi și legislație secundară?

- Pentru a li se implementa prevederile.
- Pentru a ne face conștienți de existența unor astfel de reguli.

De ce este important să fim în concordanță cu regulile de drept?

- Pentru ca să evităm violarea prevederilor stabilite de standarde legale?
- Pentru a ne preveni de la acte ilicite?

Este respectarea legii obligatorie?

- Este permis să nu se plătească taxe?
- Este permisibil să se conducă într-o stare de ebrietate?

Utilizarea legii înseamnă:

- Dreptul de a obține avantaje pe urma puterilor stabilite în actul normativ;
- Dreptul de a alege o oportunitate pentru a concluda tranzacții.

Aplicarea legii înseamnă:

- Implementarea prevederilor stabilite în regulile legii de către instituții publice competente;
- Acțiunile persoanelor întreprinse spre protejarea drepturilor încălcate.

Sunt instituții autorizate în mod public subiecți de drept?

- Doar instituțiile publice competente.
- Drepturile cetățenilor sunt limitate.

Cine și pe baza căror principii poate exercita coerciție?

- Instanțe de judecată, procuraturi, poliția, arbitraje, diferite instituții de stat cu autoritate specială.
- Cetățenii nu au astfel de autoritate.

Cetățenii sunt îndreptățiți să participe în aplicarea legii și dacă da, în ce mod?

- Nu se poate susține că cetățenii în general nu au dreptul de a pune în aplicare legile.
- Dreptul cetățenilor de a pune în aplicare legile este limitat la (în cazul audierilor într-un proces) calitatea de martor, răspundere penală pentru ascunderea unui act penal, etc.

Cetățenii pot preveni violarea legilor și dacă da, în ce mod?

- Da, pot preveni sau reține alte persoane de la comiterea unor acte care contravin prevederilor legii.
- Prin raportarea violării instituțiilor competente.

Care este importanța legalității în implementarea regulilor de drept?

- Este înțeleasă ca implementarea practică a prevederilor regulilor de drept.
- Este înțeleasă ca un principiu general al dreptului și care înseamnă că este obligația fiecărui subiect de drept să implementeze regulile de drept în mod corect și fără abateri.

În care documente pot fi găsite următoarele definiții: darea de mită, corupție, birocrăție, abuzul în serviciu, instigare?

- Codul penal.
- Legea pentru prevenirea corupției.
- Legea administrației publice.
- Legea privind activitățile operative a Republicii Lituaniene.

Care sunt principalele premise ale legalității?

- Trebuie să fie recepționată nu numai de cetățeni și organizații obișnuite, dar și de către instituții publice și oficialități.
- Pentru a implementa principiile legalității: legalitate uniformă, universalitatea legalității, stat de drept,

inevitabilitatea răspunderii legale.

Reflecție

Este corupția un fenomen prevalent în țara noastră?

Putem noi, cetățeni ai țării noastre, lupta împotriva corupției și dacă da, în ce mod?

Concluzie

Corupția înseamnă abuzul autorității publice pentru beneficii personale. Exercițarea dreptului înseamnă acțiuni concrete de implementare a puterilor legale.

Implementarea legii înseamnă implementarea regulilor de drept, prevederilor stabilite, și a oportunităților ce rezultă din activitatea practică a subiecților de drept (instituții publice, organizații neguvernamentale, oficialități, cetățeni). Este singura modalitate de a atinge scopurile regulilor de drept și asigurarea eficacității regulilor legale.

Respectarea (observarea) legii înseamnă renunțarea la acele acte care contravin prevederilor legii.

Aplicarea legii înseamnă o modalitate specială de punere în aplicare a legii în care autoritatea publică competentă pune în aplicare prevederile legii adoptând acte individuale pentru aplicarea regulilor de drept în scopul implementării acestora.

Executarea legii înseamnă acțiunile necesare precizate de regulile de drept. Este important ca principiul legalității să fie observat nu numai de către cetățeni și de organizații, dar și de instituții publice și autorități. Acțiunile oficialităților statului, inclusiv luarea de mită, instigare, abuzul în servicii, etc. sunt incompatibile cu acest principiu datorită faptului că subminează autoritatea instituțiilor publice.

PRELEGERILE 7-34. DREPT CONSTITUȚIONAL (28 de ore academice)

TEMA 1 – Drepturi, libertăți și responsabilități fundamentale ale omului (2 ore academice)

Scopuri și sarcini ale prelegerii

1. Cunoașterea regulilor dreptului constituțional și abilitatea de a le analiza.
2. Cunoașterea drepturilor, libertăților și responsabilităților fundamentale.
3. Dezvoltarea maturității și conștiinței civice a studenților.

Metode

Discuții, muncă în grupe.

Evocare

Discuția: Ce știi despre drepturi ale omului, libertăți și responsabilități?

“În dezvoltarea unei societăți civice deschise și coerente și a statului de drept, legea devine o valoare socială din ce în ce mai importantă, măsura libertății umane. Pe de altă parte însă, nivelul libertăților umane depinde de măsura în care cetățeanul cunoaște constituția, prevederile legale și alte acte normative ale statului și înțelege necesitatea respectării legii.” (Prapiestis J., Namų advokatas. Vilnius, 2002).

Realizarea sensului

Muncă în grupe. Lectură și pregătirea următoarelor subiecte pentru dezbateri:

1. Drepturile omului în Constituția lituaniană.
2. Drepturi și libertăți fundamentale.
3. Drepturi și libertăți politice.
4. Drepturi sociale și economice.
5. Responsabilități cetățenești.

Important de știut

Art. 28 al Constituției Republicii Lituaniei formulează un principiu general conform căruia cetățenii, exersând drepturile și libertățile individuale, sunt obligați să respecte Constituția și legile și se interzice încălcarea drepturilor și intereselor altor persoane.

Curtea Constituțională a stabilit în decizia sa din 8 mai 2002 că „articolul în discuție al Constituției consacră unul dintre principiile fundamentale conform căruia acțiunile legale ale oricărei persoane sunt nerestricționate și libere în mod absolut. Un individ, o ființă socială, trăiește în societate alături de alții ca el și cu persoane egale cu el în demnitate și drepturi. Fiecare persoană are responsabilitățile proprii față de societate, locul unde fiecare își poate dezvolta personalitatea în mod liber și complet, iar responsabilitatea implicită este aceea de a nu îngreuna drepturile și libertățile altor persoane.” (Birmontienė T., Jarašiūnas E., Kūris E. ir kt., Lietuvos konstitucinė teisė. Vilnius, 2002, p. 343).

Reflecție

Sunt drepturile și libertățile tale violate?

Temă de casă

1. Citește Convenția ONU pentru Drepturile Copilului (Monitorul Oficial, 1995, nr. 60-1501).

2. *Citește Legea privind fundamentele protecției drepturilor copilului a Republicii Lituaniene (Monitorul Oficial, 1996, nr. 33-807).*

TEMA 2 – garanții legale pentru protecția drepturilor și libertăților omului (2 ore academice)

Scopuri și sarcini ale prelegerii

1. Cunoașterea regulilor constituționale de drept și abilitatea de a le analiza.
2. Cunoașterea căror instituții publice competente trebuie să se adreseze cetățenii pentru a-și proteja drepturile fundamentale violate.
3. Încurajarea studenților spre analizarea situațiilor de viol al propriilor drepturi și satisfacerea responsabilităților cetățenești.

Metode

Discuții, analiză, muncă în grupe.

Evocare

Discutați următoarele probleme:

1. Ce cazuri de violare a drepturilor copilului cunoști?
2. Sunt drepturile omului violate în Lituania?

Realizarea sensului

Discutarea drepturilor și libertăților fundamentale ale copilului stipulate în legea *privind fundamentele protecției drepturilor copilului a Republicii Lituaniene*: “(...) dreptul la viață și dezvoltare, dreptul la sănătate, dreptul la o identitate individuală și prezervarea acesteia, dreptul la o viață personală, inviolabilitatea persoanei și libertate, dreptul la condiții de trai, drepturi la proprietate ale copilului, dreptul la un cămin, drepturi sociale (dreptul la educație, drepturi de autor, etc.), dreptul la asistență și susținere din partea statului, dreptul la odihnă și timp liber, drepturi ale copiilor aparținând minorităților etnice, drepturile copiilor refugiați, dreptul copilului de a lua parte la programe de protecție a drepturilor copilului” (Monitorul Oficial, 1996, nr. 33-807).

Muncă în echipe. Studenții sunt împărțiți în două grupe.

Prima echipă citește Constituția lituaniană și marchează articolele referitoare la garanții pentru drepturile omului:

- *Fiecare persoană are dreptul să își protejeze drepturile lui/ei pe baza Constituției (Art. 6).*
- *Instituțiile puterii vor servi poporul (Art. 5).*

- *Orice persoane ale cărei drepturi au fost violate are dreptul de a se adresa unei instanțe. Legea va stabili procedura de compensații materiale și daune morale pentru prejudiciile aduse unei persoane (Art. 30).*
- Fiecare persoană are dreptul la apărare (Art. 31).
- Controlorii Seimas vor examina plângerile depuse de cetățeni în ceea ce privește abuzul puterii de către ofițerii statului și autorităților și a birocrăției asociate acestora (cu excepția judecătorilor) (Art. 73).

Cea de-a doua echipă citește Legea petițiilor a Republicii Lituaniei (1999) și Legea privind recompensele pentru daunele rezultate din acțiunile ilicite ale autorităților publice a Republicii Lituaniei (2002).

Important de știut

Legea privind ajutorul legal garantat de stat a Republicii Lituaniei a fost adoptată în 2002. O persoană care este dezavantajată din punct de vedere financiar este îndreptățită să facă uz de dreptul stipulat în această lege pentru a putea primi asistență legală în procese civile și penale și a recurge la apel în cazul violării drepturilor sale.

Reflecție

Aș putea să îmi apăr drepturile violate singur și dacă da, cum ar trebui să fac acest lucru?

Temă de casă

Lectură liberă:

1. Constituția Republicii Lituaniei (*Monitorul Oficial*, 1992, nr. 33-1014).
2. Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale.

TEMA 3 – Sistemul guvernării statale (2 ore academice)

Scopuri și sarcini ale prelegerii

1. Cunoașterea sistemului guvernării statale.
2. Introducerea în statutul constituțional al Seimas, precum și competențele președintelui, guvernului și instanțelor lituaniei.
3. Dezvoltarea maturității civice a studenților.

Metode

Prelegeri, discuții.

Evocare

Brainstorming: Poate președintele republicii, ca șef al statului, să aducă schimbări majore în țară?

Realizarea sensului

Schema prelegerii:

1. Principiul împărțirii puterii (Art. 5 al Constituției Republicii Lituaniene).
2. Seimas
 - 2.1. Statutul constituțional al Seimas al Republicii Lituaniene (rt. 55, 64 și 67).
 - 2.2. Structura Seimas.
3. Președintele Republicii Lituaniene.
 - 3.1. Președintele republicii - șeful statului (Art. 77)
 - 3.2. Alegerile și mandatul prezidențial al Republicii Lituaniene.
 - 3.3. Competențe și tipurile de putere ale președintelui Republicii Lituaniene.
4. Guvernul Republicii Lituaniene.
 - 4.1. Compoziția și procedurile de formare a guvernului.
 - 4.2. Competențele guvernului Republicii.
 - 4.3. Returnarea puterii și demisia guvernului Republicii.
5. Instanțele de judecată. Curtea Constituțională a Republicii Lituaniene.

Reflecție

Unele partide politice doresc să amendeze Constituția cu scopul de a spori competențele și puterile președintelui.

Credeți că președintelui ar trebui să i se dea mai multe puteri sau nu? Dacă da, care ar fi acestea?

Este principiul împărțirii puterii corespunzătoare Lituaniei?

Concluzii

Organizarea și activitatea instituțiilor publice sunt bazate pe anumite principii – acestea sunt ideile principale și reglementările pentru crearea mecanismelor de stat. Aceste principii sunt cele ale publicității și deschiderii, reprezentării intereselor cetățenilor, profesionalism și competență, legitimitate, împărțirea puterii, și ele dezvăluie conținutul social al instituțiilor publice, principalele lor scopuri și atribuții.

Temă de casă

Caută și citește Legea Instanțelor de judecată a Republicii Lituaniene (*Monitorul Oficial*, 2002, nr. 17-649).

TEMA 4 – Sistemul juridic lituanian. Instituții de aplicare a legilor (2 ore academice)

Scopurile și sarcinile prelegerii

1. Cunoașterea sistemului juridic și a competențelor instanțelor.
2. Cunoașterea instituțiilor de aplicare a legilor și competențele acestora.
3. Dezvoltarea abilităților analitice ale studenților.

Metode

Discuții, munca în echipă.

Evocare

Citește sarcina și răspunde la următoarea întrebare:

Doi studenți mergeau cu mașina la un curs de dimineață. Au fost opriți de către un agent de circulație și li s-a spus că au depășit limita de viteză legală, deși studenții nu făcuseră acest lucru. Studenții, deși au fost indignați de o astfel de atitudine necorespunzătoare, nu voiau să întârzie la curs, i-au dat polițistului 20 LTL și au mers mai departe la școală. Unde ar putea studenții să facă o plângere împotriva acțiunii ilicite a polițistului?

Realizarea sensului

Muncă în grupe.

Prima grupă lecturează Constituția Republicii Lituaniene și se pregătește să discute aspectele noi pe care le-au învățat despre sistemul de instanțe și competențele acestora.

- Instanțe orășenești (municipale)
- Curți regionale
- Curți de apel
- Curtea supremă
- Contencios administrativ

Cea de-a doua grupă va lectura legislația relevantă pentru a pregăti spre discuție următoarele aspecte:

1. Oficiul lituanian al procurorului general și funcțiile sale principale.
2. Poliția lituaniană.

Concluzii

Sistemul de instanțe de judecată oferă oportunitatea implementării dreptului constituțional al cetățenilor

lituanieni la o apărare în cazul violării drepturilor și libertăților lor stipulate în Constituție, legi și tratate. Conform Constituției, o persoană are dreptul la un proces drept într-o curte independentă și imparțială. Curtea de justiție trebuie să asigure în cadrul tuturor activităților sale că fiecare caz în parte este tratat conform principiilor de egalitate, în mod public și în cel mai scurt timp posibil.

Reflecție

Prezentarea activităților studenților.

Sarcină

Studenții vor scrie un text de 5-7 pagini pe o temă specificată și vor pregăti o prezentare a lucrării lor.

TEMA 5 – drepturi sociale și economice (2 ore academice)

Scopurile sarcinilor

1. Cunoașterea actelor normative ce guvernează asistența socială.
2. Abilitatea de a lucra cu o multitudine de surse.
3. Abilitatea de a face o prezentare în fața clasei.

Metode

Muncă independentă cu surse, discuții.

Cursul activităților

Studenții vor scrie o lucrare pe o temă supusă analizei și vor pregăti o prezentare a acesteia. Schemă propusă:

1. Prevederile privind dreptul la muncă în Constituția Republicii și convențiile Organizației Mondiale a Muncii.
2. Dreptul la asistență socială.
 - 2.1. Asistență socială și Charta Socială Europeană.
 - 2.2. Acte normative ce guvernează asistența socială.
3. Drepturi culturale.
 - 3.1. Dreptul la educație.
 - 3.2. Protecția persoanelor aparținând comunităților etnice minoritare

Discuție: este principiul conform căruia celor care demonstrează abilități promițătoare pentru progres academic li se asigură învățământul gratuit la o instituție superioară de învățământ, stipulat în Constituție, respectat în realitate?

Prezentarea activităților desfășurate în concordanță cu întrebările puse de profesor.

Concluzii

Asistența socială este totalitatea măsurilor sociale și economice stabilite de stat pentru a le oferi cetățenilor asistență financiară, beneficii și servicii sociale din fonduri publice speciale în circumstanțele riscurilor sociale recunoscute ca importante de legislația în vigoare.

Convențiile Organizației Mondiale a Muncii guvernează diferitele aspecte ale dreptului la muncă. Charta socială europeană amendată stipulează unul dintre cele mai importante principii: fiecare persoană va avea oportunitatea să își câștige existența printr-o ocupație aleasă în mod liber.

Suținerea socială este înțeleasă ca un set de măsuri privitoare la servicii sociale și susținere financiară. Principalul scop al serviciilor sociale este să satisfacă necesitățile vitale ale indivizilor și asigurarea unor condiții de trai decente demnității umane atunci când o persoană nu este capabilă să facă acest lucru de una singură. (*un eseu pentru studenții de business*)

Literatură

1. Birmontienė T., Jarašiūnas E., Kūris E. ir kt., *Lietuvos konstitucinė teisė*. Vilnius, 2002.
2. Čiočys P., *Teisės pagrindai*. Vilnius, 2002.
3. Legea învățământului superior a Republicii Lituaniene (2002).
4. Constituția Republicii Lituaniene, *Monitorul Oficial*, 1992, Nr. 33-1014.

TEMA 6 – Drepturi și libertăți politice (2 ore academice)

Obiectivele sarcinii

1. Abilitatea de a găsi surse relevante.
2. Cunoașterea actelor normative ce reglementează drepturile și libertățile politice.
3. Dezvoltarea conștiinței civice.

Metode

Muncă independentă, discuții.

Cursul activităților

Studenții vor pregăti o lucrare în concordanță cu schema propusă și pregătesc câte o prezentare fiecare.

1. Dreptul de a participa în guvernarea statului.
2. Dreptul de a critica instituțiile publice și oficialitățile, și de a depune plângeri împotriva deciziilor acestora.

3. Dreptul la întruniri pașnice.
4. Dreptul neîngrădit la formarea de comunități, partide politice și asociații.
 Discuție: Avem dreptul să participăm în guvernarea statului nostru?
 Prezentarea lucrărilor în funcție de întrebările propuse de către instructor.

Concluzii

Dreptul garantat de Constituția Republicii Lituaniei cetățenilor de a participa în actul guvernării statului lor atât în mod direct, cât și prin reprezentanții lor aleși poate fi înțeles ca unul dintre drepturile politice. Acesta constă în dreptul la alegeri, dreptul de a iniția referendum-uri, dreptul la inițiativă legislativă, dreptul la petiționare, dreptul de a critica activitatea instituțiilor publice și a oficialităților sau a recurge la formularea unui apel împotriva deciziilor acestora. Dreptul de a forma în mod neîngrădit partide politice și dreptul cetățenilor de a lucra în administrația publică în mod egal sunt, de asemenea, considerate drepturi politice (vezi Art. 33 para. 1 al Constituției).

Conform Legii procedurilor administrative (2000), contestațiile cetățenilor împotriva deciziilor și acțiunilor (de pildă, neefectuarea responsabilităților) oficialităților instituțiilor publice și instituțiilor (serviciilor) locale (municipale) pot fi audiate de curți de contencios administrativ, municipale, județene sau Comisia supremă administrativă de arbitraj. Trimiterea în instanță pentru critică nu este permisă. (*o lucrare de către un student de business*)

Literatură

1. Čiočys P., *Teisės pagrindai*. Vilnius, 2002.
2. Legea procedurilor administrative, *Monitorul Oficial*, 2000.
3. Constituția Republicii Lituaniei, *Monitorul Oficial*, 1992, Nr. 33-1014.
4. Legea privind petițiile a Republicii Lituaniei, *Monitorul Oficial*, 1999.
5. Legea privind întrunirile, *Monitorul Oficial*, 1993.

TEMA 7 – Statutul constituțional al controlului de stat. Ombudsmanii Seimasului (4 ore academice)

Obiectivele sarcinii

1. Abilitatea de a găsi surse legale relevante.
2. Cunoașterea puterilor ombudsmanilor Seimasului și a controlului de stat.
3. Dezvoltarea gândirii critice.

Metode

Muncă independentă, discuții.

Cursul activităților

Studentii vor scrie o lucrare pe următoarea temă: Statutul constituțional al controlului de stat. Ombudsmanii Seimasului.

Se organizează o discuție legată de utilitatea ombudsmanilor în cadrul Seimas și necesitatea acestora pentru cetățeni.

Prezentarea lucrărilor cu referire la următoarele probleme:

1. Sistemul controlului de stat și punerea lui în aplicare.
2. Scopurile principale ale controlului de stat.
3. Puterile ombudsmanilor Seimasului.

Concluzii

Legea privind controlul de stat a Republicii Lituaniene stipulează că "controlul de stat al Republicii Lituaniene este instituția supremă de stat pentru control economic financiar răspunzătoare în fața Seimas al Republicii, care supervizează legalitatea deținerii și utilizării proprietăților de state și procesul de utilizare a bugetului național. Controlul de stat este o persoană juridică posedând un cont la Banca națională a Lituaniei și având ștampilă purtând stema statului lituanian și numele »Republica Lituaniană. Control de Stat«." (Art. 2)

În cadrul activităților desfășurate, controlul de stat va fi ghidat de constituție și legile republicii, tratate internaționale și acorduri la care Republica lituaniană este parte semnatară, respectiv alte legi (Art. 3).

Constituția stipulează, de asemenea, instituția ombudsmanilor Seimasului, ale căror principale sarcini sunt investigarea plângerilor cetățenilor împotriva abuzurilor și birocrăției oficialităților de stat și municipale. Ombudsmanii Seimasului nu pot, însă, să investigheze activitățile președintelui Republicii, cele ale membrilor Seimasului, ale membrilor Curții constituționale și ale celorlalte instanțe, primul ministru, auditorul general și membrii cabinetului, precum nici activitatea consiliilor locale, nici legalitatea sau validitatea acțiunilor procedurale și deciziile procurorilor, investigatorilor și persoanelor care conduc o cercetare.

Legea privind ombudsmanii Seimasului a Republicii stipulează:

1. Fiecare cetățean are dreptul de a depune o plângere la ombudsmanul Seimasului privind abuzul în oficiu sau birocrăția unui ofițer al statului sau instituțiilor municipale și care cade în competența Ombudsmanului.
2. Ombudsmanii Seimasului vor investiga și acele plângeri ale cetățenilor care le-au fost trimise de către membrii Seimasului și care sunt în conformitate cu prevederile sus-numitei legi. De asemenea, deținătorii acestor poziții pot realiza investigații de pe urma sesizărilor primite de la naționali ai altor state și persoane apatride.

Legea privind ombudsmanii Seimasului a Republicii Lituaniene clarifică faptul că orice cetățean poate să de adreseze pentru a raporta abuzul în serviciu al unor oficialități de stat și cu ajutorul primit din partea personalului acestei instituții, poate să își protejeze drepturile. (*o lucrare pentru un student de business*)

Literatură

1. Birmontienė T., Jarašiūnas E., Kūris E. ir kt., *Lietuvos konstitucinė teisė*. Vilnius, 2002.
2. Čiočys P., *Teisės pagrindai*. Vilnius, 2002.
3. Constituția Republicii Lituaniene, *Monitorul Oficial*, 1992, Nr. 33-1014.
4. Legea privind Ombudsmanii Seimasului a Republicii Lituaniene.
5. Legea privind controlul de stat a Republicii Lituaniene.

TEMA 8 – Guvernământ și guvernare locală (2 ore academice)

Obiectivele sarcinii

1. Capacitatea de a găsi și analiza acte normative relevante.
2. Cunoașterea instituțiilor de guvernământ locale și a competențelor acestora.

Metode

Muncă independentă, discuții.

Cursul activităților

Studentii vor scrie o lucrare pe o tematică propusă de instructor și vor pregăti o prezentare a acestei lucrări.

1. Definiția guvernământului local și cadrului său legislativ.
2. Principiul auto-guvernării.
3. Instituții ale auto-guvernării și competențele acestora.
4. Baza economică a autorităților locale.
5. Garanții legale pentru activitatea autorităților locale.

Pentru început, studenții vor fi întrebați dacă ei sau părinții lor s-au adresat vreodată autorităților locale în privința oricăror probleme și dacă au fost dezamăgiți de prestația angajaților autorităților.

Prezentarea lucrărilor pregătite pe tema precizată de instructor.

Concluzii

Organizarea și activitatea autorităților locale fac parte din fundațiile oricărei ordini democratice. Fundamentele legale pentru guvernarea locală sunt legile statului, reguli și proceduri ale autorităților locale și ale actelor normative.

Principiile care guvernează relațiile dintre autoritățile locale sunt reglementate în Carta europeană a auto-guvernămintelor locale. Dreptul cetățenilor de a participa în managementul problemelor publice este văzut ca unul dintre principiile fundamentale ale democrației. De aceea, Carta europeană a auto-guvernămintelor locale stipulează că principiul auto-guvernării locale trebuie să fie recunoscută de legile fiecărei țări și, respectiv, garantat în constituție.

Literatură

1. Birmontienė T., Jarašiūnas E., Kūris E. ir kt., *Lietuvos konstitucinė teisė*. Vilnius, 2002.
2. Čiočys P., *Teisės pagrindai*. Vilnius, 2002.
3. Constituția Republicii Lituaniene, *Monitorul Oficial*, 1992, Nr. 33-1014.
4. Legea auto-guvernării locale a Republicii Lituaniene, *Monitorul Oficial*, 2000, Nr. 91-2832.

TEMA 9 – Drepturi, responsabilități și modalități de a le apăra (6 ore academice)

Scopurile și sarcinile prelegerii

1. Cunoașterea standardelor constituționale și abilitatea de a le analiza.
2. Cunoașterea autorităților publice competente și modalitatea de a se adresa oricăreia în cazul violării drepturilor.
3. Încurajarea studenților spre analiza situațiilor în care li s-au violat drepturile.
4. Dezvoltarea maturității și conștiinței civice ale studenților.

Metode

Muncă în echipe, discuții.

Evocare

Brainstorming: Ți s-au încălcat vreodată drepturile constituționale? Dacă da, care drepturi?

Realizarea sensului

Studenții scriu câte o lucrare pe temele precizate și pregătesc o prezentare a lucrării lor:

1. Drepturi economice și sociale.
2. Drepturi și libertăți politice.
3. Statutul constituțional al controlului de stat. Ombudsmanii Seimasului.
4. Auto-guvernare și guvernământ local.

Sens

Voi fi capabil să îmi protejerez drepturile pe viitor?

Evaluare

Evaluarea activității individuale, abilitatea generală a studenților, creativitate, activitate academică a studenților în timpul seminarului.

TEMA 10 – Drept constituțional (2 ore academice)

Scopuri și sarcini ale prelegerii

1. Cunoașterea constituției Republicii Lituaniene.
2. Abilitatea de a analiza și evalua.
3. Dezvoltarea gândirii critice.

Metode

Activități în grupe, discuții, analiză.

Evocare

Brainstorming: Sunt prevederile constituționale aplicabile tuturor?

Realizarea sensului

Discutați următoarele aspecte:

1. Drepturi și libertăți fundamentale, responsabilități în Constituția Republicii Lituaniene.
2. Garanții legale pentru protecția drepturilor și libertăților omului.
3. Prevederile principale ale Convenției Europene a Drepturilor omului și Libertăților fundamentale.
4. Principiul împărțirii puterii în stat.
5. Sistemul juridic lituanian.
6. Instituții de executare a legii.

Reflecție

Activitate de grup:

1. Ți-ar plăcea ca actuala constituție să fie amendată sau suplimentată?
2. Cum să mă comport: ca un cetățean sau o persoană liberă?
3. Va schimba ceva o societate civică activă?

Evaluare

Evaluarea abilității de a răspunde la întrebări, participarea la discuții.

PRELEGERILE 35-44. DREPT ADMINISTRATIV (10 ore academice)

TEMA 1 – Drept administrativ (2 ore academice)

Scopuri și sarcini ale prelegerii

1. Familiarizarea cu conceptul și sursele dreptului administrativ.
2. Cunoașterea conceptului de management public și a sistemului de management public al instituțiilor.
3. Învățarea distincției între relații legale guvernate de drept administrativ și alte ramuri ale dreptului.
4. Dezvoltarea abilităților de rezolvare a problemelor.

Metode

Prelegeri, analiză comparată, muncă independentă.

Evocare

Brainstorming: De ce vor cei mai mulți studenți să studieze administrație publică în universități? Ce fel de locuri de muncă pot obține cu o astfel de calificare? Care este diferența între management public și administrație publică?

Realizarea sensului

Schema prelegerii:

1. Conceptul de drept administrativ.
2. Conceptul de management public.
3. Sistemul instituțiilor administrației publice.
4. Serviciile publice.

Studenților li se dă sarcina de a citi Legea serviciilor publice a Republicii Lituaniei pentru a găsi definițiile serviciilor publice și ale funcționarului public. Studenții trebuie să știe categoriile și gradele funcțiilor în cadrul administrației publice.

Important de știut

Dreptul administrativ este o ramură a dreptului care presupune prevederi care guvernează relațiile sociale care

rezultă din managementul public.

Managementul public înseamnă că activitățile anumitelor instituții guvernamentale acoperind cele mai importante arii de activitate ale vieții publice, leadership-ul în economia națională, în relațiile sociale, culturale și de orice alt fel, asigurarea implementării managementului drepturilor, libertăților și responsabilităților cetățenești.

Instituții de management public înseamnă guvernul, ministerele, agențiile guvernamentale, administrația guvernatorilor (prefecților), instituții municipale, etc.

Cel mai important scop al instituțiilor de management public este implementarea legilor și a celorlalte acte normative adoptate de instituțiile de guvernământ ale statului și organizațiile care le pun în aplicare.

TEMA 2 – Răspundere administrativă (4 ore academice)

Scopuri și sarcini ale prelegerii

1. Cunoașterea bazelor instituirii procedurilor administrative.
2. Cunoașterea acelor oficiali care sunt mențiți să gestioneze cazurile de încălcare a dreptului administrativ.
3. Dezvoltarea abilităților analitice și de evaluare a studenților.

Metode

Lectură, analiză, discuție

Evocare

Discuție: Ignorarea legii nu este o scuză.

Realizarea sensului

Schema prelegerii:

1. Conceptul de răspundere administrativă, bazele ei și caracteristici.
2. Subiectul violării dreptului administrativ.
3. Tipurile pedepselor administrative și impunerea lor.
4. Clasificarea încălcărilor dreptului administrativ.
5. Oficiali incapabili să gestioneze cazuri de violare a dreptului administrativ.

Reflecție

Care este diferența între răspundere administrativă și răspundere penală?

Studenții își notează concluziile prelegerii prin răspunderea la următoarele întrebări:

1. Când apare problema răspunderii administrative?
2. Cine este răspunzător pentru violarea dreptului administrativ?
3. Care sunt pedepsele administrative?
4. Căror oficiali le intră în atribuții gestionarea cazurilor de contencios administrativ?

Concluzii

Răspunderea administrativă este un tip de răspundere legală care rezultă din violarea dreptului administrativ. O persoană vinovată poate fi subiectul procedurilor administrative efectuate de instituții publice autorizate în mod legal (oficiali), instanțe stabilind pedeapsa administrativă corespunzătoare (atenționare, amendă, privarea de unele drepturi, etc.).

Un subiect al răspunderii administrative poate fi o persoană fizică (cetățean, persoană oficială) cu vârsta minimă de 16 ani și competent în momentul comiterii faptei. În cazul violărilor comise de persoane minore, părinții sau tutrii legali sunt cei care sunt trași la răspundere.

Corupția administrativă înseamnă distorsionarea deliberată a legilor, regulilor și prevederilor existente în momentul implementării și în urma căreia funcționari public obțin beneficii de ordin personal într-un mod ilicit și netransparent. Unul dintre motivele principale pentru acest tip de corupție este pterea discreționară a funcționarilor publici în ceea ce privește asigurarea anumitelor privilegii, definirea priorităților pentru serviciile publice și deciziile privind cine aplică regulile și prevederile și cine nu cade sub incidența acestora. Funcționari publici de nivel superior care abuzează de puterea lor pot crea reglementări care distorsionează implementarea politicilor de stat în așa manieră, încât să-și îmbunătățească propria situație financiară sau cea a relațiilor proprii.

TEMA 3 – Violări ale dreptului administrativ amenințând procedurile managerială existentă (2 ore academice)

Scopuri și sarcini ale prelegerii

1. Introducerea noțiunii de violări ale dreptului administrativ amenințând procedurile manageriale existente.
2. Dezvoltarea abilităților de rezolvare a problemelor.

Metode

Prelegere, discuții.

Evocare

Discuție: Ombudsmanii Seimasului investighează plângerile cetățenilor împotriva abuzurilor și birocrăției oficialităților publice și municipale.

Realizarea sensului

Muncă în echipe. Studenții se pregătesc să dezbată următoarele probleme:

1. Neimplementarea solicitărilor făcute de ombudsmanii Seimasului.
2. Neimplementarea solicitărilor făcute de ombudsmanul pentru egalitatea de șanse.
3. Depășirea atribuțiilor și puterii.
4. Obstrucționarea oficialităților controlului de stat.
5. Obstrucționarea ombudsmanilor municipali.
6. Gestionarea în mod ilicit a datelor personale.
7. Prevenirea luării la cunoștință a datelor personale proprii sau informații relevante a unei persoane.

Important de știut

Ombudsmanii Seimasului joacă un rol important în protecția drepturilor omului: ei au dreptul să propună demiterea oficialităților vinovate. Competența ombudsmanilor Seimasului este specificată ca fiind investigarea abuzului sau birocrăției oficialilor publici sau municipali și nu include abuzuri ale drepturilor omului în alte domenii. De aceea, alte două instituții de control au fost instituite: Ombudsmanul pentru șanse egale și Ombudsmanul pentru drepturile copilului. Competențele acestora din urmă în domeniile respective de activitate sunt mult mai numeroase și acoperă mai mult decât relațiile care rezultă din implementarea inadecvată a funcțiilor administrative publice.

Reflecție

Discuție.

TEMA 4 – Drept administrativ (2 ore academice)

Scopuri și sarcini ale testului

1. Verificarea cunoștințelor studenților și abilitatea de a analiza situații specifice.
2. Dezvoltarea gândirii critice.

Metode

Un test.

Cursul activităților

Testul. Studenții vor scrie pe următoarele subiecte:

1. Conceptul de drept administrativ.
2. Instituțiile administrației publice.
3. Conceptele de răspundere administrativă, bazele acestora și caracteristici.
4. Oficialități însărcinați cu gestionarea cazurilor de contencios administrativ.
5. Neimplementarea solicitărilor făcute de ombudsmanii Seimasului.
6. Obstrucționarea oficialilor controlului de stat.
7. Obstrucționarea ombudsmanilor municipali.
8. Gestionarea ilicită a datelor personale.

Reflecție

Discutarea rezultatelor.

Evaluare

Evaluarea răspunsurilor studenților, activitate academică.

PRELEGERILE 45-52. DREPT PENAL (8 ORE ACADEMICE)

TEMA 1 – Răspunderea penală (4 ore academice)

Scopuri și sarcini ale prelegerii

1. Cunoașterea tipurilor de fapte penale.
2. Cunoașterea bazelor instituirii procedurilor penale.
3. Dezvoltarea abilităților analitice.

Metode

Prelegere, discuții.

Evocare

Discuție: Diferențe și similitudini ale răspunderii administrative, civile, disciplinare și penale.

Realizarea sensului

Schema prelegerii:

1. Conceptul și sistemul dreptului penal.
2. Trăsăturile și conținutul faptelor criminale.
3. Complicitatea la o faptă.
4. Circumstanțe care scutesc de răspundere penală.
5. Sistemul și tipurile de pedeapsă.

Concluzii

Scopul dreptului penal este să protejeze un anumit grup de relații sociale (ceva bun) de anumite amenințări, în timp ce această protecție necesită stabilirea unor sancțiuni de aplicat în cazul unor infracțiuni. Prevederile dreptului penal sunt ținute spre făptașii care ar putea fi subiecții unor restricții de ordin personal sau pecuniar pentru faptele comise.

Fapta ilegală, gravitatea sa și încălcarea legii sunt toate elemente care se întrepătrund. În absența oricăror dintre acestea nu există infracțiune sau act infracțional.

Temă de casă

Este dreptul penal singura măsură împotriva violării legii?

Care sunt trăsăturile actului infracțional?

Lecturarea Legii administrației publice a Republicii Lituaniene și definițiile principale.

TEMA 2 – Infracțiuni și acte infracționale împotriva administrației publice și intereselor publice (4 ore academice)

Scopurile și sarcinile prelegerii

1. Cunoașterea infracțiunilor și formelor infracționale împotriva administrației publice și intereselor publice.
2. Învățarea despre acte corelate cu corupția.
3. Înțelegerea scopurilor și sarcinilor măsurilor de prevenire a corupției.

Evocare

Luați în considerare următoarele situații:

1. Un funcționar public folosește mașina de serviciu în timpul concediului său anual în folos propriu.
2. Un primar municipal dă un ordin lucrativ unei companii de construcție în schimbul unor donații pentru campanie electorală.
3. Înaintea unui examen, studenții felicită un instructor cu ocazia zilei profesorilor și îi dau un buchet de flori.

Realizarea sensului

Discuție: Definiția unui funcționar public și care ar putea servi ca un funcționar public.

Explicați definițiile din art. 230 al Codului Penal al Republicii Lituanene.

1. Funcționarii publici la care se face referire în prezentul capitol sunt persoane angajate în servicii publice, de pildă politicieni ai statului, funcționari în cadrul administrației publice care cad sub incidența Legii administrației publice, precum și persoane care lucrând în instituții sau agenții publice sau municipale, instanțe de judecată sau în punerea în aplicare a legii, controlul de stat și supervizare sau autorități echivalente, efectuează funcțiile reprezentanților guvernamentali sau se bucură de puteri administrative, precum și candidații oficiali pentru aceste posturi.
2. O persoană cu un mandat corespunzător în cadrul unei instituții a unui stat străin, o organizație publică internațională sau o organizație juridică instituțională, precum și candidații la astfel de posturi sunt considerați a fi funcționari publici.
3. Mai mult decât atât, o persoană angajată de orice stat, agenție de stat sau non-statală, companie sau organizație sau angajată în activități profesionale și bucurându-se de puteri administrative corespunzătoare sau oferind servicii publice, cu excepția suportului de menținere și tehnic, pot fi considerați a fi funcționari publici.

Schema prelegerii

1. Natura infracțiunilor și a actelor infracționale împotriva administrației publice.
2. Convenția dreptului penal pentru corupție (semnată de Lituania în 1999).

1. Natura infracțiunilor și a actelor infracționale împotriva administrației publice

Art. 5.3 al Constituției Republicii Lituanene stipulează "că instituțiile de putere vor servi poporul. Protecția și implementarea drepturilor și libertăților fundamentale depinde de onestitatea, responsabilitatea și competența persoanelor care lucrează în serviciile publice." Art. 3.1 al Legii administrației publice a Republicii Lituanene precizează că "serviciile publice ale Republicii se vor baza pe principiile statului de drept, egalitate, neutralitate politică, transparență și dezvoltarea de cariere." Respectarea acestor principii în administrația publică este o modalitate sigură de protecție a drepturilor și libertăților omului, a intereselor legitime și a legalității în viața publică și de stat.

Prevederile capitolului XXXIII al Codului Penal al Republicii Lituanene stipulează protecția serviciilor publice de astfel de amenințări pentru că administrația publică poate fi prejudiciată în mod substanțial în cazurile în care

angajații comit infracțiuni.

Comiterea unei infracțiuni împotriva administrației publice și intereselor publice duce la violarea prevederilor constituționale conform cărora puterea va servi poporul, așadar, la violarea încrederii oamenilor nu numai în serviciile publice, dar și în stat ca întreg, iar cursul obișnuit al activităților instituțiilor publice și municipale sunt întrerupte, autoritatea lor subminată.

Infracțiunile împotriva administrației publice și a intereselor publice sunt activități periculoase ale unor persoane care, fiind în administrația publică și abuzând-o, prejudiciază semnificativ interesele de stat și cele ale cetățenilor. Aceste infracțiuni și acte infracționale sunt întotdeauna legate de poziția oficială a subiectului.

Prejudicii substanțiale aduse intereselor statului sau altor persoane sunt un element de valoare, așadar natura și seriozitatea prejudiciilor sunt determinate luând în calcul circumstanțele fiecărui caz specific (natura, numărul victimelor, durata activității, importanța poziției, impact, etc.).

Infracțiunile împotriva administrației publice și a intereselor publice (cu excepția neefectuării responsabilităților) se manifestă în cele mai multe cazuri ca și acțiuni în care abuzul serviciului în instituții publice este modalitatea de a obține sau solicita beneficii pecuniare sau personale pentru sine sau o altă persoană în dauna instituției publice respective. Astfel de infracțiuni sunt definite ca acte de corupție.

2. Convenția dreptului penal pentru corupție

Infracțiunile și ofensele împotriva administrației publice pot fi și de natură internațională (în corelație cu credite, investiții străine, încheierea contractelor, privatizarea cu participarea de capital străin).

Pe 15 decembrie 1975, ONU a adoptat o rezoluție denunțând corupția și solicitând cooperare guvernamentală în acest scop.

În 1999, Consiliul Europei a adoptat Convenția dreptului penal pentru corupție (25 ianuarie), respectiv Convenția dreptului civil pentru corupție (4 noiembrie). Lituania a semnat primul document în 1999. Acesta scoate în evidență faptul că fenomenul corupției se manifestă atât în sfera publică, cât și în cea privată. De aceea, prioritatea politicilor penale este de a proteja publicul de corupție în momentul adoptării și implementării legislației și a măsurilor de prevenire corespunzătoare.

Care activități cu caracter infracțional sunt de natură coruptă? Darea de mită, instigarea și abuzul.

Care instituție de punere în aplicare a legii pregătește și implementează măsuri de prevenire a corupției, dezvăluie și investighează actele de corupție?

Studentii își vor nota definițiile dării de mită, instigării și abuzului așa cum apar acestea în art. 225, 227 și 228 ale Codului Penal al Republicii Lituaniene și vor face referire la elementele infracționale ale acestora.

Darea de mită (Art. 225 al Codului Penal)

Substanța (obiectul) dării de mită poate fi definită ca circumstanțe în care un funcționar public acceptă el însuși sau printr-o altă persoană mită și trebuie sau dorește să promoveze interesele celui care dă mita sau cele ale altor persoane prin intermediul activităților sale oficiale (sau a neglijării acestora) abuzând poziția sa oficială. Subiectul acceptării mitei este special – doar un funcționar public sau oficialitate.

Tipurile de mită (partea obiectivă a infracțiunii) se referă la următoarele fapte: 1) luarea de mită, 2) solicitarea de mită, 3) promisiunea acceptării unei mite.

Infrațiunea este completă atunci când o persoană oficială sau funcționar public acceptă parte sau întreg obiectul de valoare. (dacă un funcționar public ar găsi mită lăsată lui și ar raporta acest lucru instituțiilor de punere în aplicare a legii, nu ar exista niciun motiv pentru aplicarea art. 225 al Codului Penal.)

O mită poate fi dată într-o manieră directă sau mascată (prin pierderea unui pariu sau a unui joc, prin plata unor bonusuri nemeritate, oferirea de beneficii materiale, etc.).

Există multe forme de solicitare a unei mite. O persoană vinovată poate să extragă mită prin amenințarea unei persoane cu un act ilicit sau prin omiterea efectuării sarcinilor care îi intră de altfel în atribuții. Solicitarea unei mite poate fi mascată acolo unde funcționarul public amână decizia, controlează compania cu o frecvență nejustificată, sau face solicitări nefondate în momentul înregistrării firmei. Mita se poate da și pentru omisiune.

Partea subiectivă este doar o intenție directă. Persoană vinovată este conștientă de faptul că beneficiile materiale primite de la mituitor sunt ilegale. Este o infracțiune egoistă. Oficialul care acceptă mita își dă seama că îl face mai bogat, ceea ce îl face să vrea mite și în viitor.

Instigarea (Art. 227 al Codului Penal)

Obiectul instigării poate fi definit ca dând mită unui oficial sau unui funcționar public în bani sau valori materiale sau realizând o înțelegere privind înmânarea unei mite sau crearea posibilității de a oferi beneficii materiale în schimb pentru un tratament favorabil, o decizie favorabilă, un vot sau o opinie care aduce beneficii instigatorului sau unei alte persoane de partea unui oficial sau al unui funcționar public. Subiectul instigării nu este în mod neapărat unul special având în vedere că ar putea fi o persoană de sau peste 16 ani. Latura obiectivă a instigării înseamnă 1) darea de mită, 2) o înțelegere de a da mită. Instigarea încetează atunci când oricare dintre activitățile de mai sus au fost terminate.

Mită poate fi dată în mod direct sau sub o formă mascată sau prin intermediari. Elementul de instigare devine evident în momentul în care o persoană necompetentă satisfacerii sarcinii în interesul mituitorului acceptă o mită.

Latura subiectivă a instigării este doar o intenție directă. Instigatorul înțelege că el dă mită în mod ilicit în schimbul executării unor fapte ilicite în beneficiu propriu sau pentru o altă persoană de un oficial sau funcționar public.

Abuz (Art. 228 al Codului Penal)

Obiectul abuzului poate fi definit ca abuz deliberat al poziției oficiale din partea unui oficial sau funcționar public în scopuri egoiste și personale ce contravin intereselor de serviciu și prejudiciind statul sau alte persoane. Subiectul abuzului este special având în vedere că este vorba de un funcționar public sau persoană oficială. Latura obiectivă a abuzului înseamnă acțiuni active (persoana vinovată primește în mod ilicit beneficii pentru sine sau o altă persoană în detrimentul proprietății municipale exploatând munca subordonaților, etc.).

În anumite cazuri, abuzul poziției este încetat când s-au prejudiciat semnificativ interesele statului și cele ale indivizilor. În cele mai multe cazuri, interesele pecuniare ale statului sau municipiului au cel mai mult de suferit. Daunele semnificative (250 de unități de nivelul subzistenței minime) sunt una dintre principalele trăsături.

De obicei, abuzul drepturilor și libertăților fundamentale consacrate în constituie (dreptul la educație, servicii medicale gratuite) de funcționari sau oficiali pot fi tratate ca daune semnificative.

Scopul serviciilor publice este de a servi populația. Abuzând acest rol, nu numai persoanele sunt prejudiciate, dar și autoritatea serviciilor publice și interesele statului.

Latura subiectivă a abuzului este o intenție directă sau abuzul unei poziții oficiale din interese ce contravin serviciului. Acesta are mai multe aspecte psihologice. Persoana vinovată:

- 1) Înțelege seriozitatea activității sale și este conștientă de faptul că încalcă prevederi legale și violează legea.
- 2) Înțelege că acțiunea sa contravine intereselor serviciului.
- 3) Prevede că datorită activității sale, statul și alte persoane vor fi prejudiciate.
- 4) Dorește astfel de consecințe.

Reflecție

Care este diferența între infracțiuni împotriva administrației publice și alte tipuri de infracțiuni?

Cine suferă ca urmare a acestor infracțiuni?

O trecere în revistă a scopurilor și sarcinilor corupției.

Temă de casă

1. Cunoașterea infracțiunilor și acțiunilor infracționale împotriva serviciilor și intereselor publice.
2. Înțelegerea scopurilor și sarcinilor măsurilor de prevenire.

Muncă independentă

Citește și rezolvă următoarele sarcini:

Sarcina 1. Ofițerul de la registrul persoanelor juridice, a cărei responsabilitate este înregistrarea persoanelor juridice, a primit documentele necesare pentru înregistrarea *Paukščių pienas SRL* de la D-I Jonaitis. Documentația a fost pregătită conform art. 2.64 al Codului Civil al Republicii Lituaniene. D-I Jonaitis a rugat ofițerul să verifice pe loc dacă documentația corespundea cerințelor. Ofițerul a răspuns că este foarte ocupat și nu poate oferi consultanță, dar i-a propus să vină în altă zi. D-I Jonaitis a venit ziua următoare, dar a primit același răspuns și, în treacăt, ofițerul a spus că orice serviciu are prețul lui. D-I Jonaitis a venit peste o săptămână, a pus LTL 200 pe masă și a rugat ofițerul să verifice documentația. Ofițerul a luat banii, a răspuns respectuos că documentele sunt în ordine și că SRL-ul va fi înregistrat în timp de o lună de la depunerea documentației.

Definește acest act în termenii Codului Penal al Republicii Lituaniene.

Sarcina 2. Un primar de municipiu a anunțat un tender pentru renovarea unei clădiri municipale. Doi contractori, *Remontas SRL* și *Statybos paslaugos SRL*, au participat la tender. Contractul a fost semnat cu *Remontas SRL*, deși estimările acestuia (LTL 600.000) erau dublul estimărilor făcute de *Statybos paslaugos SRL*. Managerul *Statybos paslaugos SRL* a aflat că directorul executiv al *Remontas SRL* este vărul primarului și s-a adresat instanței pentru rezultatul părțitor al tenderului deși renovarea se făcuse deja, iar banii plătiți pentru lucrări fuseseră deja achitate.

Instanțele au conchis că *Remontas SRL* au renovat concomitent atât clădirea municipală, cât și casa fiului primarului. Experții desemnați de instanțele de judecată au evaluat costul lucrărilor la LTL 200.000.

Definește acest act în termenii Codului Penal al Republicii Lituaniene.

Evaluare

Evaluarea participării la discuții, răspunsuri la întrebări, activitate, abilitatea de a lucra cu articolele respective ale Codului Penal.

PRELEGERILE 53-60. DREPT CIVIL (8 ore academice)

TEMA 1 – Implementarea și protecția drepturilor civile (2 ore academice)

Scopurile și sarcinile prelegerii

1. Cunoașterea principiilor implementării și modalităților de protejare a drepturilor civile.
2. Cunoașterea a ceea ce înseamnă răspundere legală civilă pentru violarea drepturilor.
3. Abilitatea de a găsi și aplica prevederile legale respective.

Metode

Prelegeri, discuții.

Evocare

Știi care sunt principiile ce guvernează relațiile civile?

Realizarea sensului

Schema prelegerii:

1. Bazele pentru drepturi și responsabilităților civile.
2. Implementarea drepturilor și responsabilităților civile.
3. Protecția drepturilor civile.

Reflecție

Cum își pot exercita cetățenii drepturile civile?

Cum pot să apere instanțele drepturile civile?

TEMA 2 – Conceptul și tipurile de răspundere civilă (contractuală și ne-contractuală) (2 ore academice)

Evocare

Care tipuri de răspundere civilă cunoașteți?

Realizarea sensului

1. Conceptul și tipurile de răspundere civilă.
2. Răspundere contractuală.
3. Răspundere ne-contractuală.

Reflecție

Cum diferă răspunderea contractuală de cea ne-contractuală?

TEMA 3 – Răspunderea de compensație pentru daune cauzate de defectele produselor sau serviciilor. Compensații pentru daune ce rezultă din publicitate necinstită.

Muncă independentă și seminar (2 ore academice)

Vă rog citiți Secțiunile 4-5 ale Cărții 6 a Codului Civil al Republicii Lituaniene și pregătiți-vă să discutați următoarele probleme:

1. Răspunderea de compensație pentru daune cauzate de defectele produselor sau serviciilor.
 - 1.1. Răspunderea producătorului și a prestatorului.
 - 1.2. Definiția produsului și a serviciilor.
 - 1.3. Definiția intrării în defecțiune.
 - 1.4. Condițiile răspunderii.
 - 1.5. Răspundere solidară.
 - 1.6. Vina unei persoane ofensate.
 - 1.7. Scutirea de răspundere.
 - 1.8. Daună subiect de compensație.
 - 1.9. Prescripții.
2. Compensații pentru daune ce rezultă din publicitate necinstită.
 - 2.1. Conceptul de publicitate necinstită.
 - 2.2. Subiectul răspunderii.
 - 2.3. Condițiile răspunderii.
 - 2.4. Interzicerea și negarea publicității necinstite.

Literatură

1. *Baudžiamieji kodeksai, Teisės problemos*, 2002, No. 1-2.
2. Birmontienė T., Jarašiūnas E., Kūris E. ir kt., *Lietuvos konstitucinė teisė*. Vilnius, 2002.
3. Čiočys P., *Teisės pagrindai*. Vilnius, 2002.
4. Codul Civil al Republicii Lituaniene, *Monitorul Oficial*, 2000, Nr. 74.
5. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Pirmoji knyga. Bendrosios nuostatos*. Vilnius, 2001.
6. Constituția Republicii Lituaniene, *Monitorul Oficial*, 1992, Nr. 33-1014.
7. Legea pentru prevenirea corupției a Republicii Lituaniene, *Monitorul Oficial*, 2003, Nr. 38-1728.
8. Legea privind Serviciul de Investigații Speciale a Republicii Lituaniene, *Monitorul Oficial*, 2003, No. 38-1657.
9. Legea administrației publice a Republicii Lituaniene, *Monitorul Oficial*, 1999, Nr. VIII-1316.
10. Legea privind ajustarea intereselor publice și private în serviciile publice a Republicii Lituaniene, *Monitorul Oficial*, 2000, Nr. VIII-1562.
11. *Piktnaudžiavimas tarnyba, Verslo komercinė teisė*, 1999, Nr. 6.
12. *Teisė į privatų gyvenimą ir jo slaptumą, Verslo komercinė teisė*, 2003, Nr. 1.

PRELEGERE MODEL. Conceptul și tipuri de răspundere civilă

Scopurile și sarcinile prelegerii

1. Introducerea conceptului și tipurilor de răspundere civilă.
2. Abilitatea de a distinge tipuri contractuale și ne-contractuale de răspundere.
3. Abilitatea de a analiza și compara.

1. Conceptul și tipuri de răspundere civilă

Răspundere civilă este o obligație pecuniară, o parte care are dreptul să solicite compensații pentru daune (daună) sau solicitarea unei penalități (amendă, dobândă) și o altă parte care va fi obligat să compenseze pentru aceste daune (daună), sau să plătească penalitatea (amendă, dobândă). (Art. 6.245 al Codului Civil al Republicii). Definiția de duce la concluzia că există două forme de răspundere civilă – compensații pentru daune și penalități.

Există două tipuri de răspundere civilă: răspundere contractuală și ne-contractuală. Răspunderea contractuală este o obligație pecuniară ce rezultă din inabilitatea satisfacerii prevederilor unui contract sau din proasta lui onorare, și în care o parte a obligației are dreptul să solicite compensații pentru daune sau plata unei penalități (amendă, dobândă), iar cealaltă parte este obligată să producă compensațiile pentru daune sau să plătească o penalitate (amendă, dobândă) pentru neefectuarea clauzelor contractului, sau pentru satisfacerea acestora în mod necorespunzător. Răspunderea ne-contractuală este o obligație pecuniară care nu are de-a face cu obligații contractuale în afara cazurilor în care legea stabilește că răspunderea ne-contractuală rezultă și ea din daune rezultate de pe urma unei relații contractuale (de pildă, un caz de răspundere ne-contractuală ar fi un contract de purtare sau donație care obligă părțile).

Trăsăturile răspunderii contractuale:

- Încălcarea contractului
- Atât compensații, cât și penalități.

Trăsătura răspunderii ne-contractuale – doar compensații.

Diferența între cele două tipuri de răspundere:

- Prescripții diferite.
- Sens diferit al vinei – răspundere solidară este posibilă doar în cazurile stipulate de lege sau contract.
- Răspunderea pentru acțiunile unei terțe părți este diferită.

Răspunderea civilă apare din neefectuarea unei sarcini stabilite prin lege sau prin contract (renunțare ilicită a efectuării), sau din acțiuni interzise prin lege sau de clauzele unui contract (act ilicit), sau din violarea datoriei generale de a acționa cu grijă. (Art. 6.246 Acțiuni ilicite în Codul Civil al Republicii).

Doar acele daune pot fi compensate care sunt legate de acțiune (act sau neefectuarea actului) dând naștere la răspunderea civilă a debitorului în așa măsură, încât daunele, luând în calcul natura acestora și cea a răspunderii civile, să poată fi imputate debitorului ca urmare a faptelor acestuia (act sau neefectuarea actului). (Art. 6.247 Cauzalitatea în Codul Civil al Republicii).

Răspunderea civilă va apărea doar în cazul existenței unei persoane cu obligație cu excepția cazurilor stabilite de lege sau clauzele unui contract în care răspunderea apare fără vină. Vina unui debitor va fi presupusă cu excepția cazurilor stabilite de lege (Art. 6.248 Vina ca o condiție a răspunderii civile în Codul Civil al Republicii). De exemplu, daunele cauzate de animale de casă sunt compensate de către proprietar (Art. 6.267 al Codului Civil al Republicii).

Condițiile apariției răspunderii civile:

- Provocarea de daună sau daune
- Acțiuni ilicite
- Cauzalitate între acțiunile unui debitor și dauna sau daunele
- Vină.

Dauna va include suma reprezentând pierderea sau dauna cauzată proprietății unei persoane și cheltuielile provocate (daune directe), precum și veniturile de care aceasta a fost privată, de exemplu venitul pe care l-ar fi putut obține dacă acțiunea ilicită nu ar fi fost comisă. Daune exprimate în bani vor constitui daune. În cazurile în care cantitatea de daune nu va putea fi dovedită de părți, acestea vor fi decise de o instanță.

2. Răspunderea contractuală

Contractul guvernează relațiile dintre părți. Răspunderea debitorului rezidă în contract. Codul Civil stipulează că fiecare persoană va avea obligația să își satisfacă obligațiile contractuale într-un mod corespunzător și fără întârzieri. (Art. 6.256.1 al Codului Civil al Republicii). O persoană care eșuează în satisfacerea obligațiilor sale contractuale sau le satisface pe aceste într-un mod necorespunzător va avea responsabilitatea de a compensa daunele provocate celeilalte părți a contractului, de a plăti penalități (amendă, dobândă). (Vezi Art. 6.258 al Codului Civil al Republicii privind daune și penalități).

3. Răspunderea ne-contractuală

Obligația de a compensa daunele aduse:

1. Fiecare persoană va avea obligația să respecte regulile de conduită în așa fel încât să nu prejudicieze un altul prin faptele sale (acțiuni active sau ezitarea acționării).
2. Orice daună corporală sau a proprietăților aduse unei alte persoane și, în cazurile stabilite de lege, daunele pecuniare trebuie să fie compensate în mod integral de persoana răspunzătoare. (Art. 6.263 al Codului Civil al Republicii).

Fiecare persoană este obligată să acționeze cu grijă. Natura și nivelul grijei sunt de multe ori stipulate în diferitele acte normative, reguli de conduită profesională, etc. De pildă, un executor judecătoresc va fi răspunzător pentru daunele cauzate de acțiunile sale conform procedurii stabilite de Art. 16 al Legii executorilor Republicii Lituaniene.

Esența funcției de compensații în răspunderea civilă este compensarea integrală a daunelor, adică pierderile pecuniare ale prejudiciatului vor fi dorite a fi compensate prin răspundere civilă pentru ca acestea să i se returneze statutul dinaintea suferirii daunelor. Doar daunele pecuniare sunt cele care sunt returnate în mod integral în timp ce acest principiu nu se aplică în cazul daunelor nepecuniare pentru că este dificilă măsurarea acestora în bani. (Vezi Art. 6.264-6.279 al Codului Civil al Republicii despre răspundere și realizează un tabel).

Răspundere ne-contractuală înseamnă:

- Răspunderea unui angajator pentru daunele cauzate din vina angajaților săi
- Răspunderea compensațiilor pentru daunele cauzate de alții
- Răspunderea proprietarilor (posesorilor) clădirilor
- Răspunderea pentru daunele cauzate de animalele de casă proprii
- Răspunderea pentru daunele cauzate de o persoană fizică incapabilă să înțeleagă semnificațiile faptelor lor
- Răspunderea ce emană din practica unor activități riscante
- Răspunderea pentru daunele cauzate într-o situație de forță majoră
- Răspunderea pentru daune cauzate de minori sub vârsta de 14 ani
- Răspunderea pentru daunele cauzate de un minor între 14 și 18 ani
- Răspunderea pentru daunele cauzate de acțiunile mai multor persoane.

Important de știut

Răspunderea contractuală este o obligație pecuniară ce rezultă din nerespectarea clauzelor unui contract sau din efectuarea lor într-o manieră necorespunzătoare.

Răspunderea ne-contractuală este o obligație pecuniară care nu este legată de relații contractuale cu excepția cazurilor stabilite de lege că răspundere ne-contractuală poate să rezulte și din daune legate de relații contractuale.

Corupție și lege

Autor: GINTARĖ ŠATIENĖ

Modulul Introducere în Drept¹

Un curs pentru viitori licențiați în administrație publică, business și științe economice

Scopul disciplinei

1. Familiarizarea studenților cu aspecte cheie ale teoriei statului.
2. Clarificarea sistemului de științe legale.
3. Examinarea caracteristicilor și sistemului instituțiilor de guvernământ.
4. Familiarizarea studenților cu diferitele tipuri de drept și identificarea caracteristicilor.*
5. Modelarea maturității civice a studenților, simțului lor de responsabilitate și abilității lor de a se adapta la interesele private și publice proprii.*

Scopurile precizate la punctele 3-5 mai sus sunt legate de corupție ca problemă a guvernământului de stat și administrație publică, de cauzele corupției și politicile anti-corupție întreprinse de către stat.

Concomitent cu analizarea problemei corupției la nivelul guvernământului statal și al administrației publice, următoarele probleme adiționale pot fi abordate:

1. Conceptul și problema corupției în administrația publică.
2. Răspândirea corupției (nivelele și profunzimea) în Lituania.
3. Cauzele și consecințele corupției.
4. Infraționalitatea și infracțiunile împotriva administrației, și caracteristicile acestora.
5. Analiza unor studii de caz de infraționalitate și infracțiuni comise în dauna administrației publice și evaluarea acestora din punct de vedere penal.
6. Prevenirea corupției de către organe statale și legislație corespunzătoare reglementării corupției.

Bibliografie

1. Budbergytė R., Šakočius A., Žilinskas D., *Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo komentaras*. Vilnius: Lietuvos viešojo administravimo institutas, 2004.
2. Corruption Prevention Law of the Republic of Lithuania, *Official Gazette*, 2002, No. 57-2297.
3. Law on the Special Investigation Service of the Republic of Lithuania, *Official Gazette*, 2003, No. 38-1657.
4. Law on Civil Service of the Republic of Lithuania, *Official Gazette*, 2002, No. 45-1708.

¹ Asteriscul este folosit pentru a marca topicurile alese pentru a include și educație anti-corupție în modul.

5. Pivoriūnas A., "Nusikaltimai valstybės tarnybai ir korupcija – problemos ir jų sprendimo būdai", *Justitia*, 1997, Nr. 6.

1. Activități pentru clasă

- 1.1. Sistemul științelor de drept. Conceptul constituțional de drept, normă legală. Originile și caracteristicile statului și ale legilor. *
- 1.2. Reglementarea relațiilor legale prin acte normative. Caracteristicile și sistemul instituțiilor de guvernământ. Entități răspunzătoare de guvernământ și domeniile corespunzătoare de expertiză. *
- 1.3. Drept administrativ ca o ramură a dreptului focalizat pe guvernământ. Acte normative ca surse ale dreptului administrativ. Caracteristici, entități și fundamentele contenciosului administrativ (*liability*). Legislație administrativă ca bază a administrației publice. *
- 1.4. Tipuri de sancțiuni administrative, impunere și aplicare.
- 1.5. Conceptul și sistemul dreptului penal. Scopul și aplicarea dreptului penal. *
- 1.6. Conceptul de responsabilitate penală (*liability*) și obiectivele sale. Impunerea pedepsei. Scutire de responsabilitate penală.
- 1.7. Măsuri procedurale de coerciție. Investigații premergătoare judecării. Audieri în curtea de primă instanță.
- 1.8. Sursele și entitățile dreptului muncii. Ocuparea forței de muncă. Conceptul, conținutul și expirarea contractului de muncă. Schimbarea clauzelor contractului de muncă și terminarea acestuia.
- 1.9. Muncă și timp liber. Remunerare. Sisteme și tipuri de remunerare. Garanții și compensații. Disciplina la locul de muncă. Responsabilitate materială. Siguranță la locul de muncă.
- 1.10. Responsabilitatea angajatorului în ceea ce privește rănirea la locul de muncă. Compensații în cazul accidentelor de muncă.
- 1.11. Sistemul dreptului civil și aplicarea acestuia.
- 1.12. Conceptul de drept al familiei. Căsătoria. Declararea căsătoriei nule.
- 1.13. Drepturile și obligațiile soților. Terminarea căsătoriei.
- 1.14. Drepturile și obligațiile copiilor și părinților. Adopția. Calitatea de gardian legal. Statutul legal al gardienilor sau părinților adoptivi ai copilului.
- 1.15. Conceptul de întreprindere. Întreprinderea ca entitate legală. Reglementarea procedurii de înființare a unei întreprinderi (*enterprise*).
- 1.16. Reorganizarea și lichidarea întreprinderilor.
- 1.17. Drept privat internațional. Sarcini și punerea în aplicare.
- 1.18. Persoane fizice și entități legale. Reprezentarea.
- 1.19. Achiziția și pierderea dreptului de proprietate. Legea încrederii (*trust law*). Administrarea proprietății altuia/

alteia.

- 1.20. Conceptul de lege a succesiunii, moștenitori, formule și moștenirea.
- 1.21. Tipuri de obligații, o garanție și o restituție. Validitatea și forma contractelor.

2. Exerciții practice

- 2.1. Drept constituțional și scopuri sociale ale dreptului constituțional. *
- 2.2. Sarcini și surse ale dreptului administrativ, particularități și elemente de relații procedurale administrative. *
- 2.3. Scopul și punerea în aplicare a dreptului penal. *
- 2.4. Principiile dreptului muncii. Relații de muncă colective.
- 2.5. remunerare și calitatea muncii.
- 2.6. Structura și scopul dreptului civil.
- 2.7. Reglementarea relațiilor civile internaționale.
- 2.8. Principiile legale ale obligațiilor.

Acte normative

1. Charta socială europeană (amendată, traducere neoficială) în *Žmogaus teisės: Europos Tarybos ir Europos Sąjungos dokumentai*. Vilnius, 2000.
2. Conveția Europeană pentru Protecția Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale (1950)”, în *Žmogaus teisės. Regioninių tarptautinių dokumentų rinkinys*. Vilnius: Mintis, 1993.
3. Codul Contenciosului Administrativ al Republicii Lituanene, *Gazeta Oficială*, 1992, Nr. 21-610.
4. Codul Penal al Republicii Lituanene, *Gazeta Oficială*, 2000, Nr. 89-2741.
5. Codul Civil al Republicii Lituanene, *Gazeta Oficială*, 2000, Nr. 74-2262.
6. Codul Muncii al Republicii Lituanene, *Gazeta Oficială*, 2002, Nr. 64-2569; Nr. 71.
7. Constituția Republicii Lituanene, *Gazeta Oficială*, 1992, Nr. 33.
8. Legea privind amendarea art. 119 din Constituția Republicii Lituanene, *Gazeta Oficială*, 1996, Nr. 122.
9. Legea privind suplimentarea art. 47 din Constituția Republicii Lituanene, *Gazeta Oficială*, 1996, Nr. 64.
10. Legea privind prevenirea corupției a Republicii Lituanene, *Gazeta Oficială*, 2002, Nr. 57-2297. *
11. Legea privind Serviciul de Investigații Speciale al Republicii Lituanene, *Gazeta Oficială*, 2003, Nr. 38-1657. *
12. Legea administrației publice a Republicii Lituanene, *Gazeta Oficială*, 2002, Nr. 45-1708. *

BIBLIOGRAFIE

13. Abramavičius A., Mikelėnas V., *Įmonių vadovų teisinė atsakomybė*. Vilnius, 1998.
14. Budbergytė R., Šakočius A., Žilinskas D., *Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo komentaras*. Vilnius: Lietuvos viešojo administravimo institutas, 2004. *
15. Laurinavičius A., *Bendruomenės ir teisėsaugos institucijų bendradarbiavimas*. Vilnius: LTA, 2000.
16. *Lietuvos konstitucinė teisė*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2001.
17. *Lietuvos konstitucinės teisės įvadas*. Vilnius: Justicija, 2001.
18. Petkevičius P., *Administracinė atsakomybė*. Vilnius, 1996.

19. Pivoriūnas A., "Nusikaltimai valstybės tarnybai ir korupcijai – problemos bei jų sprendimo būdai", *Justitia*, 1997, Nr. 6.*
20. Pumputis A., *Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija ir jos įgyvendinimo mechanizmas*. Vilnius: LTA, 2000.
21. Sartori G., *Lyginamoji konstitucinė inžinerija*. Vilnius: Poligrafjairinformatika, 2001.

Exercițiul practic nr. 1.

Evaluarea de studii de caz pentru prelegerea *Concepte și sisteme în Drept Penal* din cadrul disciplinei Introducere în Drept, luând în considerare schimbările care au avut loc după integrarea educației anti-corupție în modul.

Citește descrierile evenimentelor și notează drepturile omului (de pildă, dreptul la proprietate, sănătate, viață, egalitate, etc.) pe care aceste infracțiuni le încalcă.

Situația nr. 1. O rezidentă dintr-o zonă rurală, mamă a patru copii mici, doamna A, a fost învinuită de moartea copilului ei. Doamna A își ascunsese sarcina și când a intrat în dureri, s-a dus în pădure, a născut copilul acolo, apoi l-a strangulat. Și-a justificat actul criminal prin faptul că nu are resurse materiale de a crește încă un copil. Soțul ei a fost de acord cu actul ei. Mai mult, a mers cu ea când aceasta s-a ascuns în pădure să nască și a fost lângă ea când aceasta a omorât copilul. Deși nu a asistat direct în omorârea copilului, a ajutat la înmormântarea lui. Serviciul pentru Protecția Drepturilor Copilului au emis un certificat care conținea faptul că bărbatul și femeia erau degradați din punct de vedere social, nu se îngrijeau de copiii lor și erau consumatori constanți de băuturi alcoolice.

Acest act criminal violează următoarele drepturi și libertăți ale omului:

.....

Situația nr. 2. Știind unde locuiau două prostituate stabilite ilegal în Lituania, origine din Ucraina, doi polițiști s-au dus în vizită la ele și le-au cerut să se identifice. Pentru că cele două doamne nu aveau documente cu care să-și demonstreze legalitatea șederii lor în Lituania, polițiștii le-au sugerat să plătească câte o amendă de o mie de lita pentru a evita deportarea din țară. Doamnele au spus că nu au bani, dar s-au oferit să presteze servicii sexuale gratis în schimb. Ulterior, la întocmirea unui dosar penal a reieșit că cei doi polițiști cumpărau servicii sexuale de la cele două doamne cu regularitate.

Acest act criminal violează următoarele drepturi și libertăți ale omului:

.....

Situația nr. 3. În timpul sărbătoririi unei zile de naștere, o persoană a fost grav rănită din greșală. Investigațiile subsecvente au dezvăluit faptul că un polițist sub influența alcoolului, domnul B, se mândrea cu arma din dotare și i-a dat-o unei prietene, doamna C, să se uite la ea. Când doamna C a luat arma, a tras trăgaciul din greșală. Arma s-a descărcat și glonte a lovit un bărbat care stătea aproape. Doamna C a spus că nu văzuse arma înainte și nu știa că era încărcată, și nu a înțeles ce s-a întâmplat de fapt.

Acest act criminal violează următoarele drepturi și libertăți ale omului:

.....

Exercițiul practic nr. 2.

Evaluarea de studii de caz pentru prelegerea „*Concepte și sisteme în Drept Penal. Scopul și punerea în aplicare a legislației penale*”, luând în considerare schimbările care au avut loc după integrarea educației anti-corupție în modul.

Ești de părere că secvențele prezentate mai jos care violează legile reprezintă corupție?

Descrierea cazului	Reprezintă acesta corupție? (da/nu)
1. <i>Solicitarea sau acceptarea</i> , în mod direct sau indirect, de către oficialități guvernamentale cu responsabilități publice, de articole cu valoare monetară sau alte beneficii, precum cadouri, favoruri, promisiuni, sau avantaje pentru persoana proprie sau pentru altă persoană sau entitate, în schimb pentru orice act sau omisiune în executarea sarcinilor publice.	
2. <i>Oferirea sau darea</i> , în mod direct sau indirect, unei oficialități guvernamentale cu responsabilități publice, de articole cu valoare monetară sau alte beneficii, precum cadouri, favoruri, promisiuni, sau avantaje pentru persoana proprie sau pentru altă persoană sau entitate, în schimb pentru orice act sau omisiune în executarea sarcinilor publice.	
3. Orice act sau omisiune în efectuarea serviciilor publice ale unui oficial guvernamental sau ale unei persoane cu responsabilități publice cu scopul de a obține în mod ilicit beneficii proprii sau pentru o a treia parte.	
4. Orice act sau omisiune în efectuarea serviciilor publice ale unui oficial guvernamental sau ale unei persoane cu responsabilități publice cu alt scop decât pentru obținerea de beneficii pentru sine sau o a treia parte, dar încălcând prevederile legale în vigoare.	
5. Utilizarea frauduloasă sau ascunderea proprietății obținute ca urmare a oricărui act descris la 1., 2., sau 3.	
6. Participarea în calitate de personaj principal, co-principal, instigator, complice sau accesoriu după comiterea faptei, sau în orice alt mod, la comiterea sau încercarea de comitere, ori în orice formă de colaborare sau conspirație de a comite acte de corupție sau ascunderea acestora.	

Prelegerea *Concepte și sisteme în drept penal* în syllabusul *Introducere în Drept*. Un studiu de caz pe Scopul și punerea în aplicare a dreptului penal, luând în considerare amendamentele introduse după integrarea modului de educație anti-corupție în acest syllabus.

Dreptul penal este cadrul legal făurit pentru a asigura eficiența normelor de reglementare care:

1. impun principii ale politicii penale naționale;

2. definesc care acțiuni ce contravin prohibițiilor formulate în norme de reglementare trebuie tratate ca infracțiuni sau contravenții (*misdemeanour*);
3. stabilesc bazele și condițiile pentru punerea sub acuzare a făptuitorilor;
4. formulează tipurile de sancțiuni și formule de vinovăție, etc.

Scopul dreptului penal este garantarea prohibițiilor formulate de alte ramuri de drept. *Metoda de reglementare* majoră a dreptului penal este un imperativ (care se manifestă prin instrucțiuni). *Sursa* cheie a dreptului penal este codul penal constând în părți generale și speciale.

În *partea generală* a codului penal:

1. Există prevederi de reglementare generale;
2. Sunt definite problemele de validitate ale dreptului penal;
3. Sunt definite conceptele de infracțiune și contravenție;
4. Sunt identificate și definite stadiile și formele infracțiunilor;
5. Sunt formulate circumstanțele pentru scutirile de răspundere
6. Sunt discutate cazurile de scutire de răspundere
7. Conceptul de sentință este definit alături de problemele legate de impunerea ei;
8. Sunt discutate măsurile penale și principiile asociate impunerii acestora;
9. Sunt descrise amânarea executării sentințelor, precum și suspendarea acesteia;
10. Sunt formulate principiile de răspundere penală juvenilă;
11. Este reglementată perioada de limitare a răspunderii penale;
12. Sunt discutate aspecte legate de cazier;
13. Sunt discutate măsurile coercitive medicale și aplicarea acestora.

În același timp, capitolele care conțin *partea specială* a codului penal definesc acte comise împotriva legii considerate a fi infracțiuni sau contravenții. Aceste acte ilicite sunt clasificate în funcție de aspectele legale violate de un astfel de act.

De aceea, partea specială a codului penal conține reguli ale dreptului penal care definesc cadrul și caracteristicile actelor clasificate infracțiuni, precum și răspunderea și sancțiunile (sentițele) care se impun împotriva autorului unei infracțiuni pe baza principiilor și enunțurilor din partea generală a dreptului penal. Regulile din partea specială a dreptului penal definesc scopul legilor penale, limitele aplicării, fundamentele răspunderii penale, formele de comitere a infracțiunilor, stabilesc cadrul penal și impunerea penalităților (sentițelor), și clarifică alte aspecte generale legate de trimiterea în judecată și impunerea sentițelor în cazul persoanelor găsite vinovate.

Trebuie subliniat faptul că regulile părții speciale ale dreptului penal definesc caracteristicile specifice ale

tipurilor de infracțiuni, caracterizând elementele relevante ale acestora, și definesc sancțiunile care pot fi impuse în cazul infracțiunilor care au fost într-adevăr comise.

În comparație cu regulile din partea generală a dreptului penal, regulile prevăzute în partea specială au un număr de trăsături specifice: de obicei, regulile părții speciale prezintă o listă exhaustivă a actelor considerate a fi infracțiuni sau contravenții (*nullum crimen sine lege*), așadar, doar aplicând regulile părții speciale este posibilă identificarea unui act ca fiind infracțiune sau contravenție.

Surse scrise contemporane ale dreptului penal împart de regulă aceste reguli în funcție de bunurile protejate, mai precis în funcție de un obiect specific al infracțiunii/contravenției. Însă este deopotrivă posibil ca să se găsească un grup de reguli clasificat sub un capitol în funcție de mai multe obiecte specifice. În mod tradițional, capitolele încep cu liste care înșiră infracțiunile cele mai grave la cele mai puțin grave. Totuși, încercarea de soluționare a acestor aspecte dă uneori naștere unei probleme de ordin axiologic: care dintre obiectele bunuri protejate apărute de legislația penală trebuie considerate mai valoroase și care mai puțin valoroase. Noua versiune a codului penal lituanian a optat pentru următoarea listă a capitolelor din partea specială:

1. Crime împotriva umanității și crime de război.
2. Crime comise în dauna independenței, integrității teritoriale și caracterului constituțional al statului lituanian.
3. Crime împotriva vieții umane.
4. Crime împotriva sănătății umane.
5. Crime care pun în pericol viața și sănătatea umană.
6. Crime împotriva libertății umane.
7. Infracțiuni și contravenții comise în dauna libertății sexuale și inviolabilității persoanei.
8. Infracțiuni și contravenții împotriva demnității și onoarei umane.
9. Infracțiuni și contravenții împotriva copiilor și familiei.
10. Infracțiuni și contravenții împotriva inviolabilității vieții private.
11. Infracțiuni și contravenții împotriva tratamentului egal și libertății de conștiință.
12. Infracțiuni și contravenții împotriva drepturilor electorale ale cetățenilor, precum și împotriva procedurilor de alegeri prezidențiale, alegeri în Seimas (parlamentul național), cele ale consiliilor municipale, și împotriva procedurii referendumurilor.
13. Infracțiuni și contravenții împotriva drepturilor sociale ale persoanelor.
14. Infracțiuni și contravenții împotriva proprietății, dreptul de proprietate și interese de proprietate.
15. Violarea drepturilor de autor (intelectual și industrial).
16. Infracțiuni în spațiul virtual (cyber-crime).
17. Infracțiuni și contravenții împotriva sectorului economic și de afaceri.

18. Infrațiuni și contravenții împotriva sectorului financiar.
19. Infrațiuni și contravenții împotriva administrației publice și interesului public.
20. Infrațiuni și contravenții împotriva justiției.
21. Acte care contravin siguranței publice.
22. Infrațiuni și contravenții legate de posesiunea de arme, muniție, explozive și substanțe radioactive.
23. Infrațiuni și contravenții legate de posesiunea de stupefiante, substanțe psihotropice, otrăvitoare sau puternice.
24. Infrațiuni și contravenții împotriva mediului înconjurător și sănătății umane.
25. Infrațiuni și contravenții împotriva siguranței în trafic.
26. Infrațiuni și contravenții împotriva ordinii publice.
27. Acte care contravin activității funcționarilor publici.
28. Infrațiuni și contravenții împotriva ordinii manageriale.
29. Infrațiuni și contravenții împotriva ordinii manageriale legate de falsificarea documentelor și instrumentelor de măsurare.
30. Infrațiuni și contravenții împotriva moralității.
31. Infrațiuni și contravenții împotriva memoriei decedaților.
32. Infrațiuni și contravenții împotriva serviciilor de apărare națională.

Este notabil faptul că infracțiunile și contravențiile din fiecare categorie încalcă nu numai norme legale stipulate de legislația relevantă, dar și drepturi ale omului, libertăți și interese de drept garantate în constituția Lituaniei (spre exemplu, o persoană care a comis un jaf, adică o infracțiune definită în capitolul 28 al codului penal intitulat *Infrațiuni și contravenții împotriva proprietății, dreptul de proprietate și interese de proprietate*, violează și dreptul unei alte persoane la inviolabilitatea proprietății sale, stipulată de art. 23 al constituției), care fac infractorii pasibili de penalități corespunzătoare (sanțiuni). Se poate concluda, deci, că prin alcătuirea listei de infracțiuni, codul penal servește ca un gardian al drepturilor omului, libertăților fundamentale și intereselor de drept.

Materialul prezentat induce concluzia că obiectul reglementat de dreptul penal este *infracțiunea și pedeapsa*. Noul cod penal al Republicii Lituaniei oferă o definiție formală a infracțiunii ca o formă a actului criminal: „Infracțiunea va însemna orice act criminal care duce la o pedeapsă cu închisoarea”. Să facem o analiză mai detaliată a elementelor infracțiunilor.

1. *Infracțiunile sunt fapte periculoase pentru sistemul de valori existent*. Periculozitatea comportamentului uman este primul element al infracțiunii, o condiție pentru criminalizarea unei fapte, un principiu ce ghidează legislatorul.

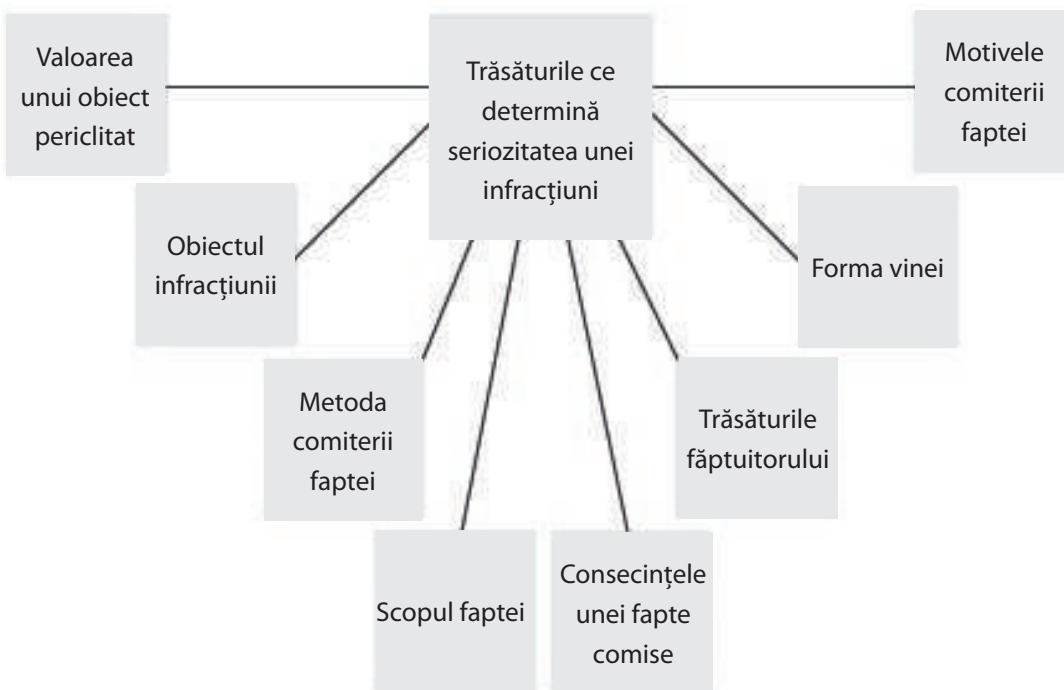
Fapte care sunt nepericuloase nu pot fi criminalizate. Gradul de pericol reprezentat de o faptă este un element material al unei infracțiuni datorită faptului că ilustrează esența infracțiunii explicând motivele pentru care o faptă umană trebuie considerată o infracțiune. Codul penal al Republicii Lituaniene explică „periculos” sinonim cu „cauzând pericol, vătămare, încercarea de a viola sau violarea a ceva”. În fine, un alt element important este dacă obiectul împotriva căruia s-a comis fapta este statul, o persoană sau societatea în ansamblul ei.

Întregul corp de valori sociale poate fi împărțit în două categorii mari:

- Valori împărtășite de toate persoanele care sunt recunoscute și respectate într-o democrație de toate partidele politice (precum dreptul la viață, sănătate, libertate, demnitate, proprietate, și siguranță publică). Aceste valori sunt mai mult sau mai puțin protejate (cel puțin prin legi) și în state totalitare;
- Valori ideologice care pot fi caracterizate prin diferite abordări ale partidelor politice singulare datorită unui sistem unic de valori, specific fiecărei societăți în parte.

Cum valorile centrale sunt protejate de dreptul penal se poate spune că faptele cu gradul cel mai ridicat de pericol periclitanț valorile centrale sunt privite ca infracțiuni.

Infracțiunile diferă în funcție de pericolul pe care îl reprezintă. Ele pot fi definite din două perspective, mai precis din perspectiva naturii și intensității pericolului.

Gradul de pericol este de regulă determinată de valoarea obiectului periclitat. Spre exemplu, vătămarea corporală diferă de jaf în ce privește pericolul pentru că cea dintâi este considerată o infracțiune mai serioasă luând în calcul valoarea sănătății umane în comparație cu proprietatea.

În același timp, multe fapte identice sau omogene pot fi diferiți în ceea ce privește gradul lor de pericolozitate, condiționat de (gradul) prezenței al câtorva factori (de pildă, vătămare corporală gravă face infracțiunea mai gravă decât vătămare superficială, etc.).

2. *Incompatibilitatea unei fapte cu dreptul penal.* Doar fapte periculoase criminalizate sunt considerate a fi infracțiuni. Acest lucru înseamnă nu doar că fapta în cauză prezintă amenințări la unele valori, dar presupune și existența unor prevederi legale ce descriu elementele unui comportament nedorit și stipulează răspundere penală. Legi penale sunt specifice prin faptul că formulează reguli legale prohibitive mai degrabă decât imperative. Interzic comiterea unor fapte care sunt descrise a avea caracter infracțional.

Dacă cel puțin un element caracteristic infracțiunilor lipsește, nu s-a comis nicio infracțiune. Pe baza elementele infracțiunii este întemeiată punerea sub acuzare (prosecution).

1. O faptă comisă este percepută ca fiind periculoasă pentru valorile existente, dar nu contravine codului penal.
2. O faptă contrazice codul penal, dar nu prezintă niciun fel de risc sistemului de valori existent și nu îi aduce prejudicii acestuia.

O scurtă trecere în revistă a unor tipuri de infracțiuni

Conceptul de crimă împotriva vieții și sănătății umane (periclitând viața și sănătatea umană)

Unul dintre rolurile centrale ale codului penal este să protejeze indivizii și valorile cele mai valoroase ale acestora în fața actelor criminale. Constituția Republicii Lituaniene susține că viața individului va fi protejată prin lege, că libertatea individului și a personalității vor fi inviolabile, și că demnitatea umană va fi și ea protejată prin lege. În plus, aceste principii sunt întărite și în codul penal al Republicii Lituaniene.

În timp ce în termeni obiectivi interesele unui individ sunt violate de fiecare infracțiune, doar o categorie de infracțiuni ce țintesc un obiect specific, direct și în același timp major (mai degrabă decât minor), precum o persoană ca și creație naturală, inclusiv caracteristicile sale majore și inerente, vor fi considerate a fi crime împotriva vieții umane. În cele mai multe țări, codurile penale categorisesc faptele împotriva persoanelor ca fiind cele mai serioase infracțiuni. Un obiect direct al unor astfel de infracțiuni poate fi viața, sănătatea, libertatea sau demnitatea unei persoane. În termenii obiectului direct, crimele împotriva persoanelor pot fi grupate astfel:

1. crime împotriva vieții umane (crimă premeditată, asistarea și instigarea la sinucidere);

2. crime împotriva sănătății umane (o serie de vătămări corporale, avort ilegal, abandonarea unei persoane într-o situație ce-i poate periclita viața) ;
3. crime împotriva libertății umane (schimbarea sau răpirea copiilor, deprivare ilegală de libertate, luarea de ostatici) ;
4. infracțiuni de natură sexuală (viol, întreținerea de rapoarte sexuale forțate împotriva voinței femeii, abuz sexual) ;
5. infracțiuni împotriva onoarei și demnității (calomnie, ofensă).

Conceptul de infracțiune și contravenție împotriva administrației publice și intereselor publice

Art. 33 din codul penal al Republicii Lituaniene definește elementele infracțiunilor și contravențiilor împotriva administrației publice și intereselor publice. Art. 5 din constituția Republicii Lituaniene stipulează că toate puterile în stat vor fi exercitate de Seimas, de Guvern și de instanțele judecătorești. Atribuțiile fiecărei instituții în parte vor fi definite în constituție. *Instituțiile puterii vor servi poporul. Funcționarii publici și civili își vor desfășura activitățile oficiale exigent, respectând disciplina de lucru stabilită și loialitatea față de stat.* Aceste prevederi scot în evidență importanța mașinării statale în ansamblul ei – garantul drepturilor omului și libertăților fundamentale și garantul exercitării acestora. Acestea depind foarte mult de integritatea, simțul datoriei și responsabilitatea indivizilor din sfera civilă. Art. 3, para. 1 al codului serviciului public statuează că activitatea administrației publice în Republica Lituaniană se va baza pe principiile statului de drept, egalitate, neutralitate politică, transparență și dezvoltare de carieră. Aderența la aceste principii în serviciul public oferă garanții în ceea ce privește protecția drepturilor omului, libertăților, intereselor și legalității vieții publice, precum și bunăstare economică a statului, etc.

Personalul din serviciile publice este responsabil de exercitarea unor funcții de autoritate publică, cu alte cuvinte aceste persoane sunt îndreptățite și obligate să ofere servicii publice de calitate cetățenilor. În ciuda acestui fapt, când aceștia nu-și fac datoria sau și-o fac de o manieră nesatisfăcătoare, fără onestitate sau abuzându-și poziția în administrație pentru a-și servi propriile interese, dezorganizează și distrug munca administrației într-o serie de domenii și la mai multe nivele de activitate, suspendă sau chiar împiedică implementarea unor proiecte importante sau chiar punerea în aplicare a unor legi, etc. Astfel de acțiuni constituie violări directe sau indirecte ale drepturilor și libertăților omului, dăunând bunăstării tuturor cetățenilor societății. Este demn de menționat faptul că implicațiile consecințelor unei încercări de prejudiciere a administrației publice sunt legate în mod direct de ponderea responsabilităților pe care făptașul le are: cu cât gradul ocupat în ierarhia birocratică este mai mare, cu atât mai grave sunt consecințele pe care activitatea făptașului le atrage după sine, mai ales în sens politic. *Așadar, infracțiunile comise în dauna administrației publice distorsionează sau violează prevederile constituției în ceea ce privește responsabilitățile celor care sunt investiți cu putere pentru a servi poporul, ceea ce, la rândul ei, subminează încrederea poporului nu numai în administrația publică în general, ci și în stat.*

Infraacțiunile împotriva administrației publice înseamnă acte periculoase ale oamenilor care, fiind angajați în servicii publice și abuzând de oficiul lor, cauzează daune materiale intereselor statului și altor indivizi. Aceste infraacțiuni sunt întotdeauna legate de statutul ocupațional al făptașului. Acesta are o poziție în administrația publică și din această cauză poate deveni subiectul unor astfel de infraacțiuni. De aceea, infraacțiunile comise împotriva administrației publice, spre deosebire de alte tipuri de infraacțiuni, precum crime împotriva statului sau procedurii administrative, sunt comise de funcționari publici, „de-ai casei”, adică activitatea funcționarilor publici este subminată din interior. Mai precis, statutul ocupațional al unei persoane îi oferă posibilitatea acesteia de a comite o faptă care constituie un semn de elemente obiective ale unei infraacțiuni împotriva administrației publice.

Unele poziții publice deținute sau mandate în administrația publică sunt utilizate (oferă posibilități) pentru a comite fapte penale, adică să se acționeze contrar intereselor autorității publice. Astfel de fapte îngrădesc principiile serviciilor publice, activitățile obișnuite ale administrației publice cu o misiune publică, contrazic obligațiile și funcțiile serviciilor publice. În unele cazuri, astfel de infraacțiuni sunt comise prin abuzarea directă a puterii sau a competențelor, în alte cazuri infraacțiunea este comisă în altă arie decât autoritatea oficială a făptașului, dar prin exercitarea presiunii asupra altor persoane din cadrul instituției. Poziția deținută în cadrul administrației publice, precum și natura acesteia și responsabilitățile asociate, au un impact direct asupra naturii și gravității prejudicierii administrației publice. Mai mult, este important de menționat faptul că infraacțiunile împotriva administrației publice violează nu numai reglementările generale aplicabile și conținute în legislația relevantă, dar reprezintă în același timp și un eșec în punerea în aplicare a obligațiilor speciale stipulate de alte legi, precum cele din Statutul funcționarului public sau fișele de post.

Însuși denumirea de „infraacțiuni împotriva administrației publice” dezvăluie – în plus față de obiectul obișnuit al acestor infraacțiuni - și sfera împotriva căreia sunt comise astfel de fapte. Conform Legii administrației publice a Republicii Lituanene, serviciul civil înseamnă activitățile publice administrative, manageriale și tehnice ale funcționarului public în autorități și agenții publice. Instituții publice și municipale înseamnă autorități de reprezentare, executive și juridice, precum și instituția șefului statului, respectiv instituții și agenții exercitând control (supervizare). Serviciul civil este, așadar, domeniul managementului public, operarea și oferirea de servicii. Activitățile și relațiile serviciilor publice sunt dominate de interesul public. Slujirea interesului public ca interesul legitim și legal al societății este una dintre cele mai importante condiții pentru existența și dezvoltarea unei societăți.

Locul comiterii unei infraacțiuni împotriva administrației publice nu coincide neapărat cu locul oficiului public deținut de făptaș. Fapte ilicite pot fi comise și în afara îndatoririlor publice ale făptașului, de pildă într-o altă instituție sau agenție statală ori municipală. Făptașul, prin abuzarea poziției sale publice, relațiilor sau autorității sale de serviciu, poate exercita presiune asupra altor persoane, forțându-i să comită anumite fapte.

Având în vedere faptul că infraacțiunile împotriva administrației publice (exceptând cazurile de nerespectare a normelor de conduită) se manifestă adesea sub forma abuzurilor făptașilor la locul de muncă în instituții de stat în

scopul obținerii de câștiguri sau satisfacerea de interese personale, violând astfel interesele statului, astfel de fapte ilicite sunt deseori descrise ca purtând elemente de corupție. Este de menționat faptul că aceste fapte au de multe ori semnificație internațională (de pildă, reglementarea investițiilor și creditelor străine, alocarea de contracte, procesul de privatizare implicând capital străin, etc.).

Pe fondul înțelegerii infracțiunilor împotriva administrației publice, obiectele tipice ale unor astfel de fapte sunt considerate a fi activități normale și efective ale instituțiilor și agențiilor de stat care nu contravin principiilor autorității delegate, statului de drept, constituției, legilor și altor acte normative. O țintă directă a acestor tipuri de infracțiuni sunt activitățile normale și efective ale instituțiilor și agențiilor de stat și municipale, care sunt efectuate conform principiilor de delegare a autorității, statului de drept, constituției, legilor și actelor normative, precum statute și fișe de post.

Așadar, obiectul tipic și ținta infracțiunilor împotriva administrației publice sunt descrise pe baza unor tipuri identice de valori, în timp ce valori adiționale pot fi reprezentate de personalitatea, sănătatea, demnitatea, proprietatea, etc. a părții prejudiciate.

O latură obiectivă a infracțiunilor împotriva administrației publice se manifestă de regulă sub forma acțiunilor active. Elementele mai multor tipuri de infracțiuni împotriva administrației publice (luarea de mită, corupția părții intermediare) sunt descrise ca elemente formale care în schimb nu înseamnă că aceste fapte ilicite nu au anumite consecințe. Orice infracțiune împotriva administrației publice constituie în mod inevitabil o violare a activităților instituțiilor și agențiilor statale și municipale, subminând autoritatea acestora. Destul de des, astfel de fapte au consecințe evidente sau ne semnificative, în timp ce alte ori ele pot fi descoperite doar la un timp după comiterea acțiunii ilicite; aceasta este cauza pentru care astfel de consecințe nu sunt incluse în setul de elemente ale infracțiunilor individuale.

Conținutul țintei, seriozitatea infracțiunii și cea a consecințelor rezultate, mecanismul comiterii faptei, nașterea consecințelor, precum și alte specificități, permit presupunerea că există un subiect special al infracțiunilor împotriva autorităților publice – un funcționar public.

Legea administrației publice definește funcționarul public ca fiind o persoană fizică care a dobândit statut de funcționar public și efectuează activități publice administrative, manageriale sau tehnice ale unui funcționar public în instituții ori agenții de stat sau municipale ce asigură servicii publice.

Latura subiectivă a infracțiunilor împotriva administrației publice este definită de lege ca fiind o faptă ilicită premeditată implicând elemente de corupție și câștig personal. Gradul de premeditare este determinat pe baza a mai multor factori. Făptașul:

1. este conștient de calitatea sa de funcționar public;
2. este conștient de autoritatea, responsabilitățile și funcțiile pe care este obligat să le efectueze pe baza prevederilor legilor și a altor acte normative ce reglementează serviciile publice și clauzele contractului de angajare;

3. este conștient de faptul că acțiunile sale din oficiu pot atrage consecințe de natură legală sau alta;
4. este conștient că acțiunile (ori omisiunile) sale întrec autoritatea și competențele proprii și contravin intereselor serviciului și, ca urmare, sunt interzise;
5. preconizează prejudiciile care vor fi induse ca urmare a faptei sale ilicite în momentul abuzării oficiului său;
6. înțelege că un astfel de comportament este legat sau inseparabil de sarcinile sale deținute în momentul făptuirii, și în plus față de consecințele negative pe care acesta le provoacă, subminează și autoritatea administrației publice;
7. dorește să ducă la capăt fapte ilicite care sunt legate de sarcinile sale oficiale sau încearcă sau permite în mod deliberat întâmplarea unor fapte ori consecințe ce rezultă din astfel de acțiuni. Din punctul de vedere al consecințelor, fapta deliberată a făptuitorului nu este de multe ori concretă. Dacă se descriu elementele formale ale infracțiunii împotriva administrației publice, relația afectivă și dorită a făptuitorului este identificată doar prin prisma faptei comise.

În ceea ce privește tipurile individuale de infracțiuni împotriva administrației publice (de exemplu, luarea de mită sau participarea ilicită în activități comerciale sau financiare ale companiei), căutarea de câștiguri personale nu este identificată în mod direct ca un element esențial. Maniera comiterii unor astfel de crime, circumstanțele, partea subiectivă, toate acestea presupun existența motivelor și scopurilor în cazul unor infracțiuni premeditate împotriva administrației publice.

Aspecte ale eticii în afaceri

Autor: GINTARĖ ŠATIENĖ

Modulul cursului de Dreptul afacerilor (comercial)

Scopul disciplinei

1. Familiarizarea studenților cu conceptul dreptului afacerilor, sursele și sistemul acestuia.
2. Examinarea relațiilor legale între afaceri, entitățile dreptului afacerilor și statutul legal al acestora.
3. Analiza tipurilor de întreprindere (*enterprise*), reorganizare, licență și lichidare. *
4. Clarificarea procedurii de faliment în cazul întreprinderilor și procesul de restructurare.
5. Discutarea responsabilității în relațiile comerciale.
6. Examinarea aspectelor principale ale eticii în afaceri (conceptul de etică, obiectul și funcțiile acesteia, importanța sa în administrația publică și afaceri, principiile eticii profesionale și valorile funcționarilor publici, importanța discreției în ceea ce privește etica în administrația publică). *
7. Familiarizarea studenților cu problemele legate de etică și cauzele acestora. *

Obiectivele identificate la punctele 3, 6 și 7 ale disciplinei dreptul afacerilor (comercial) se leagă de corupție ca problemă a eticii în afaceri și de cauzele pentru care ea apare.

Pentru a examina corupția în afaceri, următoarele teme secundare solicită atenție:

1. Conceptul de etică și corupție ca probleme ale eticii în afaceri.
2. Răspândirea corupției (nivelele și profunzimea) în Lituania.
3. Cauzele și consecințele corupției.
4. Probleme legate de abuzul în poziții oficiale.
5. Analiza problemelor practice și situațiilor cu implicație etică.
6. Activități anti-corupție și direcțiile acestora.

Bibliografie

1. Bakenas L., "Valdininkai ir iššūkis etikai", *Mokslas ir gyvenimas*, 1996, Nr. 3.
2. Rose-Ackerman S., *Korupcija ir valdžia: priežastys, padariniai ir reforma*. Vilnius: Vaga, 2001.

Exerciții practice

Sarcinile sunt formulate pentru studenți ai dreptului afacerilor (comercial) luând în considerare schimbările care au avut loc după integrarea educației anti-corupție în modul.

Sarcina nr. 1. După părerea ta, care sunt cauzele corupției în Lituania? Marchează te rog enunțurile cu care ești de acord și adaugă enunțuri suplimentare la listă.

Cauze externe	Cauze interne
<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa unei mentalități corespunzătoare • Lipsa conștiinței civice • Atitudine publică controversată și neclară față de corupție • Lipsa opoziției față de funcționari publici corupți • Pasivitatea cetățenilor în ce privește activități anti-corupție • Acte normative necorespunzătoare, amendarea lor frecventă și contradicții legale • Lipsa pedepsei • Sisteme de control ineficiente și programe de protecție a martorilor • Proceduri și măsuri legale insuficiente • Proceduri ineficiente de numire, suspendare și concediere a oficialităților publice • Lipsa unui cod profesional de etică a funcționarilor publici • șomaj • sistem de sănătate ineficient • salarii mici ale funcționarilor publici 	<ul style="list-style-type: none"> • protecția datelor necorespunzătoare • lipsa controlului • organizare necorespunzătoare la locul de muncă • lipsa pregătirii • lipsa definirii clare a puterilor • administrare de risc proastă • lipsa principiului rotației • sistem de cariere motivat • sisteme de audit interne și externe subdezvoltate • proces de luare de decizii insuficient de transparent • restul condițiilor corupției în numirea managerilor companiilor cu capital majoritar de stat și definirea responsabilităților acestora, etc.

Sarcina nr. 2. Evaluează impactul măsurilor tradiționale anti-corupție

Măsurile de reducere a corupției	Impactul este direcționat spre ...? (notează, te rog)
Amenzi uriașe pentru corupție și răspunderi crescute	
Salarii crescânde pentru oficiali publici	
Fonduri crescânde pentru servicii speciale	
Linii verzi	
Învățământ public (intoleranță din ce în ce mai mare față de corupție)	

Sarcina nr. 3. Răspunde la întrebările de mai jos:

1. Unde tragi linia între o atenție și mită?
2. Care este atitudinea ta față de acordarea de mici atenții (cu o valoare scăzută): un calendar, o vedere, un pachet de cafea?
3. Poate un funcționar public să accepte un cadou, de pildă o poză și să o arate în public?
4. Ar trebui elaborat un cod de etică pentru funcționarii publici?
5. Ce măsuri ar trebui să ia liderii instituțiilor serviciilor civile pentru a încuraja conduită exemplară în rândul angajaților și ce fel de sancțiuni ar trebui să impună pentru pedepsirea celor care nu au un comportament adecvat?
6. Ce măsuri și sancțiuni lipsesc și ce fel de acțiuni ar trebui întreprinse?
7. Ce fel de strategie ar trebui să se folosească în lupta împotriva corupției?

Interese private și reprezentare **Autor: VAIVA ZUZAVIČIŪTĖ**

Modulul de curs despre strategii de învățare pe toată durata vieții (life-long learning)

Cursul este parte a curriculei pentru primul nivel al grupei C (specialitatea) elaborat pentru studenți viitori licențiați în andragogie; la prelegeri participă și viitori licențiați în psihologie și sociologie. În total – 71 de studenți.

Descrierea generală a cursului

Scopul prelegerilor este ca, pe baza lecturilor (literatură științifică, documente, etc.), să ofere posibilitatea spre discutarea și prezentarea de argumente pentru difuzarea în public și protecția intereselor private într-un context mai larg prin prisma discursului învățării continue prin indicarea formulelor acceptabile într-o societate democratică.

Locul modulului în cadrul cursului

Raportul lui J. Delors privind oportunitățile dezvoltării publice și economice în Europa unificată a căreia i s-a făcut multă publicitate în ultima decadă a secolului trecut a dezvăluit o serie de domenii în care învățarea este esențială – să învățăm să lucrăm și să co-existăm și să învățăm să fim cetățeni. Co-existența înseamnă dezvoltarea deprinderilor sociale corespunzătoare asociate cu comunicarea inter-culturală și co-operare; să învățăm să fim cetățeni înseamnă să învățăm să rezolvăm o serie de probleme de ordin local, regional, național și internațional. Realizarea scopurilor sociale (reducerea gradului de excludere socială și integrarea grupurilor sociale diverse), ecologice și politice este legată în mod integral de două aspecte – participare și întărirea coeziunii sociale apreciind diversitatea. Să învățăm să fim cetățeni înseamnă să știm să ne exprimăm opiniile conform procedurilor acceptate de societăți democratice și să avem curajul să o facem în acest mod. Esența cetățeniei active este capacitatea de a-ți proteja interesele și nevoile, precum și interesele și nevoile propriului mediu, ale diferitelor asociații, mișcări și cele ale comunității în plus față de valorile sociale unice, drepturile proprii și cele ale altor persoane care găsesc dificilă protecția propriilor drepturi (grupuri marginalizate, minori, persoane cu dizabilități, etc.). principala condiție pentru crearea unei societăți a egalității de șanse este prin asigurarea fiecărei persoane, fiecărui membru al comunității sau societății aderă la principiile statului de drept. Abuzul puterii este posibil la toate nivelele structurilor socio-economice: un adult poate abuza de puterea sa în dauna unui copil, o persoană sănătoasă în dauna unei persoane cu o dizabilitate, un cetățean în dauna unei persoane imigrante. Studii au dezvăluit faptul că abuzul de putere este prezentă în fiecare țară și, datorită acestui fapt, documentele politicilor educaționale ale Uniunii Europene au recunoscut faptul că valori precum cetățenie activă, protecția drepturilor proprii și satisfacerea voluntară a propriilor sarcini trebuie promovate și dezvoltate. Din această cauză, aceste aspecte sunt

demne de atenție. În modulul cursului devotat educației anti-corupție, o atenție aparte este acordată modalităților acceptabile de expresie a puterii, a responsabilităților cetățenești și mai ales modulului în care specialiștii în educație (având în vedere că participanții la această prelegere sunt viitori dascăli și manageri) trebuie să își protejeze drepturile, precum și cele ale celor de care aceștia sunt răspunzători. Modulul face apel la o largă varietate de abordări în ce privește conceptul de anti-corupție, care nu înseamnă doar abuzul puterii de oficialități, dar și cea a persoanelor private și în general a oricărei persoane care are vreo putere asupra oricărei alte persoane și abuzarea puterii de către aceasta. Pentru a ilustra această concepție modernă a anti-corupției s-au utilizat ideile dintr-un articol al unui doctorand, A. Raudonienė, care insistă asupra importanței respectării drepturilor la fiecare nivel.

În urma participării la prelegere, studenții vor putea:

- *Distinge interesele publice și private;*
- *Discrimina între strategii de învățare continuă în lumina învățării/auto-învățării unui individ sau cetățean;*
- *Înțelege diseminarea diversității cetățeniei active în cadrul unei societăți democratice;*
- *Indica oportunitățile cetățeniei active în cadrul cursului de învățare continuă.*

Distribuția orelor devotate subiectului

Un număr total de opt ore sunt alocate acestui subiect (din aceste opt, șase ore sunt prelegeri, o oră este muncă individuală și o oră este pentru testarea cunoștințelor prin intermediul discuțiilor).

Evaluare

Următoarele aspecte sunt evaluate – familiarizarea cu materialele prezentate în lecturi și participarea la discuții.

Metode

Aceste prelegeri sunt părți integrante ale cursului. Sunt date după familiarizarea studenților cu așteptările de bază, subiecte și probleme cursului, precum și materialele didactice asociate cursului. Participarea activă este încurajată (învățarea bazată pe metoda descoperirii) datorită faptului că studenții sunt deja familiarizați cu această logică a organizării prelegerii. Cea de-a doua metodă folosită este învățarea prin participare. Căutarea individuală de lecturi, întrebări și dubii trebuie încurajate pentru că subiectul pus în discuție este însuși legat de poziția activă a cetățenilor. Metoda lucrului în grup este și ea folosită. Această activitate este generalizată prin oferirea unor exemple de asociații și fenomene de reprezentare în societate; O prelegere în cadrul căruia aspectele principale sunt întărite. Pentru discuții, studenții pregătesc lecturile în avans, familiarizându-se cu conținutul textelor; informația, datele și argumentele sunt căutate pentru a asigura o dezbatere de calitate.

Planul dezvoltat al prelegerilor

Prelegerea 1

1. Democrație – principii generale și diversitatea conceptului.
2. Interese publice și private – conflicte și soluționarea lor.

Stadiul	Metoda	Literatură, materiale
Prelegerea anterioară	Prelegere	Structura argumentului a fost introdusă
În timpul pregătirii prelegerii	Muncă independentă (analiza textelor pregătite și recomandarea literaturii)	Literatură obligatorie: 1) <i>Mokymosi visų gyvenimą strategijos. Sąvadas</i> . Kaunas, 2003, capitolul 3; 2) Reading material I (Pranevičienė B., <i>Kvaziteismai administracijos kontrolės sistemoje</i> . Vilnius, 2003).
Prelegerea sau consultare	Discuții în grup	<i>Întrebări pentru discuția inițială pe baza materialelor lecturate:</i> Ce pare să fie cel mai important? De ce? Ce te face să te îndoiești? Ce dorești să discuți? Argumentează-ți opinia.
		<i>Întrebări de elaborat în timpul purtării discuțiilor:</i> Cum ați descrie interesele publice și cele private? Ce este deosebit de important în Lituania în această privință? Sunt interesele publice și cele private separate în țara noastră? Unde se întrepătrund? În ce domenii trebuie să se întrepătrundă? În ce domenii și pe baza căror considerente nu au voie să se întrepătrundă?
		Generalizarea discuțiilor Probleme pentru generalizarea discuției: Care sunt rolurile unui educator, ale unui formator al adulților atunci când acesta/aceasta protejează domeniile în care interesele publice și private nu au voie să se întrepătrundă? De ce este important să se discute astfel de aspecte într-o societate democratică?
		Prelegerea Sunt analizate conceptele de interes public și privat, precum și conexiunile dintre ele în contextul drepturilor omului și cetățeniei active, precum și manifestările corespunzătoare ale intereselor private într-o societate democratică.
Generalizarea	Pe baza lecturilor, discuțiilor și materialelor prezentate în timpul prelegerii, se fac generalizări în ceea ce privește modalitățile legale și acceptabile (într-o societate democratică) de a face publice sau proteja interesele private și cauzele pentru care aceste probleme sunt importante într-o societate democratică, bazată pe cunoaștere.	

Literatură

1. Pranevičienė B., *Kvaziteismai administracijos kontrolės sistemoje*. Vilnius, 2003, p. 27-32.
2. Raudonienė A., "Modernėjanti klasikinio korupcijos apibrėžimo Lietuvoje kaita", *Jurisprudencija*, t. 32 (24), 2002, p. 114-121.

Prelegerea 2

1. Reprezentarea într-o societatea democratică.
2. Forma de manifestare a nevoilor private într-un spațiu democratic.
3. Cetățenie activă – originea conceptului, diversitatea sa și elemente esențiale.

Stadiul	Metoda	Literatură, materiale
Prelegerea anterioară	Prelegere	S-au analizat conceptele de interes public și privat
În timpul pregătirii prelegerii	Muncă independentă (analiza textelor pregătite și recomandarea literaturii)	Literatură obligatorie: 1) <i>Mokymosi visą gyvenimą strategijos. Sąvadas</i> . Kaunas, 2003, capitolul 3; 2) Lectura II (Welton M., <i>Pilietinė visuomenė ir viešoji sfera</i>).

Prelegerea sau consultare	Discuții în grup	<p><i>Întrebări pentru discuția inițială pe baza materialelor lecturate:</i> Ce pare să fie cel mai important? De ce? Ce te face să te îndoiești? Ce dorești să discuți? Argumentează-ți opinia.</p> <p><i>Întrebări de elaborat în timpul purtării discuțiilor:</i> Există probleme care apar pentru unele persoane și care nu sunt făcute publice sau reprezentate în țara noastră? Dacă există, ce fel de probleme sunt acestea? Dacă nu există, atunci cine le face publice și le reprezintă? Care ONG-uri le cunoști? Dacă participi în activitățile unui ONG, introduce scopurile, activitățile și grupurile țintă cărora aceasta se adresează. Împărtășește experiența proprie și explică dacă este o activitate ușoară. Tu ești reprezentat de un ONG? Care sunt oportunitățile pentru învățământ/auto-învățare în domeniul cetățeniei active în țara noastră prin prisma educației continue? Dă exemple care să ilustreze modul în care cetățenii își exprimă dorințele. Care sunt drepturile și oportunitățile pentru a le exprima? De ce ezită oamenii uneori să exerseze aceste drepturi și oportunități?</p>
	Generalizarea discuțiilor	<p><i>Probleme pentru generalizarea discuției:</i> Care aspecte ale activităților personale, sociale și profesionale ar trebui să le învățăm din punctul de vedere al strategiilor de învățare continuă? Cum ai realiza acest lucru?</p>
	Prelegerea	Teoria lui J. Habermas despre învățare socială; asociațiile într-o societate democratică; esența conceptelor de cetățenie activă și diversitatea acestora; expresia activităților cetățeniei active.
	Generalizarea	Pe baza lecturilor, discuțiilor și materialelor prezentate în timpul prelegerii, se fac generalizări în ceea ce privește strategiile de învățare continuă – promovarea cetățeniei active.

Literatură

1. Chambers C., "Feminist Discourse / Practical Discourse", in J. Mehan, (ed.), *Feminists Read Habermas*. New York: Routledge, 1995.
2. Dahl R. A., *Demokratija ir jos kritikai*. Vilnius: Amžius, 1994.
3. Habermas J., *Between Fact and Norms: Contribution to a Discourse Theory of Law and Democracy*. Cambridge, MA: MIT Press, 1996.

Prelegerea 3

1. Memorandum în privința cetățeniei active în cadrul strategiei de învățare continuă – este o abilitate înnăscută sau ceva ce poate fi dezvoltat prin educație?

Stadiul	Metoda	Literatură, materiale
Prelegerea anterioară	Prelegere	S-au analizat conceptul de cetățenie activă, activitățile cetățenilor, responsabilități, drepturi și obligații, precum și modul lor de exersare.
În timpul pregătirii prelegerii	Muncă independentă (analiza textelor pregătite și recomandarea literaturii)	Literatură obligatorie: 1) <i>Mokymosi visų gyvenimą strategijos. Sąvadas</i> . Kaunas, 2003, capitolul 3; 2) Lectura III (un extras dintr-un memorandum despre învățare continuă)

Prelegerea sau consultare	Prelegere	Versatilitatea vieții sociale în Uniunea Europeană. Învățarea ca formă de identificare și soluționare a problemelor sociale și politice.
	Discuții în grup	<i>Întrebări pentru discuția inițială pe baza materialelor lecturate:</i> Ce pare să fie cel mai important? De ce? Ce te face să te îndoiești? Ce dorești să discuți? Argumentează-ți opinia.
		<i>Întrebări de elaborat în timpul purtării discuțiilor:</i> Ce argumente se pot aduce în favoarea susținerii ideii că cetățenia activă, abilitatea de a lucra împreună și cultura sunt în centrul atenției învățării continue? Care dintre aceste aspecte sunt implementate în Lituania? Care lipsesc încă? Care aspecte ale co-existenței și cooperării le-ai scoate în evidență? De ce?
		<i>Întrebări pentru generalizarea discuției:</i> De ce, în condițiile create de strategiile de învățare continuă, nu este suficientă dezvoltarea de competențe profesionale? Care fenomene publice din Lituania pot fi reduse doar prin învățarea importanței co-existenței și colaborării?
Generalizarea discuțiilor și prelegerilor	Pe baza celor trei seturi de lecturi, a discuțiilor și a materialelor prezentate la prelegeri, s-au făcut generalizări prin scoaterea în evidență a abilităților și capacităților individuale (în fața oportunităților și diversității acestora) în învățarea căutării armoniei competențelor; competențe profesionale și personale; competența cetățeniei active sub forma participării în probleme publice, protecția intereselor private în așa fel încât să fie acceptabilă și corespunzătoare cu statul de drept și societatea democratică, bazată pe cunoaștere.	

Literatură

1. Dahl R. A., *Demokratija ir jos kritikai*. Vilnius: Amžius, 1994.

Reflecții asupra prelegerilor

După desfășurarea prelegerilor modulului de strategii de învățare continuă, „Interese private și reprezentare” ținute viitorilor

licențiați în andragogie, studenții au fost rugați să reflecteze asupra problemelor discutate și dezbaterile din cadrul prelegerilor.

Lucrând în grupe de câte 5-7 persoane, studenții au identificat mai multe nivele la care un andragog, un dascăl de adulți, poate contribui la formarea societății civile:

- *La nivel individual:* aici, responsabilitatea individuală este cea mai importantă;
- *La nivelul comunității:* important aici este rolul individului, instituțiile de învățământ și ale statului, precum și organizații de învățare non-formală;
- *Nivelul economic:* din dorința de a realiza dezvoltare coezivă și durabilă, este nevoie de efort din partea sindicatelor și organizațiilor sindicale, precum și o strategie națională;

Studenții au definit responsabilitățile unui andragog:

- *Motivare,* spre exemplu, convingerea unei persoane că este important să își dezvolte deprinderile; să arate unei persoane că este importantă în organizație; să încurajeze persoane să nu se teamă de inovații și să le utilizeze; să demonstreze relațiile între o nouă competență și practica;
- *Asistență celor care învață,* de pildă, să îi învețe cum să aloce timp într-un mod eficace; să asiste la formarea deprinderilor de lucru; să creeze condiții optime învățării (loc, timp și materiale); să creeze un mediu propice și sigur învățării (atmosferă și confidențialitate favorabile); să informeze despre diversitatea de oportunități de învățare și să creeze condițiile pentru alegere (spre exemplu, metodele de lucru optime);
- *Poziție civică:* de pildă, să educe în loc să țină seama de principiile competiției; să promoveze cetățenie activă; în pregătirea viitorilor dascăli, să evidențieze responsabilitatea civică; să asiste persoane în adaptarea la organizație.

Soluționarea corupției ca un aspect moral într-un cod etic **Autor: ROMAS PRAKAPAS**

O prelegere a cursului de etică profesională

Obiectiv

Familiarizarea studenților cu coduri etice ca surse de soluționare a unor probleme morale.

Metode

Lucru în echipe, analiză de text și interpretare, contemplare.

Materiale

Texte (coduri etice, descrieri ale concepțiilor legate de corupție), tabele cu analiza codurilor etice, scheme reprezentând concepte ale corupției.

Proces

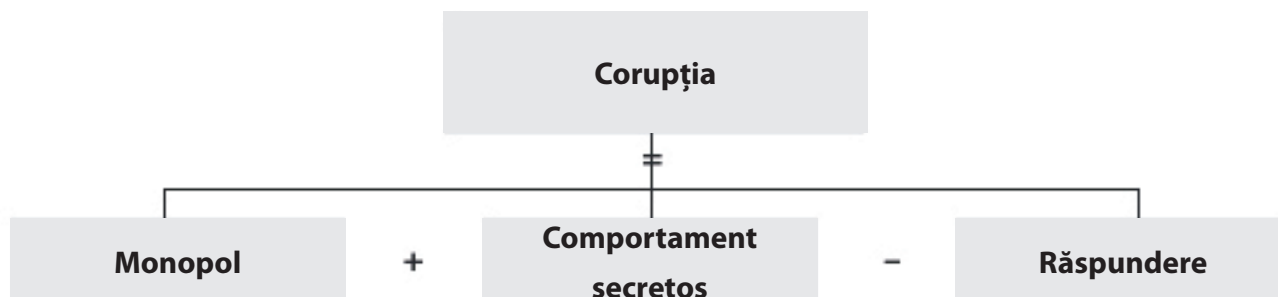
1. Studenții învață că specialiști în diverse domenii își îndeplinesc de regulă sarcinile pe baza unor valori anume și că reprezentanții diferitelor organizații și profesii dezvoltă și sunt de acord de regulă în privința unor principii, declarații, coduri etice, etc. Anume. Toate aceste probleme sunt niște imperative care asistă în mod formal o conduită profesională corespunzătoare în cadrul unui grup anume. După Paliduskaitė (2001), misiunea codurilor etice este aceea de a fi un intermediar în cadrul relațiilor formale între publicul general și reprezentanții unei profesii sau organizații anume și să definească interconexiunile între membrii unei profesii sau organizații anume. Necesitatea de a defini astfel de interconexiuni devine relevantă în momentul apariției unor crize, scandaluri și în speță în momentul soluționării unei probleme etice. Acest lucru se întâmplă pentru că majoritatea problemelor apar în așa-zisele situații limită, când valorile se împletesc cu aspecte legale (înșelăciune, corupție, abuz, conflict de interese, etc.).
2. Studenții sunt împărțiți în grupe și fiecărei grupe i se dă un alt cod etic (vezi Bibliografie mai jos). Grupele analizează codul etic primit și identifică obiectivele, valorile, principiile, avantajele și dezavantajele.
3. Grupele prezintă munca lor completând tabelul de mai jos:

Codul etic		
Obiective	Valori	Principii
Avantaje		Dezavantaje

Discuțiile dezvăluie principalele obiective ale codurilor etice (previn conduite neetice, stabilesc limite responsabilităților, promovează conduită etică, joacă rolul educației morale, disciplinează reprezentanții profesiilor sau membrilor organizației, ajută în luarea deciziilor, întăresc încrederea publică, creează o imagine mai bună a profesiei în fața publicului), valorile și principiile (grijă, bunăvoință, onestitate, posibilitatea tragerii la răspundere (*accountability*), echitate, respect, conștiință civică, etc.), precum și avantajele și dezavantajele acestora.

4. Studenților li se dau texte ce conțin concepții ale corupției și li se prezintă schema corupției (corupția = monopol + comportament secretos – trageră la răspundere) (vezi Fig. 1), și conceptele pe baza cărora corupția (cadou, mită, corupție individuală sau sistemică) este examinată ca o problemă etică.

FIG. 1. Schema conceptului de corupție

5. După identificarea obiectivelor, valorilor și principiilor codurilor etice, respectiv examinarea conceptului de corupție, studenții primesc sarcina de a evidenția oportunitățile pentru prevenirea corupției stabilite în codul etic. În timpul examinării textelor codurilor etice, grupele de studenți vor completa tabelul de mai jos, sumarizând soluțiile găsite de ei pe un flip chart după cum urmează:

Manifestarea corupției	Măsuri de prevenire în codul etic

6. După rezumarea sarcinilor îndeplinite de grupele de studenți și notarea lor pe flip chart, studenții vor fi rugați să se gândească la reacțiile la corupție ca o problemă etică ce emană din codurile etice. Va avea loc o dezbatere pentru a afla din ce motive reprezentanți ai unor profesii nu respectă codurile etice adoptate.

BIBLIOGRAFIE

1. *Codul etic al Asociației Analiztilor Financieri*, http://www.finansai.lt/About_etika.htm
2. *Codul etic al jurnaliștilor și publiciștilor lituanieni*, <http://www.lzs.lt/etikoskodeksas.html>
3. *Codul etic al asistenților sociali*. Asociația asistenților sociali lituanieni, 1998.
4. *Codul de conduită al juriștilor profesioniști*, http://advokatas.tinklapis.lt/temos/etikos_kodeksas.html
5. *Codul etic profesional al evaluatorilor de proprietăți*, <http://www.atvi.lt/tvt/tvprof.htm>
6. *Codul etic al psihologilor*. Vilnius, 1997
7. *Codul etic al cercetătorilor și pedagogilor ai Universității Tehnice Kaunas*, <http://www.ktu.lt/lt/ktu/kodeksas.html>
8. *Codul de onoare al notarilor*, <http://www.notarai.lt/?act=taktai>
9. *Proiectul codului etic profesional și de conduită al politicienilor lituanieni*, <http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=196440&Condition2=>
10. Paliduskaitė J., *Viešojo administravimo etika*. Kaunas: Technologija, 2001
11. "Pedagogų etikos kodeksas. Projektas", *Mokykla*, 2000, Nr. 11-12, p. 13-16.
12. *Phenomenon of Corruption*, <http://www.stt.lt>
13. *Socialinio darbo etikos normas ir principai*. Kolumbas: TSDF, 1994.

Module de cursuri opționale

Corupția și prevenirea ei **Autor: TADAS TAMOŠIŪNAS**

Curs opțional

Scopul și conținutul cursului și relația sa cu alte discipline

Cursul va familiariza studenții cu conceptul corupției, natura și manifestările sale în diferite sfere ale vieții publice: politică, economie, justiție, etc. va oferi, de asemenea, cunoștințe legate de prevenirea corupției și dezvoltarea deprinderilor necesare. Conținutul cursului se bazează pe o abordare multidisciplinară, împrumutând din sociologie, istorie, drept, științe politice și alte științe socio-umane. Durata cursului este de 80 de ore (incluzând 32 de ore de prelegeri și exerciții și 48 de ore de muncă individuală).

Relevanța cursului

Subminând încrederea în stat, încetinind progresul economic, limitând procesul de democratizare, împiedicând activitatea indivizilor în arii de activitate private, corupția are un puternic impact negativ asupra dezvoltării statului și co-existenței sociale. Luând în considerare rolul preventiv atribuit educației, este relevantă introducerea în mai mare detaliu a unui complex de fenomene de corupție în educația unor viitori specialiști. În plus, cursul se va dovedi util și dintr-un punct de vedere social mai general, pentru că fiecare persoană, într-o măsură mai mică sau mai mare, se întâlnește cu forme ale corupției, ceea ce solicită o reacție adecvată și competentă.

Sarcini

1. Familiarizarea studenților cu conceptul de corupție și caracteristicile sale în diferitele domenii ale vieții publice, analizarea impactului din punct de vedere al individului, instituțiilor și statului.
2. Examinarea bazelor legale și instituționale ale prevenirii corupției, familiarizarea studenților cu inițiativele de prevenire a corupției întreprinse în Lituania și în alte țări.
3. Dezvoltarea abilităților studenților în identificarea practicilor corupte și întărirea atitudinilor civice anti-corupție.

Conținutul cursului

Tema nr. 1. „Conceptul de corupție”

Corupția este un fenomen istoric universal. O varietate de definiții ale corupției și relațiile sale cu contextul socio-cultural. Expandarea definiției corupției și critica ei. Analiza conceptelor de *promisiune, ofertă și darea* ilicite de către persoane provenind din diferite pături sociale în Lituania.

Tema nr. 2. „Tipurile ale corupției”

Măsurarea și manifestarea corupției: formele și scara acesteia, și impact. Corupție administrativă, politică, în sectorul privat și internațional. Clasificarea corupției utilizată de Serviciul de Investigații Speciale al Republicii Lituaniei: consecințe birocratice, de reglementare, de prevenție și eliminatoare. Corupție de proporții și corupție mică.

Tema nr. 3. „Factori și condiții ale corupției”

Globalizare economică internațională, privatizare și achiziții publice. Cultura de consum. Relativismul valorilor în societăți post-sovietice. Lipsa transparenței în finanțarea partidelor și campaniilor politice. Tradiția nepotismului. Societate civilă fragilă. Instituții slabe care impun răspundere legală.

Tema nr. 4. „Situația corupției în Lituania”

Metodologia măsurării corupției. Rezultatele sondajelor sociologice și evoluția acestora în anii trecuți. Opinie publică controversată. Perspectiva organizațiilor internaționale în privința corupției în Lituania. Principalele consecințe ale corupției în țară: eficiența scăzând a investițiilor, competiție limitată, quantum descrescător al taxelor colectate, scăderea încrederii în instituțiile de stat, etc.

Tema nr. 5. „Baze legale ale prevenției corupției”

Impact direct și indirect asupra corupției. Măsurii preventive în ceea ce privește conflictele de interes. Declarații de proprietate și venit. Transparență crescută în relațiile economice. Condițiile dării cadourilor și întreprinderii activităților de lobby. Prevederile Legii administrației publice. Programul național anti-corupție. Organizațiile cele mai însemnate angajate în prevenirea corupției. Scandaluri de corupție în Lituania și evaluarea lor legală și politică. Cărei instituții raportăm practici de corupție.

Tema nr. 6. „Inițiative politice, civice și educaționale”

Abordări holistice în prevenirea corupției. Strategii anti-corupție în țările OCDE (Organizația pentru Cooperare

și Dezvoltare Economică). Mass media ca un stimulent în prevenirea corupției. Importanța presiunii civice în prevenirea corupției. Relațiile între prevenirea corupției și responsabilitate, democrație, gândire critică, etc. Educație și practică anti-corupție în Lituania.

Evaluarea cursului

Notă agregată.

BIBLIOGRAFIE

1. *Fighting Corruption: Practical Examples. International seminar.* Vilnius: Special Investigation Service, 2001.
2. Grosse T. G., *Antikorupciniai veiksmai ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (OECD) šalyse (1 d.)*, http://www.stt.lt/lt/files/antikorup_1_dalis.pdf
3. Grosse T. G., *Antikorupciniai veiksmai ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (OECD) šalyse (2 d.)*, http://www.stt.lt/lt/files/antikorup_2_dalis.pdf
4. Harris R., *Political Corruption: In and beyond the Nation State.* New York: Routledge, 2003.
5. *Legea privind finanțarea partidelor politice și a organizațiilor în Republica*, http://www.stt.lt/lt/files/politiniu_partiju_ir_politiniu_organizaciju_finansavimo_ist.pdf
6. *Lege prevenirii corupției a Republicii Lituaniene*, http://www.stt.lt/lt/files/korupcijos_prevencijos_ist.pdf
7. *Legea achizițiilor publice a Republicii Lituaniene*, http://www.stt.lt/lt/files/viesuju_pirkimu_ist.pdf
8. *Harta corupției lituaniene*, <http://www.transparency.lt/tyrimai.php>
9. *Problems of Crime and other Undesirable Social Processes and their Resolution in European States.* Vilnius: Lithuanian Law University, 2003.
10. Rose-Ackerman S., *Korupcija ir valdžia: priežastys, padariniai ir reforma.* Vilnius: Vaga, 2001.
11. Vaitiekus S., *Korupcijos prevencijos sistema Lietuvoje: organizacijos ir veiksmų apžvalga.* Vilnius: "Transparency International" Lietuvos skyrius, 2002.

Exemple de teme care pot fi extinse

Tema nr. 1. „Conceptul de corupție“

Corupția este un fenomen istoric universal. O varietate de definiții ale corupției și relațiile sale cu contextul socio-cultural. Expandarea definiției corupției și critica ei. Analiza conceptelor de *promisiune, ofertă și darea* ilicite de către persoane provenind din diferite pături sociale în Lituania.

Sarcini

1. Familiarizarea studenților cu conceptul de corupție și alte concepte importante ale cursului. Formularea unei definiții simple, dar în același timp comprehensibile a corupției.
2. Dezvăluirea complexității și diversității fenomenului corupției.

I. Prelegerea introductivă (plan)

1. Studenții se familiarizează cu importanța studiului corupției, prezentând o scurtă definiție a acestui fenomen (abuzul puterii în scopuri personale). Atenția este focalizată pe impactul distructiv al corupției asupra societății. Natura complexă a corupției este o caracteristică tipică a tuturor statelor foste-sovietice. Se face referire la publicația lui T. G. Grosse „Acțiuni anti-corupție în țările Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE)“ pusă pe sit-ul Serviciul de Investigații Speciale al Republicii Lituaniene (vezi http://www.stt.lt/lt/files/antikorup_1_dalis.pdf și http://www.stt.lt/lt/files/antikorup_2_dalis.pdf în lituaniană).

2. Este organizată o dezbatere despre importanța unei abordări holistice în privința corupției în viața individului și a societății având în vedere că cu toții suntem confrunțați cu corupția, unii mai des decât alții. Problema este ridicată din perspectiva funcțiilor de prevenire a corupției a educatorilor. Este evidențiată importanța analizei critice și sunt prezentate principalele argumente pro și contra corupție (același text al lui Grosse poate fi utilizat ca referință). Corupția este menționată în contextul instituționalizării sociale: lupta împotriva corupției devine des un mod de a exprima interese (de exemplu, mulți politicieni dispun de sloganuri anti-corupție).

3. Este dezvăluită natura istorică a corupției: orientul antic (exemple de corupție administrativă²), republica celor două națiuni (exemple de corupție politică³), Republica Lituaniană între cele două războaie mondiale (cazul Sakharin și cel al

2 Vezi manualele de istorie antică, de pildă, J. Varnienė „Senosios civilizacijos“ (Vilnius: Vilniaus knyga, 2004).

3 Žilėnas A., LDK finansų pagrindai, d. 1. Vilnius: Lietuvos banko leidybos ir poligrafijos skyrius, 1996; Ragauskas A., Vilniaus miesto valdantysis elitas XVII a. II pusėje. Vilnius: Diemedis, 2002.

timbrelor⁴), Uniunea Sovietică (exemple de corupție administrativă și politică⁵). O scurtă trecere în revistă a scandalurilor de corupție în Lituania. Este scos în evidență faptul că este imposibil de eradicat corupția, însă ea poate să fie redusă și controlată.

4. Prezentarea definițiilor corupției formulate de Organizația Națiunilor Unite, Transparency International, autori internaționali și lituanieni și altele formulate în legislația Republicii Lituaniene (Legea privind Serviciul de Investigații Speciale al Republicii Lituaniene). Problema formulării unei definiții.

5. Participanții la seminar vor primi câte o notă cu principalele concepte utilizate în timpul prelegerii (vezi anexa mai jos).

II. „Punctul tău de vedere” (metoda discuției)

Durată

Durata acestui exercițiu este de 1-1,5 ore, cu 10-30 de studenți participanți.

Scopul

În timpul aplicării metodei, studenții sunt încurajați să examineze atitudinile proprii față de corupție și capacitatea de a împărtăși puncte de vedere este dezvoltată în ciuda diferențelor în opinii.

Procesul

1. Se așează o bucată de hârtie cu un semn „+” într-un colț al sălii și o alta, cu un semn „-” se așează într-un alt colț al sălii.
2. Studenților li se spune că se vor citi mai multe enunțuri. Cei care sunt de acord cu conținutul enunțurilor să se așeze aproape de hârtia cu semnul „+”, iar cei care nu sunt de acord cu acestea să se apropie de hârtia cu semnul „-”. Cei care nu au nici o opinie să rămână în centrul sălii și nu își vor putea susține punctul de vedere.
3. Se citește primul enunț. (Exemple: Când mergi la medic, trebuie să îi duci ceva; Este normal să ai o înțelegere cu poliția rutieră: este în beneficiul fiecărei părți și nu dăunează nimănui; Corupția grăbește procesul de luare al deciziilor; etc.). Conținutul enunțurilor citite trebuie să fie controversat și trebuie să permită o desfășurare a dezbaterilor care să conducă la o concluzie. De pildă, este benefic să existe o înțelegere cu poliția rutieră, dar dacă aceasta devine o practică des întâlnită, se poate întâmpla ca poliția să permită, contra unei mite,

4 Lietuvių enciklopedija. Bostonas: Lietuvių enciklopedijos leidykla, 1961.

5 Voslenskij N., Nomenklatura. Moskva: Progress, 1995.

ca șoferul beat să meargă mai departe fără sancțiunile prevăzute și în localitatea următoare să lovească un pieton.

4. După citirea enunțurilor, fiecare student își alege poziția față de problema pusă și apoi fiecare dintre ei își justifică alegerea. Fiecărui student i se dau 2-3 minute pentru exprimarea punctului de vedere.
5. După ce fiecare student și-a exprimat punctul de vedere, cei care doresc să și-l schimbe pot migra în celălalt capăt al sălii.
6. După examinarea fiecărui enunț, se ține o discuție scopul căreia este de a găsi răspunsuri la următoarele probleme:
 - A fost dificilă decizia privind poziția adoptată? De ce? A fost dificil să se rămână în centrul clasei, neavând astfel posibilitatea de a exprima un punct de vedere?
 - Care au fost argumentele exprimate? Pe ce s-au bazat acestea: fapte sau emoții? Care au fost mai eficiente?

Notă: Enunțurile pot fi schimbate și ajustate, dar este absolut esențial să fie controversate.

Experiențe în aplicarea modelului

Metoda descrisă mai sus a fost aplicată în lucrul cu studenții Facultății de istorie la Universitatea Pedagogică din Vilnius. A ajutat în atingerea obiectivelor exercițiului, a pregătit studenți pentru examinarea subsecventă în privința corupției, a întărit atitudinea lor critică față de stereotipuri existente în societate și față de clișeele ce tolerează corupția. Spre exemplu, câțiva respondenți au sus că întotdeauna este bine de 'dat' medicilor, pentru că beneficiazi apoi de un serviciu mai bun și economisești timp cu procedurile (un stereotip des întâlnit și psihologia socială ne spune că atitudinile puternice determină un comportament corespunzător). Însă discuția a evoluat în direcția dezvoltării ideii: ce s-ar întâmpla cu oamenii care nu își pot permite să plătească medicul și care ar fi consecințele negative ale activității unui medic care a învățat medicina dând mită și fără a avea cunoștințele necesare. De mai multe ori, studenții au menționat tradiția relațiilor clientelare, rampantă în Lituania. Au spus că este dificil să găsești un loc de muncă fără ajutorul din partea cunoștințelor și mentorilor și această circumstanță justifică corupția. Au fost studenți care au atacat această perspectivă și au oferit argumente susținute pentru ilustrarea opiniei că dedicația muncii (și în primul rând învățarea) este rentabilă într-o economie de piață și că corupția în sectorul privat, care este bazat pe competențe, nu este avantajoasă.

Evaluare

Acest exercițiu este unul introductiv și scopul lui este de a face studenții să își exprime părerile, nu să evalueze cunoștințe și deprinderi. Așadar, participarea trebuie să fie suficientă pentru evaluare.

Anexă. Concepte cheie utilizate în timpul cursului

Educația anti-corupție este dezvoltarea atitudinilor anti-corupție în rândul cetățenilor.

Standarde anti-corupție sunt acele seturi de norme comportamentale și legale care asistă în reducerea maximă a conduitei corupte.

Relații clientelare sunt un **sistem de relații bazate pe favoruri reciproce și legături între un mentor (șef) și o altă persoană sau grup de persoane (clientelă).**

Conflictul de interese este o situație în care un funcționar public, efectuându-și atribuțiile și satisfăcând instrucțiunile, este obligat să ia o decizie sau să participe în procesul de luare a deciziilor privind efectuarea de sarcini și instrucțiuni legate de interesele lui private.

Corupția este abuzul de putere publică pentru beneficii personale (una dintr-o multitudine de posibilități).

Infrațiuni legate de corupția includ darea de mită, mituirea intermediarilor, alte infrațiuni comise în sectorul administrației publice sau în timpul efectuării de servicii publice pentru beneficii proprii sau ale unei terțe persoane, inclusiv: abuzul în serviciu și depășirea autorității, fraudă, confiscarea de proprietăți și delapidare, dezvăluirea de secrete oficiale, producerea de date false în ce privește venit, profit generat sau proprietăți deținute, legislație legată de bani sau proprietăți obținute în mod ilegal, suprapunerea cu activitățile unui funcționar public sau cele ale unei persoane care deține o funcție în administrația publică, sau alte infrațiuni când sunt comise prin darea sau solicitarea de mită, sau ascunderea acestora.

Dezvăluirea și trimiterea în judecată este dezvăluirea unor acte de corupție și punerea în aplicare a principiilor de egalitate și inevitabilitate a pedepsei.

Identificarea corupției este abilitatea de a depista manifestările corupției timpuriu și într-un mod meticolos.

Formele de corupție în funcție de domeniul apariției sunt cele administrative, politice, cele din sectorul privat și internaționale.

Formele de corupție în funcție de scopul faptei sunt cele birocratice, de reglementar, preventive și cele ce elimină consecințele.

Activitățile de lobby sunt activitățile remunerate ale lobby-iștilor care sunt utilizate pentru a influența amendarea, suplimentarea sau abrogarea unor acte normative, precum și adoptarea sau neadoptarea de legislație nouă. Scopul acestor activități este de a satisface interesele clientului fără prejudicierea drepturilor omului sau a intereselor publice și de stat.

Lobby-istul este o persoană fizică sau o companie, instituție sau organizație ce se află pe lista lobby-iștilor în conformitate cu procedura stipulată în legislația relevantă.

Spălarea de bani este acțiunea scopul căreia este de a ascunde sau a da impresia legalității unor beneficii de ordin financiar de proveniență ilicită.

Nepotismul este un sistem de clienți care implică susținerea membrilor familiei.

Mentorul (patronul) face parte dintr-un sistem de relații clientelare, și reprezintă o instituție sau o persoană care veghează asupra cuiva sau protejează pe cineva.

Prevenirea corupției constă în eliminarea cauzelor și factorilor care contribuie la corupție.

Principiile administrației publice includ statul de drept (activitățile sunt bazate pe prevederi legale), obiectivitate (acțiunile trebuie să fie imparțiale), îngrădirea abuzului de autoritate (interzicerea comiterii acțiunilor neautorizate sau interzicerea luării deciziilor în cadrul aceleiași arii de competență pentru scopuri altele decât cele stipulate de legislația în vigoare).

Interese private sunt interese private de ordin economi sau neeconomic ale unei persoane în cadrul administrației publice sau cele ale unei rude apropiate (membru al familiei) și care ar putea afecta deciziile acesteia în efectuarea sarcinilor oficiale.

Administrația publică este termenul generic pentru activitățile statului și cele ale autorităților locale, reglementate de legislație, menită să pună în aplicare legile și decizii ale autorităților locale, și să administreze serviciile publice planificate.

Interesele publice reprezintă așteptările publicului în ceea ce privește luarea de decizii justă și imparțială a angajaților în administrația publică și serviciile publice.

Tema nr. 6. „Inițiative politice, civice și educaționale”

Abordări holistice în prevenirea corupției. Strategii anti-corupție în țările OCDE (Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică). Mass media ca un stimulent în prevenirea corupției. Importanța presiunii civice în prevenirea corupției. Relațiile între prevenirea corupției și responsabilitate, democrație, gândire critică, etc. Educație și practică anti-corupție în Lituania.

Sarcini

1. Evaluează oportunități pentru prevenirea corupției și dezvoltă-le în contextul unui mediu cât mai apropiat studenților.
2. Întărește poziția anti-corupție a studenților și, indirect, cea a colegilor lor.

Durata

Subiectul este acoperit în 8 ore de seminar și 10 ore de muncă individuală.

Prelegerea introductivă (plan)

În timpul prelegerii, profesorul reamintește studenților enunțurile cheie prezentate în cadrul temei anterioare, „Baze legale ale prevenției corupției”. și evidențiază faptul că este insuficientă existența unor reguli legale și posibilitatea trimiterii în instanță; este la fel de importantă jucarea unui rol pro-activ de către societatea civilă și mass media, acordarea de educație anti-corupție și punerea în practică a inițiativelor. Profesorul prezintă exemple despre modul în care mass media a scos în evidență fapte corupte (scandaluri ale familiei Paksas și membrii Seimas). Ținând cont de complexitatea naturii corupției, trebuie subliniată importanța unei societăți civile mature. Integritatea și respectarea legii sunt două dintre cele virtuți centrale ale democrațiilor occidentale. Pentru a ilustra importanța societății civile, un caz Italian este examinat îndeaproape prin studiul lui R. Putnam *To Have Democracy Work*⁶⁵. Pe baza datelor calitative și cantitative prezentate de Putnam, profesorul scoate în evidență influența atitudinilor și conduitelor civice asupra sistemelor de relații clientelare, patronaj, indiferența aleșilor, abuzuri și ale manifestări ale corupției. Ideea de bază și care face tranziția spre munca individuală subsecventă este importanța virtuților și eticii civice jucate în prevenirea corupției.

II. „Noi dezvoltăm un cod de etică pentru profesori (studenți) pentru sistemul de învățământ superior” (metoda pro-activă)

Procesul

1. În cadrul primului seminar, profesorul le aduce aminte studenților rezultatele unor sondaje recente care arată că în cadrul învățământului universitar, corupția a devenit un fenomen sistemic; scoate în evidență importanța eticii și sugerează un exercițiu practic „Noi dezvoltăm un cod de etică pentru profesori (studenți) pentru sistemul de învățământ superior”. Un element constitutiv al acestor coduri ar putea fi prevenirea corupției.
2. În funcție de numărul de participanți, pot fi împărțiți în două sau patru grupe (1 + 1 sau 2 + 2), fiecare însărcinate să elaboreze câte un cod etic pentru profesori și studenți. Prima problemă în cadrul fiecărei grupe este discutarea funcțiilor unor astfel de coduri etice în învățământul superior (o utilizare posibilă a tehnicii de *brainstorming*).
3. Grupele de lucru prezintă funcțiile codurilor etice discutate, profesorul le sumarizează și formulează o altă sarcină: studenții vor examina documentele care definesc activitățile profesorilor și studenților în Republica Lituaniană (Statutul Învățământului Superior, Legea educației, Legea învățământului superior) și în străinătate (de pildă, statutele unor universități străine). Obiectivul principal al temei de casă va fi identificarea acelor puncte din documente care se referă în mod direct sau indirect la etica profesorilor și studenților.

6 ⁵ Putnam R., *Kad demokratija veiktų*. Vilnius: Margi raštai, 2001, p. 114–159, 215–251.

4. Prima sarcină în cadrul celui de-**al doilea seminar** este ca membrii fiecărei grupe să cadă de acord asupra punctelor documentelor studiate acasă, să le amendeze și să decidă asupra formulelor corespunzătoare pentru codul de etică în elaborare. Grupele își prezintă punctele de vedere, iau notițe, fac remarci și sugestii.
5. Cea de-a doua sarcină este formularea pozițiilor privind codurile elaborate care nu se fundamentează în mod exclusiv pe conținutul documentelor examinate, dar includ și aspecte legate de moralitate și etică. Cele etice sunt de regulă relative, din această cauză este esențial să se ajungă și să se discute un punct de vedere comun. Grupele prezintă formulările, argumentează importanța lor și ascultă remarcile colegilor. Tema de casă este includerea sugestiilor făcute la clasă în textul codurilor și prezentarea lor în seminarul viitor.
6. Profesorul spune că ciornele codurilor etice elaborate vor fi evaluate de către potențialele grupuri țintă, mai precis profesorii și studenții. Profesorul sugerează metoda interviului și reamintește studenților principalele reguli ale interviului⁷.
7. Pe baza recomandărilor profesorului, reprezentanții fiecărei grupe va intervieva mai mulți profesori și studenți pentru a le afla opinia în ceea ce privește codul etic. Ar putea face interviuri și cu membrii administrației, de exemplu șefii de catedră, decanii, etc.
- 8. Al treilea seminar** începe cu o discuție legată de datele colectate prin interviuri. Grupele fac adăugiri codurilor. Dacă se elaborează câte două coduri pentru profesori și două pentru studenți de patru grupe de studenți, se va negocia o formulă finală și elabora o versiune comună. Versiune finale ale documentelor sunt recapitulate și corectate.
9. Profesorul introduce un nou stadiu de prezentare a codurilor în fața membrilor universității. Prezentarea va solicita toți studenții fiecărei grupe, care vor prezenta codurile punct cu punct și le vor comenta. Se vor face planuri legate de data prezentării, audiență, echipament, tehnic, etc.
- 10. Al patrulea seminar** va fi alocat prezentării codurilor etice elaborate membrilor din învățământul superior: profesori, personal administrativ, liderii consiliului studenților, și alți studenți care au dorit să participe. Prezentarea va avea loc conform procedurii stabilite dinainte. Este important să se justifice includerea unor puncte în textele codurilor, precum și exemplele, răspunsurile date de cei întrebați și alte materiale utilizate în demersul scrierii codurilor.
11. Evenimentul se va finaliza cu sugestia ca cele două coduri elaborate să fie puse pe agenda catedrelor, profesorilor, administrației universității, sau cea a consiliului studenților în speranța că vor fi îmbunătățite și, într-un final, publicate. Având în vedere că atitudini etice se formează de-a lungul anilor, ar fi dificil să ne așteptăm ca un document final să fie formulat în timpul prezentării, însă el ar putea să facă pună lumea pe gânduri, sau cel

7 Se pot utiliza o varietate de materiale metodologice, de pildă K. Kardelis "Socialinių tyrimų metodologija" (Kaunas: Judex, 2003, p. 194–200).

puțin să scoată membrii învățământului superior din amorțeală. Aceste lucruri contribuie și ele la opoziția față de corupție.

Evaluare

Evaluarea studenților va avea în vedere participarea studenților în cadrul grupelor de lucru, calitatea interviurilor, prezentarea codurilor elaborate. Evaluarea acestei exerciții reprezintă 25% din evaluarea finală având în vedere că reprezintă 25% din timpul alocat acestui curs opțional.

Reflecții asupra metodei

1. În timp ce elaboram codul etic pentru profesori (studenți) am învățat că
.....
.....
2. În timp ce elaboram codul etic pentru profesori (studenți) am învățat să
.....
.....
3. În timp ce elaboram codul etic pentru profesori (studenți) mi-am dat seama că
.....
.....

Corupție și poliți anti-corupție **Autor: GINTARĖ ŠATIENĖ**

Un curs opțional pentru viitori licențiați

Program extins

Scopul cursului

1. Dezvoltarea maturității civice a studenților, sentimentele lor de responsabilitate și abilitatea de a recunoaște conflictele posibile între interese publice și private.
2. Asistarea studenților în formarea unei atitudini critice față de corupție ca o problemă cu multe fațete în societate și în cadrul statului.

Sarcini

1. Oferirea de informații despre corupție ca o problemă cu multe fațete.
2. Examinarea cauzelor corupției și a modalităților de eliminare a acesteia.
3. Evaluarea daunelor cauzate de corupție.
4. Examinarea trăsăturilor caracteristice ale politicilor anti-corupție din Lituania.
5. Trecerea în revistă a politicilor anti-corupție în Uniunea Europeană.

Activități de clasă

Prelegeri și exerciții

Tema nr. 1. „Varietatea conceptelor corupției”

Prelegere (2 ore)

Obiectivul este familiarizarea studenților cu o varietate de concepte ale corupției ca o problemă societală și a statului, rezumarea acestora și formularea unor atitudini critice față de acest fenomen.

Sarcini și probleme de examinat

1. Oferirea unei cronologii și a unei descrieri legale asupra corupției.
2. Familiarizarea studenților cu definiția clasică a conceptului corupției.
3. Discutarea definițiilor corupției oferite de legislația în vigoare în Republica Lituaniană.
4. Examinarea descrierilor corupției stipulate în legislația privitoare la instituțiile Uniunii Europene.

5. Rezumarea diferitelor definiții ale corupției. Identificarea avantajelor și dezavantajelor acestora.

Exercițiu (2 ore)

Obiectivul este focalizarea pe trăsăturile caracteristice ale fenomenului și formularea unei definiții corecte a corupției.

Sarcini și probleme de examinat

1. Înțelegerea și analiza critică a dorinței de obținere de câștiguri și oportunități personale și abuzul de putere pentru câștiguri personale.
2. Identificarea ascunderii ca un element distinctiv al corupției.
3. Examinarea caracteristicilor active și pasive ale corupției.
4. Punerea în relație a teoriei cu practica luând în considerare evaluarea unor cazuri posibile de corupție.
5. Oferirea de argumente în timpul prezentării rezultatelor exercițiului.
6. Cooperarea în timpul expunerii ideilor și experiențelor.

Metode

1. Realizarea sarcinilor în grup și prezentarea rezultatelor exercițiului în grup.
2. Analiză de situație: evaluare de caz din punct de vedere al manifestării corupției.
3. Lucru în echipă în examinarea rezumatului de curs (chestionar) pentru oferire de răspunsuri sustinute.

Tema nr. 2. „Tipuri și forme de corupție”

Prelegere (2 ore)

Obiectivul este asistarea studenților în înțelegerea și examinarea tipurilor și formelor de corupție, specificându-le caracteristicile.

Sarcini și probleme de examinat

1. Discută locul corupției într-un stat democratic guvernat de principiile statului de drept.
2. Analizează corupția birocratică, de afaceri, preventivă, de reglementare și cea cu consecințe lichidatoare.
3. Examinează corupția administrativă și politică, corupția în sectorul privat și internațională a relațiilor economice (tranzacții), precum și corupția în instituțiile internaționale.
4. Identifică trăsături caracteristice de tipuri și forme diferite ale corupției și evaluează-le.

5. identifică impactul sistemelor și regimurilor politice asupra corupției și formele de manifestare ale acesteia.

Tema nr. 3. „Manifestarea, identificarea, diagnoza și răspândirea corupției”

Prelegere (2 ore)

Obiectivul este de a asista studenții în înțelegerea oportunităților pentru manifestarea corupției și dezvoltarea abilității de recunoașterea cazurilor de corupție.

Sarcini și probleme de examinat

1. Analizează Indexul Percepției Corupției.
2. Examinează relațiile externe cu alte instituții și relațiile interne din cadrul instituției.
3. Discută elementele identificării și diagnosticării corupției.
4. Familiarizează-te cu trendurile centrelor (*hot spots*) de corupție.

Exercițiu (4 ore)

Obiectivul este de a ajuta studenții să identifice cazuri de corupție și probabilitatea manifestării acesteia.

Sarcini și probleme de examinat

1. Familiarizează-te cu metodele investigării corupției.
2. Analizează cazurile de corupție presupuse.
3. Familiarizează-te cu date statistice și învață să oferi argumente prezentându-le.
4. Discută oportunitățile investigației corupției.
5. Examinează datele dintr-un interviu cu un expert.
6. Învață să analizezi scandaluri de corupție.

Metode

1. Realizarea sarcinilor în grup și prezentarea rezultatelor exercițiului în grup.
2. Analiză de situație: evaluare de caz din punct de vedere al manifestării corupției.
3. Scriere liberă, discuții în echipe de doi și în cadrul grupului.
4. Lectură și rezumare.
5. Punerea elementelor separate din grup într-o structură care să ilustreze întregul.

Tema nr. 4. „Scara și nivelul corupției în Lituania”

Prelegere (4 ore)

Obiectivul este familiarizarea studenților cu rezultatele sondajului în ceea ce privește nivelul, scara și noile trenduri în corupție, și discutarea acestora.

Sarcini și probleme de examinat

1. Familiarizează-te cu aspectele vieții publice care sunt cele mai expuse riscului corupției.
 2. Examinează și evaluează rezultatele unui sondaj privind nivelul, scara și trendurile asociate corupției.
 3. Examinează trăsăturile nivelului relativ al corupției în Lituania.
 4. Discută trendurile în corupție în Lituania.
-

Tema nr. 5. „Nivelul și scara răspândirii corupției în Uniunea Europeană”

Prelegere (2 ore)

Obiectivul este învățarea despre trăsăturile nivelului și răspândirii corupției în statele membre ale Uniunii Europene (Germania, Franța, Italia, Spania, etc.).

Sarcini și probleme de examinat

1. Realizează o evaluare a nivelului și răspândirii corupției în Uniunea Europeană.
 2. Identifică trăsăturile caracteristice ale nivelului și răspândirii corupției în UE care diferă de cele ale nivelului și răspândirii corupției în Lituania.
 3. Compară circumstanțele corupției care apare în Lituania cu circumstanțele corupției în alte state membre UE.
-

Tema nr. 6. „Corupție accidentală și sistemică în Lituania”

Prelegere (2 ore)

Obiectivul este de a învăța despre trăsăturile caracteristice ale corupției accidentale și sistemice în Lituania și

evaluarea acestor tipuri de corupție.

Sarcini și probleme de examinat

1. Examinează trăsăturile corupției accidentale și circumstanțele manifestării acesteia în Lituania.
 2. Examinează particularitățile corupției sistemice în Lituania.
 3. Discută modul în care corupția accidentală se transformă în corupție sistemică și cauzele acestei transformări.
 4. Examinează situațiile; analizează-le din perspectiva corupției accidentale și sistemice.
-

Tema nr. 7. „Cauzele corupției și analiza acestora”

Prelegere (2 ore)

Obiectivul este examinarea diferitelor perspective asupra cauzelor corupției; discutarea avantajelor și dezavantajelor.

Sarcini și probleme de examinat

1. Familiarizează-te cu teoriile economice ale cauzei corupției.
2. Examinează trăsăturile perspectivei economice asupra corupției și metodele anti-corupție care le influențează.
3. Discută teoria organizațională a cauzelor corupției.
4. Identifică o relație cauză - efect între corupție și lipsa controlului instituțional.
5. Familiarizează studenții cu teorii etice și culturale în ceea ce privește cauzele corupției.

Exercițiu (4 ore)

Obiectivul este de a examina un complex de cauze pentru corupție și pe baza acestora, examinarea situației în Lituania.

Sarcini și probleme de examinat

1. Învăță să identifici cauzele corupției.
2. Examinează formulele teoriei economice privind cauzele corupției și probabilitatea luării de mită.
3. Analizează un complex de factori care contribuie la întâmplarea actelor corupte.
4. Învăță să explici trăsăturile teoriei organizaționale a corupției.
5. Discută aspectele cheie ale teoriilor etice și culturale ale corupției.

6. Evaluează corupția și lipsa controlului instituțional.
7. Înțelege relația între moralitatea persoanelor deținând funcții oficiale și corupție.

Metode

1. Rezolvarea sarcinilor în grup și prezentarea rezultatelor exercițiului în grup.
 2. Analiză de situație: evaluare de caz din punct de vedere al manifestării corupției.
 3. Scriere liberă, discuții în echipe de doi și în cadrul grupului.
 4. Rezolvarea sarcinilor în grup și suplimentarea răspunsurilor după analiza părții de text desemnate. Prezentarea rezultatelor.
-

Tema nr. 8. O teorie integrată a corupției

Prelegere (2 ore)

Obiectivul este de a familiariza studenții cu teoria integrată a corupției, punând în evidență corupția ca un fenomen universal care a existat într-o diferite perioade temporale și sisteme publice.

Sarcini și probleme de examinat

1. Familiarizarea studenților cu conceptul și trăsăturile corupției oficialităților.
 2. Analiza mecanismului teoriei de neutralizare a personalității.
 3. Examinarea depersonalizării unei decizii luate de un oficial public, esența și înțelesurile.
 4. Discută mecanismele asigurând decizii depersonalizate (carieră birocratic, ideologie birocratică, și sancțiuni legale).
 5. Examinează trăsăturile personale ale unui oficial, punând în evidență conflictele interioare.
 6. Discută consecințele conflictelor interioare ale unui birocrat.
-

Tema nr. 9.

Prelegere (2 ore)

Obiectivul este de a familiariza studenții cu o varietate de percepții legate de amenințările corupției și consecințele acesteia, rezumarea lor și formarea unei atitudini critice în privința efectelor dăunătoare ale corupției.

Sarcini și probleme de examinat

1. Discută rezultatele negative ale corupției definite în legislație.
 2. Familiarizează-te cu opiniile diverșilor autori în privința amenințărilor și consecințelor corupției.
 3. Rezumă opiniile diverșilor autori în privința amenințărilor și consecințelor corupției; identifică arii ale relațiilor publice și private care sunt deseori victime ale corupției.
 4. În contextul acestor arii, analizează consecințele concrete ale corupției (de pildă, obiective neimplementate ale autorităților de stat, cheltuieli publice din ce în ce mai mari, calitatea din ce în ce mai proastă a serviciilor publice, condiții deteriorate de operarea pieței și afacerilor private, eficiența scăzută a pieței, etc.).
-

Tema nr. 10. Corupția și legea. Agenții de punere în aplicare a legilor și corupția

Prelegere (2 ore)

Obiectivul este examinarea relației între corupție și legislație în contextul operării organelor și agențiilor de punere în aplicare a legislației.

Sarcini și probleme de examinat

1. Discută relația între corupție și legislație (de exemplu, violarea legislației penale, discreția și puterile unui oficial, și definiția corupției oferită de legislație, etc.).
2. Analizează relația între administrația publică și corupție prin identificarea oportunităților pentru corupție care pot apărea în administrația publică.
3. Discută particularitățile corupției politice cu atenție specială acordată infracțiunilor împotriva dreptului de a participa în alegeri.
4. Analizează corupția și efectele lipsei controlului instituțional asupra acesteia.

Exercițiu (4 ore)

Obiectivul este de a asista studenții în înțelegerea oportunităților pentru corupție în administrația publică, serviciile publice și politică.

Sarcini și probleme de examinat

1. Examinează particularitățile birocrăției și dreptul la discreție.

2. Discută personalitatea birocratului, trăsăturile sale definitorii și învață să separi trăsături de personalitate pozitive de cele negative.
3. Învață să evaluezi rolul birocrăției în corupție.
4. Analizează conflictul interior, precum și consecințele sociale și psihologice ale unui astfel de conflict; înțelege semnificațiile sale deplin.
5. Examinează prevederile legale care reglementează administrația publică și serviciile publice (transparența serviciilor publice și a administrației publice, recrutarea în serviciile publice și administrația publică, modul lor de operare și tragerea la răspundere) și rolul lor în politicile anti-corupție.
6. Discută trăsăturile corupției politice și necesitatea limitării puterii politicianilor.
7. Utilizând cunoștințele acumulate de la alte discipline, percepe în mod corect și examinează cazuri concrete ale manifestării corupției în instituții de impunere a legii, politică și administrație publică, identifică și formulează ideile principale și propunerile legate de modul în care sistemul legislativ ar trebui îmbunătățit pentru a reduce oportunitatea întâmplării corupției în ariile menționate.

Metode

1. Utilizarea metodei compunerii pentru selectarea trăsăturilor corespunzătoare unor cazuri concrete de corupție.
2. Lucrul în grupe mici și perechi pentru analizarea situației.
3. Metode de formulare de întrebări și prezentare de rezultate.
4. Lectura și rezumarea în perechi.

Tema nr. 11. Aspecte cheie și părți constitutive ale sistemului de prevenire a corupției

Prelegere (2 ore)

Obiectivul este familiarizarea studenților cu trăsăturile sistemului de prevenire a corupției.

Sarcini și probleme de examinat

1. Examinează conceptul de prevenire a corupției.
2. Discută originea și sursele conceptului de luptă împotriva corupției în Lituania.
3. Pe baza experiențelor internaționale, examinează trăsăturile continuității și stabilității unei strategii anti-corupție de succes.

4. Identifică și examinează părțile constitutive separate ale sistemului de organizare a luptei împotriva corupției.
 5. Identifică părțile constitutive cheie ale luptei împotriva corupției și scoate în evidență avantajele ei.
-

Tema nr. 12. Elaborarea și implementarea politicilor anti-corupție în Lituania

Prelegere (2 ore)

Obiectivul este de a examina trăsăturile caracteristice ale elaborării și implementării politicilor anti-corupție în Lituania.

Sarcini și probleme de examinat

1. Examinează conceptul de politică anti-corupție.
2. Discută componentele constitutive ale politicilor anti-corupție.
3. Examinează impactul lipsei standardelor (*benchmark*) în ceea ce privește politicile anti-corupție.
4. Învăță despre legislația anti-corupție.
5. Discută despre organele implicate în lupta împotriva corupției și evaluează performanțele acestora.

Exercițiu (2 ore)

Obiectivul este de a ajuta studenții să înțeleagă necesitatea existenței unui sistem de prevenire a corupției și discutarea avantajelor și dezavantajelor sale.

Sarcini

1. Examinează bazele legale și instituționale ale luptei împotriva corupției.
2. Discută legislația anti-corupție și prevederile cheie ale acesteia.
3. Familiarizează studenții cu aplicațiile practice ale legislației anti-discriminare.
4. Examinează problemele legate de adoptarea procedurii legislației anti-corupție și formulează opțiuni pentru luarea deciziilor în relație cu acestea.
5. Discută modul de operare al organelor anti-corupție, specificând avantajele și dezavantajele lor.

Metode

1. Rezolvarea sarcinilor în grup și prezentarea rezultatelor exercițiului în cadrul grupului.
2. Analiza de situație: evaluarea acțiunilor organelor anti-corupție.

3. Utilizarea metodei compoziției în selectarea trăsăturilor ce permit identificarea legislației anti-corupție deficiente.
-

Tema nr. 13. Bazele legale ale prevenirii corupției în Lituania

Prelegere (4 ore)

Obiectivul este examinarea bazelor egale ale prevenirii corupției în Lituania.

Sarcini și probleme de examinat

1. Învață despre trăsăturile principale ale evoluțiilor istorice privind bazele legale ale prevenirii corupției.
 2. Specifică și examinează prevederile principale ale strategiei naționale anti-corupție.
 3. Discută bazele legalității proprietăților și fondurilor.
 4. Examinează condițiile stabilite pentru prevenirea acțiunilor de spălare de bani.
 5. Examinează natura activităților de lobby și condițiile acestora.
 6. Învață despre sistemul serviciilor publice cel al administrației publice și transparența acestora.
 7. Discută sensurile unui sistem politic transparent și trăsăturile modului acestuia de operare.
 8. Examinează trăsăturile centrale ale dreptului de acces la informații în ceea ce privește modul de funcționare a statului și organelor municipale.
-

Tema nr. 14. Trăsături ale politicilor anti-corupție în celelalte state membre ale Uniunii Europene

Prelegere (2 ore)

Obiectivul este de a familiariza studenții cu principalele trăsături ale politicilor anti-corupție din celelalte state membre ale Uniunii Europene.

Sarcini și probleme de examinat

1. Particularități privind percepțiile legate de politicile anti-corupție în statele membre ale UE.
2. Acte normative ce reglementează particularitățile politicilor anti-corupție în UE.
3. Măsurile principale ale politicilor anti-corupție în statele membre ale UE.
4. Comparația trăsăturilor principale ale politicilor anti-corupție întreprinse de state membre ale UE cu politicile

anti-corupție din Lituania.

Exercițiu (2 ore)

Obiectivul este înțelegerea importanței politicilor anti-corupție și identificarea factorilor ce contribuie la succesul luptei împotriva corupției.

Sarcini și probleme de examinat

1. Examinează practica corupției implementată la modul concret în statele membre ale UE (de exemplu, Germania, Franța, etc.).
2. Discută despre oportunitățile de aplicare a proiectelor anti-discriminare din aceste țări în Lituania.

Metode

1. Analiză de situație și muncă în grup în selectarea trăsăturilor pozitive și negative ale politicilor anti-corupție implementate în țările membre ale UE.
2. Brainstorming și discutarea răspunsurilor grupelor.
3. Lectura și rezumarea.

Durata totală a prelegerilor: 32 de ore.

Durata totală a exercițiilor: 16 ore.

BIBLIOGRAFIE

1. Christian D., Fisanick A., Csonka P. ir kt., *Šiuolaikinis nusikalstamumas*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2002.
2. Dapšys A., "Organizuotas nusikalstamumas ir korupcija: prevencijos ir kontrolės sistemos kūrimo Lietuvoje prielaidos ir perspektyvos", in *Teisės problemos*, 1997, Nr. 4.
3. *Explanatory Report to Criminal Law Convention on Corruption (ETS 173)*. Strasbourg, 1999 (<http://conventions.coe.int>).
4. Jočienė D., "Korupcija postkomunistinėse šalyse", in *Teisės problemos*, Nr. 1. Vilnius, 1997.
5. Justickis V., *Kriminologija*, d. 1. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2001.
6. Constituția Republicii Lituaniene, *Gazeta Oficială*, 1992, Nr. 33-1014.
7. Rezoluția Nr. IX-771 din 17 ianuarie 2002 a Seimas al Republicii Lituaniene, *Concerning the Approval of the National Anti-Corruption Programme*, *Gazeta Oficială*, 2002, Nr. 10-355.
8. Legea privind Serviciul de Investigații Speciale al Republicii Lituaniene, versiunea nouă, *Gazeta Oficială*, 2003, Nr. 38-1657.
9. Legea administrației publice a Republicii Lituaniene, *Gazeta Oficială*, 1999, Nr. VIII-1316.
10. Legea reglementării intereselor publice și private, *Gazeta Oficială*, 2000, Nr. VIII-1562.
11. Rezoluția Nr. 1601 din 8 octombrie 2002 al Guvernului Republicii Lituaniene, *Concerning the Approval of the Procedure for Performing Corruption Risk Analysis*, *Gazeta Oficială*, 2002, Nr. 98-4339.
12. *Measures to Prevent Corruption, a Study of the European Centre for Parliamentary Research and Documentation in the EU Member*

States. Strasbourg, 1999.

13. *Review and Implementation of the National Anti-Corruption Programme, Development and Implementation of Sector Anti-Corruption Strategies and Action Plans, Lithuania*. Phare project No. LI 9913.02.

14. Pivoriūnas A., "Nusikaltimai valstybės tarnybai ir korupcija – problemos ir jų sprendimo būdai", *Justitia*, 1997, Nr. 6.

15. Rose-Ackerman S., *Valdžia ir korupcija: priežastys, padariniai ir reforma*. Vilnius: Vaga, 2001.

16. *Studiul "Preliminary Evaluation of Corruption Situation in Lithuania and Preparation of Outline of Strategy for Fight Against Corruption" Report final*. Vilnius, 1999.

17. Trumpa U., *Removing the Roots of Corruption*, o prezentare în conferința "From State Governance Reform to an Effective Anti-Corruption Battle", Vilnius, 20 June 2001 (<http://www.Irinka.lt/Pranesim/Antikorupcu.phtml>).

18. Vaitiekus S., *Korupcijos prevencijos sistema Lietuvoje: organizacijos ir veiksmų apžvalga*. Vilnius: "Transparency International" Lietuvos skyrius, 2002.

Exemplu de prelegere

Varietatea conceptelor de corupție

Unii spun că puțin s-a schimbat de la Imperiul Roman încoace: puterea corupe și puterea absolută corupe în mod absolut. Prima pagină a ziarelor și știrile de la televizor vorbesc despre prejudiciile cauzate de funcționari publici de pe întreaga planetă⁸. Fenomenul corupției este la fel de vechi ca lumea înseși. Diferite surse din literatura de specialitate susțin că fenomenul corupției a existat de când există servicii publice, poziții oficiale și încredere în oficialități⁹. Aceste argumente par să dezvăluie adevărul după cum se poate vedea și în cele 150 de inscripții cuneiforme descoperite de arheologi danezi în orașul sirian Raka, anunțate în decembrie 1997. Inscripțiile arătau că acest oraș era centrul administrativ al civilizației asiriene care a existat în secolul al XIII-lea î.e.n. Arheologii au găsit o arhivă specială care aparținuse unei instituții echivalent prezentului minister de interne care conținea date despre luarea de mită a oficialilor¹⁰. Astăzi nimeni nu mai pune la îndoială că problema corupției există atât în Lituania, cât și în alte țări la o scară dificil de determinat. Dovezi legale oficiale legate de existența corupției sunt statistici oficiale de infracțiuni de corupție înregistrate și investigate în conformitate cu diferitele prevederi ale codului penal și analize de decizii ale tribunalelor luate după audieri în fiecare caz în parte.

Trebuie evidențiat faptul că fenomenul corupției este principala caracteristică a crimei organizate, manifestându-se ca o dezvoltare a sistemului de securitate dincolo de control social¹¹. De fapt, nu este surprinzător nimănui că crima

8 Christian D., Fisanick A., Csonka P. ir kt., *Šiuolaikinis nusikalstamumas*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2002, p. 18-19.

9 Justickis V., *Kriminologija*, 1 d. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2001, p. 344-345.

10 *Measures to Prevent Corruption, Study of European Centre for Parliamentary Research and Documentation in the EU Member States*. Strasbourg, 1999, p. 36-42.

11 Gutauskas A., *Tarptautinio organizuoto nusikalstamumo prevencijos organizavimas Lietuvoje*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2000, p. 38.

organizată are legături cu organele de punere în aplicare a legilor și autoritățile de stat. Făptașii se folosesc de mită, servicii, șantaj și relații de prietenie pentru a obține informații ce îi interesează, permițându-le să acționeze sigur, să evite răspunderea criminală sau să o mușamalizeze. Crima organizată merge de cele mai multe ori mână în mână cu corupția, prezentând astfel o amenințare la sistemul de siguranță guvernamentală și politică a statului¹². De exemplu, Centrul de Investigare a Crimei Organizate cu sediul în Kahrkov, Ucraina, a mers atât de departe încât să tragă următoarea concluzie radicală: crima organizată nu poate supraviețui timp îndelungat fără susținerea oficialilor publici¹³. Indubitabil, acest tip de susținere este asigurată de legături cu corupția.

Așadar, corupția este un fenomen care distruge statul din interior. Statul este distrus de cei care ar trebui să îl protejeze. Acesta este o problemă de proporții care solicită o analiză comprehensivă și care ar trebui să abordeze nu numai conceptul și natura corupției ca un fenomen separat socio-economic, ci să examineze cauzele și consecințele ei, precum și prevenirea și investigarea practicilor concrete de corupție.

Fenomenul social al corupției a existat din timpuri străvechi ca una dintre formele cele mai răspândite de comportament, deosebit de dăunător serviciilor civile. Primele încercări de luptă împotriva corupției prin intermediul dreptului penal în Europa sunt asociate cu Codul Penal din 1810, de pe vremea lui Napoleon, care stipula pedepse semnificativ de dure¹⁴. Corupția este un fel de fenomen mistic: toată lumea vorbește despre ea, dar nimeni nu poate să specifice ce este ea de fapt. Există un punct de vedere dominant conform căruia luarea de mită sau remunerare nefondată și darea de mită sunt inseparabile de conceptul corupției. De asemenea este la fel de evident faptul că deși corupția conține aceste infracțiuni, nu se limitează doar la acestea. Nu vom putea crea un sistem cu multe fețe pentru a controla corupția înainte să elucidăm natura și conceptul acestui fenomen¹⁵. Luând acest lucru în considerare, în cursul primei prelegeri despre corupție și politici anti-corupție este esențial să învățăm despre conceptul corupției și să aruncăm o privire la legislația internațională, precum și lituaniană, care o definește.

Cum am mai menționat mai devreme, forme și scale diferite ale corupției au existat de la nașterea guvernământului de stat. Mituirea legală sau ilegală a oficialităților, judecătorilor sau funcționarilor publici din diferite eșaloane ale guvernământului a fost dintotdeauna tolerată sau subiectul unor pedepse. Se întâmplă des ca problema corupției să devină un instrument al ideologiei sau politicii. Oamenii spun că relațiile din ce în ce mai numeroase ale economiei de

12 Dapšys A., "Organizuotas nusikalstamumas ir korupcija: prevencijos ir kontrolės sistemų kūrimo Lietuvoje prielaidos ir perspektyvos", in Teisės problemos, Nr. 4. Vilnius, 1997, p. 61; Rezoluția Nr. 10-220 al Guvernului Republicii Lituaniene, privind programul de prevenire a crimei organizate și corupției, Monitorul Oficial, 1999.

13 Survey of the Struggle of Law Enforcement Agencies Against Corruption in Ukraine", in Organised Crime Watch, Volume 1, No. 6. Washington, D. C., 1999, p. 9-10.

14 Explanatory Report to the Criminal Law Convention on Corruption (ETS 173). Strasbourg, 1999 (<http://conventions.coe.int>).

15 Jočienė D., "Korupcija postkomunistinėse šalyse", Teisės problemos, 1997, Nr. 1, p. 81.

piață în Lituania (proprietate, producție, comerț și consum) sunt mai degrabă infracționale decât legitime. „Sovietizarea” acestor probleme, adică blamarea statului și a formațiunii sociale anterioare pentru toate nenorocirile este o explicație care poate să fie convingătoare doar pentru cei naivi. Problema reală este faptul că Lituania este în plin proces de formare a unor relații de piață ale capitalismului „sălbatic”, ceea ce există în alte țări de la începutul secolului trecut. Cu alte cuvinte, Lituania rămâne în urmă în privința relațiilor sociale, economice și de alt tip caracteristice capitalismului democratic originar în statele occidentale civilizate, format cel puțin cu cincizeci de ani în urmă¹⁶. Ceea ce se spune despre acest fenomen ne permite să concluzionăm că o formă sau alta de corupție a existat în Lituania de la formarea acestui stat. Actuala perioadă de tranziție, care a început la finele anilor '70, a activat problema, exacerbând dimensiunea problemei și îmbrăcând forme noi. Toate acestea creează necesitatea de a dedica mai multă atenție acestui fenomen, analizării lui, și adresării lui într-un mod eficient. Totuși, pentru realizarea eficace a acestor scopuri trebuie întâi să înțelegem ce este corupția. Așadar, să începem cu problema conceptului de corupție, definit atât la scară globală, cât și națională.

Dicționarul Termenilor Internaționali conține următoarea definiție: „Corupția [lat. *Corruptio* – deteriorare, mită] este abuzul unei poziții oficiale pentru beneficii personale; mituirea unui oficial sau a unei personalități politice.”¹⁷ Un alt dicționar de termeni internaționali definește acest termen în sens mai larg: corupția este acceptarea mitei de către un oficial sau personalități politice pentru efectuarea responsabilităților sale sau violarea legii pentru obținerea de câștiguri personale sau mutuale, dând mită sau mituire¹⁸. Surse academice utilizând termenul de corupție dezvăluie comportamentul oficialităților, abuzul lor de putere din motive personale, egoiste. Sunt de părere că este de nepermis să se utilizeze un termen internațional în legislație națională fără a preciza o definiție oficială. Luând în calcul complexitatea și riscurile fenomenului corupției, nu este permis să se utilizeze explicații ale termenului împrumutate din dicționare de termeni internaționali sau instrumente legale internaționale. Doresc să vă reamintesc că una dintre condițiile elaborării de legislație și reglementări este claritatea.

În 1999, un grup de autori conduși de Departamentul Securității de Stat a realizat un studiu intitulat **O evaluare preliminară a situației corupției în Lituania și pregătirea rezumatului pentru strategie luptei anti-corupție**. Studiul a fost comandat de Ministerul de Externe al Republicii Lituaniei și inițiat ca un proiect Phare. În secțiunea *Definirea corupției în legislația lituaniană și alte acte normative*, autorii studiului au observat că „termenul corupției este utilizat în legislația și alte acte normative ale Lituaniei, însă unul dintre aspectele negative ale sistemului nostru legal este acela că îi lipsește încă o definiție strictă și legală a corupției.” Trebuie să luăm măsuri imediate pentru a redresa această situație, altfel strategia anti-corupție și obiectul său vor rămâne neclare și nedefinite. Ca rezultat, toate măsurile legale și pro-

16 Pivoriūnas A., „Nusikaltimai valstybės tarnybai ir korupcija – problemos ir jų sprendimo būdai”, *Justitia*, 1997, Nr. 6, p. 14.

17 Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius: Alma littera, 2001, p. 405.

18 Tarptautinių žodžių žodynas, A-K. Vilnius: Žodynas, 1999, p. 673.

active în sensul anti-corupției, tactici și practica de prevenire a corupției vor rămâne mai degrabă ineficace.¹⁹ Propunerea *Strategiei Naționale Anti-corupție*, semnat în octombrie 1999 de către șeful Serviciului de Investigații Speciale susține că „conceptul corupției nu trebuie uitat în implementarea reformei legale în Lituania și trebuie să fie reflectat în legislația corespunzătoare.”²⁰ Din păcate, noul cod penal nu a inclus nici o definiție a termenului deși vorbim de fapte periculoase care sunt în conflict cu legea.

Într-adevăr, s-au făcut încercări de a rezolva problema legală prin oferirea unei definiții a corupției în propunerea de lege privind Serviciul de Investigații Speciale al Republicii Lituanene și în propunerea de lege privind lupta împotriva corupției și șantajului a Republicii Lituanene, ambele în proces de dezbatere în cadrul Seimas. Primul text legislativ propune următoarea definiție: „Corupția este abuzul unei poziții oficiale sau a oportunităților corelate cu aceasta a politicianilor statului, oficialilor, și al funcționarilor publici care încearcă obținerea unor beneficii în mod ilicit pentru sine sau altor persoane, precum și oferirea unor beneficii sau privilegii politicianilor statului, oficialităților sau funcționarilor publici prin persoane fizice sau juridice în schimb pentru efectuarea sau neefectuarea sarcinilor ce le intră în atribuții, precum și orice act intenționat de organizare, instigare, ajutorare sau participare ca intermediar în comiterea de fapte specificate în acest paragraf.”²¹

Această definiție este urmat de o lungă notă explicativă. Este o definiție mai degrabă generală, fiind importantă în acest moment doar din punct de vedere teoretic. De aceea, vom trece în revistă instrumentele legale internaționale corespunzătoare. În acest domeniu, instrumentul internațional cheie este Convenția Dreptului Penal al Corupției nr. 173, semnat la 27 ianuarie 1999 în Strasbourg. Printre semnatarii Convenției au fost autorizați și reprezentanți ai Republicii lituanene. Para. 1, art. 6 al Convenției* conține următoarele forme de corupție²²:

1. Solicitarea sau acceptarea, în mod direct sau indirect, de către un oficial guvernamental sau o persoană care are atribuții publice, a oricărui articol cu valoare monetară, sau alte beneficii cum ar fi cadouri, favoruri, promisiuni sau avantaje pentru sine sau orice altă persoană sau entitate în schimb pentru orice act sau omisiune în efectuarea atribuțiilor publice;
2. Oferirea sau darea, în mod direct sau indirect, unui oficial guvernamental sau persoanei care are atribuții publice, oricărui articol cu valoare monetară, sau alte beneficii cum ar fi cadouri, favoruri, promisiuni sau avantaje pentru sine sau orice altă persoană sau entitate în schimb pentru orice act sau omisiune în efectuarea atribuțiilor

19 Studiul “Preliminary Evaluation of Corruption Situation in Lithuania and Preparation of Outline of Strategy for Fight against Corruption”. Raport final. Vilnius, 1999, p. 4.

20 Rezumatul propus al Strategiei Naționale Anti-corupție. Elaborat de Serviciul de Investigații Speciale, 1999.

21 Ibid.

22 * Se pare că autorul citează Convenția Inter-americană împotriva corupției (<http://www.oas.org/juridico/english/Treaties/b-58.html>) (nota traducătorului) The TI Source Book Part A: Analytical Framework.

publice;

3. Orice act sau omisiune în efectuarea atribuțiilor oficialităților guvernamentale sau persoanelor cu atribuții publice în scopul obținerii ilicite de beneficii pentru sine sau unei părți terțe;
4. Utilizarea sau ascunderea frauduloasă a proprietății însușite de pe urma oricăror acțiuni enumerate în acest articol; și
5. Participarea ca principal, co-principal, instigator, complice sau accesoriu după comiterea acțiunii în comiterea sau încercarea de comitere, sau în orice colaborare sau conspirație de a comite, oricare dintre actele enumerate în acest articol.

Analizarea formelor corupției specificate în Convenția mai sus menționată arată că descrieri analoge ale actelor interzise au fost incluse și în codul penal al Republicii lituaniene²³ în vigoare până la 1 mai 2003 (art. 282-284 și altele), precum și în noul cod penal al Republicii²⁴ (art. 282-284), valid după 1 mai 2003. Acestea includ formele relevante ale corupției, cum ar fi luarea de mită, luarea de mită printr-un intermediar, și darea de mită, toate definite și la nivel internațional. Totuși, nu există o definiție a corupției ca un fenomen separat nici la nivel internațional, nici la cel statal. Para. *b* al art. 7 al Comentariului la Codul Conduitei oficialităților responsabile de punerea în aplicare a legilor al ONU susține că definirea corupției trebuie să fie supusă legilor statelor.²⁵ Am menționat anterior faptul că legislatorii lituanieni nu au făcut încercări de definire a termenului, ezitând astfel să creeze bazele unei doctrine generale. Întâlnim doar încercări limitate de a descrie corupția. Spre exemplu, Rezoluția Guvernului Lituaniei *privind programul de prevenție al corupției* a adoptat Programul de prevenire a crimei organizate și corupției²⁶. Cei care au elaborat Programul, cei care au analizat situația în partea a doua au prezentat următoarele două aspecte ale corupției:

1. Corupția este un set de crime al păturii bine calificate.
2. Corupția este un factor ce asigură existența crimei organizate.

Programul mai menționează faptul că aproape toate crimele organizate sunt legate de corupție. Această simbioză a grupurilor de crimă organizată și oficialități corupte se poate manifesta atunci când organe preocupate de criminalitate adoptă acte normative care îi favorizează aceste grupuri sau când astfel de organe „păzesc” traficul de țigări, alcool, tutun, arme și droguri, prostituție, comerțul de mașini furate, când liderii grupurilor de crimă organizată nu sunt trimiși în judecată sau această procedură nu este făcută conform prevederilor. Astfel, Programul consideră crima organizată ca fiind un sistem complex de legături și relații între grupuri infracționale și infracțiunile comise de membrii

23 Codul Penal al Republicii Lituaniei, Monitorul Oficial, 1997, Nr. 118-3046.

24 Codul Penal al Republicii Lituaniei (aprobat în 26 septembrie 2000 prin Legea VIII-1968). Vilnius: Ministerul Justiției, 2000.

25 The TI Source Book Part A: Analytical Framework.

26 Rezoluția Nr. 10-220 a Guvernului Republicii Lituaniei, privind programul de prevenire a crimei organizate și corupției, Monitorul Oficial, 1999.

acestora (de obicei ca afaceri) și căutând plasarea în siguranță a acestor fapte recurgând la mituirea unor oficialități sau corupție. Infracțiunile și contravențiile împotriva administrației publice și serviciilor publice definite în codul penal ne permit să identificăm două tipuri de corupție în funcție de domeniul în care se manifestă: corupție la nivel de guvernare și corupție comercială. Se poate trage o concluzie că Programul de prevenire a corupției lituanian identifică fapte de corupție identice cu practici corupte menționate în Convenția internațională împotriva corupției, dar diferența între cele două documente este că cea din urmă specifică fenomenul corupției ca apărând în domeniul guvernării statului. Corupția guvernării statului este o precondiție pentru funcționarea stabilă și sigură a grupurilor de crimă organizată și garantează profit de pe urma unor afaceri ilicite. Pe de altă parte, acest profit maxim creează mai multe oportunități pentru a continua mituirea oficialităților care, din păcate, găsesc deosebit de dificil să reziste tentației de a deveni bogat repede și ușor prin primirea în mod sistematic a unor sume de bani uriașe din partea grupurilor de crimă organizată.²⁷ Utilizarea termenului general sau specific, precum și prevederile programelor menționate mai sus nu ne permit să definim tipurile de corupție. Trebuie să realizăm o analiză mai aprofundată a fenomenului pentru a-i identifica limitele. Un oficial sau funcționar public mituit se angajează de cele mai multe ori în comiterea și a altor infracțiuni. Dacă toți oficialii poliției de frontieră sau grănicierii ar fi persoane drepte, traficul ca fenomen ar dispărea aproape complet sau intensitatea lui ar fi minimal.

În general, în contextul tuturor infracțiunilor comise în țară, corupția (în sensul ei strict) nu este foarte răspândit și constituie per ansamblu 0,1% din infracțiunile înregistrate. Însă acest lucru nu trebuie să ne facă complezenți în ceea ce privește aceste statistici și trebuie să rămânem vigilenți pentru că o altă caracteristică calitativă (latența) a corupției sau luării de mită devine din ce în ce mai des practică: mita este dată și luată prin intermediari de încredere. Totuși, această asumție este dificil de fundamentat prin utilizarea de exemple concrete; este modalitatea cunoscută doar operatorilor. Poate că acesta este unul din motivele pentru care datele statistice indică o recurență atât de infimă a acestor infracțiuni.

Este dificilă găsirea infracțiunilor care sunt latente. „Astfel de acțiuni includ infracțiuni economice, organizate și profesionale, inclusiv corupție, trafic, evaziune fiscală, contrafacerea de bancnote, trafic de droguri, prostituție, etc.”²⁸ Problema datelor factuale care indicau un procentaj mai ridicat decât cele din statistici a fost identificată în cadrul celui de-al șaptelea Simpozion al criminologilor din țările baltice. De ce are loc acest fenomen? Atât cel ce dă mita, cât și cel ce ia mita sunt ambii părți interesate și ambii sunt satisfăcuți de rezultatele obținute. În cele mai multe cazuri, ambele părți au un câștig de ordin material sau de alt tip. Când beneficiile sunt reciproce, nimeni nu se plânge. În acest caz, practicile corupte pot fi dezvăluite doar de forțe operative. Datele statistice includ, de asemenea, cazuri în care nu există

27 Bluivšteinis J., Kriminologija. Vilnius: Pradai, 1994, p. 256.

28 Al 7-lea simpozion al criminologilor Țărilor Baltice. Prevention of Crime and Criminal Policy in Transitional Market Economy. Vilnius, 1995, p. 21.

un interes reciproc, adică în care una dintre părți este nefericită.

Putem conchide că fenomenul corupției în Lituania poate fi descris cum urmează:

1. se manifestă într-un număr de domenii diferite;
2. acest fenomen vechi a devenit deosebit de răspândit în perioada de tranziție după restaurarea independenței statului;
3. nu există o definiție a corupției în actele normative, iar doctrina corupției este încă în elaborare;
4. este un fenomen deosebit de latent;
5. distorsionează conceptul echității, esența serviciilor publice și bunul public cel mai important – statul de drept.

Revenind la problema definiției corupției, aș sugera să folosiți definiția comprehensivă oferită de grupul multidisciplinar pe corupție al Consiliului Europei, care este următoarea: „ Corupția este mituire sau orice alt comportament în relație cu o persoană care are responsabilități în sectorul public sau privat care violează sarcinile care rezultă din atribuțiile postului oficial, angajatului privat, agentului independent sau orice altă relație de această natură și care sunt menite să aduce beneficii necorespunzătoare autorilor sau unor terțe părți.”²⁹ Așadar, corupția trebuie privită ca o activitate regulată, recurentă, integrală și cu caracter penal a unui individ cu legături oficiale cu autoritățile, o entitate privată, cu electoratul sau audiența mass media (cititori, telespectatori) și care se manifestă sub forma abuzului sau încrederii poziției pentru un beneficiu personal (care trebuie înțeles în sens larg, adică mai mult decât beneficii bănești: prestigiu, oportunități de carieră, servicii reciproce). De aceea, trebuie să conceptualizăm corupția nu ca un singur act de dare de mită, ci ca o practică de mituire mai mult sau mai puțin constantă caracteristică unei persoane sau al unui grup de persoane. Să luăm în considerare acest concept larg atunci când vorbim despre răspândirea sa în obiceiuri.

Trecând în revistă sursele legale care descriu conceptul, daunele și cauzele acestui fenomen anti-social, putem susține că acesta reprezintă o amenințate la siguranța publică și drepturile omului pentru că:

1. oficialități corupte își lasă sarcinile neefectuate și eșuează în fața prevenirii corupției,
2. un funcționar public își desfășoară activitatea necorespunzător,
3. datorită corupției, drepturi fundamentale pot fi violate,
4. corupția poate să crească prețul de investiție al unei țări cu până la cca. 30%,
5. pentru că de cele mai multe ori există taxe asupra investițiilor străine, corupția împiedică fluxul de investiții străine.³⁰

Indexul de percepție al corupției realizat de *Transparency International* în 2002 a dezvăluit faptul că index-ul

29 The TI Source Book Part A: Analytical Framework, p. 54-58.

30 Ibid.

Lituanei a rămas neschimbat față de anul precedent, căpătând o notă de 4,8 din 10, doar cu 0,2% sub pragul țărilor cel mai puțin corupte din lista statelor analizate. Acest index arată percepțiile asupra corupției în rândul oamenilor de afaceri și experților internaționali. Lituania împarte locurile 36-39 cu Belarus, Republica Africii de Sud și Tunisia. În tabelul cu 102 state, codașele sunt Angola, Madagascar, Paraguay, Nigeria și Bangladesh, iar fruntașele includ Finlanda, Danemarca, Noua Zeelandă, Islanda, Singapore și Suedia. În 1999, Lituania a fost plasată pe locul al 50-lea. În trei ani, Lituania și-a îmbunătățit poziția cu 14 locuri³¹.

Legislativul lituanian a adoptat în jur de zece legi care, într-un fel sau altul, previn corupția. De asemenea, a adoptat mai multe programe naționale anti-corupție. În ciuda acestor fapte, în spiritul vorbelor filosofului chinez Mencius (372-289), legile nu se aplică singure.

În ani recentți, Lituania a întreprins o politică modernă de combaterea corupției. Luând în considerare prevederile Legii privind bazele siguranței naționale a Republicii Lituaniei și recomandările Comisiei Europene, Lituania a elaborat și adoptat Strategia națională anti-corupție a Republicii Lituaniei și a pregătit o propunere pentru Programul național anti-corupție al Republicii Lituaniei. Obiectivul principal al Programului este să reducă nivelul corupției în Lituania și să țintească spre descreșterea rolului său negativ în construirea economiei, promovării democrației, întăririi securității naționale și a sistemului legal, precum și spre eforturile instituțiilor lituaniei în direcția cooperării în lupta împotriva corupției. Scopul Legii de prevenire a corupției este să stipuleze principiile de bază în ceea ce privește prevenirea corupției în serviciile publice și în sectorul privat, măsurile de prevenire a corupției și bazele legale ale acestora, instituțiile de prevenire a corupției, drepturile și responsabilitățile acestora. Acțiuni anti-corupție de mai mare anvergură au fost luate de agențiile lituaniei de punere în aplicare a legilor în domeniile detectării infracțiunilor, prevenirea corupției și învățământ public. Conform datelor oferite de Departamentul de Informatică și Comunicare din cadrul Ministerului de Interne al Republicii Lituaniei, între 1995-2001, în baza de date s-au înregistrat 1.530 de infracțiuni împotriva administrației publice, inclusiv 388 de cazuri de luare de mită și ale 1.142 de infracțiuni împotriva administrației publice. Analiza de performanță a Serviciului de Investigații Speciale al Republicii Lituaniei (în viitor STT) arată că în 1999, această agenție a inițiat 125 de cazuri penale, în 2000 90 de cazuri penale, în 2001 și 2002 188 și, respectiv 79 de cazuri penale. În primele 4 luni ale anului 2003, STT a inițiat 28 de cazuri penale. Când noul cod de procedură penală a intrat în vigoare la 1 mai 2003, STT a inițiat 88 de investigații înaintea începerii procedurii de urmărire penală între 1 mai 2003 și 31 decembrie 2003. Între 1 ianuarie și 30 septembrie 2004, STT începuse 72 de investigații.

În aceeași perioadă, STT a primit 18 investigații înaintea începerii procedurii de urmărire penală de la alte agenții sau instituții și 6 le-a transferat mai departe. La 34 de investigații înaintea începerii procedurii de urmărire penală s-a renunțat și 23 au fost terminate (adică s-a făcut acuzarea), iar alte 98 de investigații sunt în desfășurare.

În 1999, STT a detectat 168 de persoane despre care se credeau că au comis acte de corupție sau alte tipuri

de infracțiuni. Dintre acestea, 115 (68%) erau funcționari publici și 53 (32%) cetățeni privați. În 2000, STT a detectat 98 de persoane, inclusiv 68 (69%) de funcționari publici și 30 (31%) de alte persoane. În 2001, 124 de persoane, inclusiv 81 (65%) de funcționari publici și 43 (35%) de alte persoane. În 2002, 99 de persoane, 60 (61%) de funcționari publici și 39 (39%) de alte persoane. În 2003, 158 de persoane dintre care 106 (67%) de funcționari publici și 52 (33%) de alte persoane. Între 1 ianuarie și 30 septembrie 2004, STT a detectat 92 de persoane, 59 (64%) de funcționari publici și 33 (36%) de alte persoane.

În 1999, 160 de infracțiuni au fost înregistrate, inclusiv 98 (61%) împotriva administrației publice și 62 (39%) alte tipuri de infracțiuni. În 2000, au existat 126 de infracțiuni înregistrate, inclusiv 56 (44%) împotriva administrației și 70 (56%) de altă natură. În 2001, 193 de infracțiuni, inclusiv 117 (61%) împotriva administrației și 76 (39%) de altă natură. În 2002, 134 de infracțiuni, 85 (63%) împotriva administrației și 49 (37%) de altă natură. În 2003, STT a detectat 210 infracțiuni, inclusiv 143 (68%) infracțiuni sau conținând elemente de infracțiuni și contravenții împotriva serviciilor publice sau interesului public și 67 (32%) prezentând infracțiuni sau elemente de infracțiuni de altă natură. Între 1 ianuarie și 30 septembrie 2004, STT a detectat 229 de infracțiuni, din care 167 (73%) infracțiuni sau elemente de infracțiuni și contravenții împotriva serviciilor publice sau interesului public și 62 (27%) de alte tipuri de infracțiuni.

Între 1 ianuarie și 30 septembrie 2004, STT a detectat următoarele încălcări rezultând în infracțiuni și acțiuni ilicite împotriva serviciilor publice:

- art. 225 al codului penal (luare de mită) – 32 de cazuri (19%)
- art. 226 al codului penal (luarea de mită printr-un intermediar) – 0 (0%)
- art. 227 al codului penal (mituire/dare de mită) – 26 (16%)
- art. 228 al codului penal (abuz în serviciu) – 59 (35%)
- art. 229 al codului penal (neefectuarea sarcinilor) – 39 (23%)

cea mai mare atenția a fost acordată combaterii corupției în administrația publică, serviciile de taxe și vame, aprovizionare publică, privatizare, punerea în aplicare a legii, și instanțe judecătorești. În plus, a crescut cooperarea între instituții ale statului în prevenirea și detectarea infracțiunilor și corupției asociate acestora. Concomitent cu aplicarea măsurilor de prevenire a corupției, se revăd dintr-o perspectivă anti-corupție proiecte legislative și acte normative în vigoare și se realizează sondaje pentru evaluarea corupției pentru a depista domeniile cele mai expuse corupției.

STUDIAREA CORUPȚIEI ÎN INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR DIN ROMÂNIA

EXEMPLE DE PROGRAME DE CURS/SEMINAR

Denumirea cursului universitar: Etica și comportament în afaceri

Titularul cursului: Conferentiar Univ. Dr. Mirela Popa

Facultatea de Stiinte Economice si Gestiunea Afacerilor

Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca

Scopul disciplinei

În cadrul **Universității "Babeș-Bolyai"** din Cluj-Napoca, la *Facultatea de Științe Economice și Gestiunea Afacerilor*, studenții au prevăzut în programa analitică ca disciplină obligatorie de studiu, "**Etică și comportament în afaceri**". În plus, la studiile masterale studenții sunt obligați să parcurgă și problematica legată de responsabilitatea socială a firmelor.

Pe lângă cursurile și seminariile la disciplinele mai sus menționate, studenții economiști sunt coordonați în pregătirea lucrărilor de licență și a disertațiilor, care acoperă în unele situații și problematica corupției sau a evaziunii fiscale, chiar dacă în mare măsură sunt în atenția științelor juridice. Din punctul nostru de vedere, pentru a se reduce fenomenul corupției este important să tratăm cu seriozitate rolul și importanța studierii Eticii, în demersul formării personalităților morale.

Lumea care ne înconjoară este extrem de variată (putem spune că este infinit variată). Fenomenele sale sunt nenumărate iar legile care le guvernează sunt multiple, uneori necunoscute. Lumea nu este un „ceasornic” în care roțițele sunt cuplate între ele pentru totdeauna, ci mai curând o „mare involburată”, în continuă mișcare, în care, în orice moment, apare și dispare ceva. Suntem, deci, cu toate descoperirile științifice existente, foarte departe de a putea prevedea totul cu precizia unui ceasornic.

Această lume „întâmplătoare” este guvernată de legea probabilității. Ea este supusă legilor sociale, morale, politice, religioase, culturale, economice etc.

Ne-am oprit asupra acestui subiect deoarece, credem noi, că valorile social-culturale, valorile morale și raporturile interumane au rămas mult în urma progresului tehnico-științific. În plus, ne întrebăm dacă știința este întotdeauna în serviciul și spre binele omenirii, dacă descoperirile științifice servesc întotdeauna progresului veritabil. Ne gândim la bomba atomică explodată deasupra orașului Hiroșima, la gazul care poate ataca sistemul nervos, la armele bacterologice etc.

Unii autori sunt de părere că în societatea noastră, inclusiv în domeniul educației, există o „criză” (lipsă) de valori morale, precum și o anumită lipsă de speranță privind depășirea crizei de valori. În anumite domenii, dar în special în mediul afacerilor, nu se fac eforturi vizibile pentru perfecționarea morală a oamenilor, pentru evidențierea rolului valorilor morale referitoare la adevăr, bine, respect, altruism, dreptate, iubire, justiție etc.

Uneori chiar putem remarca lipsa reperelor valorice la unii oameni de afaceri, sau manageri, precum și indiferență, apatie, limitarea eforturilor moral-spirituale, poate chiar neliniște, anxietate și lipsa speranțelor. Asemenea atitudini duc la comportamente deviate și antisociale: minciună, violență, discriminare, corupție, evaziune fiscală, criminalitate în orice forme etc.

Guénon, remarcă în „*Criza lumii moderne*” că :

- nimic și nimeni nu se mai află astăzi la locul cuvenit;
- oamenii nu mai recunosc nici o autoritate efectivă în ordinea spirituală și nici o putere legitimă în ordinea temporală;
- «profanii» își permit să discute lucruri sacre, să le conteste caracterul și chiar existența;
- inferiorul a ajuns să judece superiorul;
- ignoranța impune limite înțelepciunii;
- eroarea biruie adevărul;
- omenescul se substituie divinului;
- pământul deține mai multă importanță decât cerul;
- individul se proclamă măsura tuturor lucrurilor și pretinde să dicteze universului legile plămădite de propria sa rațiune, slabă și supusă greșelii.

Andrei Pleșu își exprimă convingerea, în lucrarea sa „*Obscenitate publică*”, că: „ [...] împestrițarea de azi a realităților autohtone are o iritantă dimensiune obscenă, adică o strânsă afinitate cu psihologia *nerușinării*: nerușinare în politică, nerușinare în publicistică, nerușinare în moravuri, în comportamentul public, în discurs, în modul de a (nu) gândi. [...]”

E vorba de o nonșalanță fără criterii de exhibiționism agresiv, de o suspensie generalizată a valorilor și a bunei cuviințe. E vorba de disoluția sfiei, a scrupulelor, a oricărei cenzuri interioare. Rezultatul e un peisaj în același timp hilar și dramatic”³².

*„Imaginația concepe cu ușurință un viitor în care semenii vor exclama într-un glas: suntem cei din urmă – sătui de viitor și încă și mai sătui de noi înșine, **am stors sucul pământului și am despuiat cerurile**. Nici materia, și nici spiritul nu ne mai pot hrăni visele; universul e tot atât de secătuit ca și inimile noastre”³³.*

Lucrarea elaborată de Popa Mirela, **„Etica afacerilor și managementul”**, apărută în Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, în 2006, a apărut din dorința de a elimina unele lipsuri în pregătirea specialiștilor, din punctul de vedere al moralității, și de a acorda un ajutor studenților în însușirea eticii, a principiilor, regulilor și normelor morale. Cunoștințele acumulate studiind acest material, pot să se transforme ulterior în decizii, acțiuni și fapte îndreptate voit spre binele oamenilor, a întregii comunități. Această lucrare este recomandată studenților de la Facultatea de Științe Economice și Gestiunea Afacerilor, din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca.

Uneori, în explicarea lipsei reperelor morale, a conștiinței morale, în particular, se invocă neîndeplinirea rolului educativ de către școală, familie, biserică, mass-media. De foarte puține ori se atribuie vreo vină oamenilor politici, managerilor, patronilor sau chiar oamenilor de știință. Totuși, aceștia sunt obligați moral, ca fiecare în domeniul său, să inițieze strategii și politici educaționale, să echilibreze pe cât posibil performanțele economice cu cele sociale, să-și manifeste permanent răspunderea și responsabilitatea morală, socială, profesională, pe măsura funcțiilor deținute.

Lucrarea de față tinde a se „deplasa” uneori spre un orizont eminent ideatic, al reflecției filosofice și morale despre individ și societate, dată fiind tema abordată. Filosofia este cunoaștere și valorizare prin raportare la un ideal. Ea este o formă specifică conștiinței umane, mișcându-se între real și imaginar, între fapte și ideal.

Această temă este foarte utilă pentru studenți, știind că în procesul educațional de orice fel, este neglijată creativitatea, în general, și creativitatea morală, în special. Educația pentru valori morale, în spiritul moralității, chiar și în domeniul afacerilor, nu poate fi redusă la educația civică sau la cea pentru drepturile omului. Trebuie să facem apel, în acest sens, la logica gândirii și a inimii, la valori creștine, tradiționale, la valori ale modernității și contemporaneității.

32 Guénon, R., **Criza lumii moderne**, București: Editura Humanitas, 1993, p. 121.

33 Pleșu, A., **Obscenitate publică**, București: Editura Humanitas, 2005, p. 5.

Lumea nu mai poate fi analizată și interpretată ca având o „armonie perfectă și nici ca un ocean de ordine cu (doar) insule de dezordine, ci ca un ocean de dezordine în care insulele de ordine apar prin efortul cunoașterii și creației umane. În acest context, nici *conștiința* („subiectului”) nu mai apare ca având structuri apriorice, universale (ca ale unui „subiect conciliant” prin raportare la existență și valoare), ci având o „istorie” încărcată de „diferențe” (cu structuri ale unui „subiect scizionat” care se generează, se stratifică și se diferențiază prin eforturi „eroice” pentru interpretare, reconstrucție permanentă a punților, a sensurilor existenței și valorii)³⁴.

De la apariția sa ca disciplină spirituală autonomă, filozofia a avut două dimensiuni:

- de știință supremă, având ca obiect cunoașterea lucrurilor eterne și neschimbătoare („sofia”);
- de înțelepciune practică („fronesis”), adică știința treburilor pur umane, având menirea să-l călăuzească pe om în viață.

Distincția clară între cele două a fost făcută de **Aristotel** care considera știința lucrurilor sublime („sofia”), superioară înțelepciunii („fronesis”), știința treburilor omenești, deoarece lumea omului e schimbătoare și relativă, în timp ce știința supremă trebuie să se întemeieze pe absolut, pe necesar și neschimbător.

Etica a apărut ca ramură distinctă a cunoașterii, datorită lui Socrate. Ca disciplină științifică ea există din timpul lui Aristotel, care a ridicat etica la nivelul „demnității științelor”.

În primele două capitole ale lucrării sunt tratate pe scurt noțiunile generale de Etică și Morală. Iată câteva din titlurile primului subcapitol: etimologie, definiții și delimitări conceptuale; istoric și abordări ale eticii; diviziunile Eticii, rolul și funcțiile eticii în societate; problematica reconstrucției eticii.

Analiza problemelor pe care le pune etica în general, și etica managerială în particular, trebuie să aibă ca punct de plecare principalele repere istorice care au contribuit la constituirea acestei științe.

Am pornit, așadar, de la descrierea succintă a contribuțiilor pe care le-au avut cei cinci „mari îndrumători” ai omenirii (Confucius, Buddha, Moise, Isus Hristos, Mahomed) care au jucat un rol crucial și au exercitat o influență istorică de o incomparabilă cuprindere și profunzime.

Făcând o scurtă incursiune în istoria eticii ca filozofie, putem constata că obiectul eticii îl constituie căutarea unui răspuns

34 Cioran, E., *Tratat de descompunere*, București: Editura Humanitas, 1992, p.184.

la întrebarea: Ce este binele?

Am considerat, de asemenea, că este important să amintim contribuțiile unor cronicari și filosofi români la cristalizarea valorilor fundamentale ale ethosului poporului nostru.

Omul ocupă poziția centrală în cadrul ordinii morale, fiind subiectul moralității, adică autorul faptelor morale. El se află într-un raport permanent cu ceilalți indivizi sau cu natura. Spre deosebire de animale, oamenii se pot bucura de rațiune, judecată și inteligență în alegerile pe care le fac. Prin urmare, existența noastră morală este ceea ce ne distinge față de animale.

În cadrul capitolului al doilea (Morală-știință și artă) sunt prezentate elementele de bază ale moralității: normele morale, legea morală, conștiința morală, valorile morale, responsabilitatea morală și relațiile morale.

Normele de conduită au existat în toate timpurile (date, obiceiuri, legi), acestea transmițându-se prin educație, din generație în generație. Norma morală reprezintă un instrument de constrângere morală, de îngădire, un model prescriptiv acceptat și recunoscut de membrii societății, un standard, etalon de comportament social.

Legea morală are ca obiect *binele*, iar ca scop suprem, *fericirea*. Această lege poate fi considerată un îndreptar al acțiunilor omenești pentru realizarea binelui, un cod cu caracter durabil.

Legea morală diferă de *conștiința morală*, care este organul de manifestare și de cunoaștere al legii morale. Conștiința morală este o judecată asupra valorii morale a faptelor noastre (uneori chiar ale altora), ea fiind ceva subiectiv, temporar, în timp ce legea morală are o realitate obiectivă, impersonală și permanentă.

Problema conștiinței morale este una extrem de complexă aflată în atenția psihologilor, moraliştilor, sociologilor, teologilor, etc. Conștiința morală aplică legea morală și contribuie la împlinirea ordinii morale într-o societate.

Valorile morale cuprind întreaga existență umană, viața fiind de neconceput fără aceste repere de bază ale spiritualității și culturii. Valorile au funcția selectării atitudinilor, acțiunilor umane, declarându-le morale sau amorale/imorale, îi măsoară individului gradul de participare conștientă în procesul formării propriei moralități, dirijează, în spațiul social, comportamentul indivizilor și tinde să canalizeze aspirațiile acestora. Prin urmare, valorile îl ajută pe individ să acționeze nu din reflex, ci conștient și moral. Pentru ca valorile morale să se manifeste este absolut necesar ca ele să fie însoțite,

sprijinite da norme, reguli și standarde.

Valorile se particularizează conform specificului domeniilor de realizare umană. Sistemul de valori se poate modifica în timp, în sensul schimbării semnificațiilor anumitor valori, dar categoriile rămân constant prezente în conștiința omului.

Gândirea etică a ultimelor decenii a pus și pune mare accent pe problematica responsabilității. Psihologiile moderne pun astăzi accentul pe autocontrol și responsabilitatea individuală (individul poate controla, prin propriile decizii, ceea ce i se va întâmpla). Suntem de părere că, cauzele succeselor și eșecurilor sunt în interiorul individului.

S-a considerat de multe ori că libertatea este condiția responsabilității iar responsabilitatea este măsura libertății câștigate. Responsabilitatea devine astfel o condiție a creșterii gradului de libertate umană, un răspuns al libertății, conștiinței morale, al virtuților și valorilor morale pe care ni le atribuim.

Pentru **Sartre** libertatea este un „blestem” deoarece omul trebuie să-și asume riscul acțiunilor lui: *„omul fiind condamnat să fie liber, poartă pe umerii săi greutatea lumii întregi; el poartă răspunderea lumii și a lui însuși ca fel de a exista [...] În acest sens, responsabilitatea individului pentru sinele lui este copleșitoare, deoarece el este acela care face să existe o lume”*³⁵.

Omul este din fire o ființă morală, capabilă să deosebească binele de rău, știind, în același timp, că binele trebuie „făcut”, iar răul trebuie „evitat”, ducând astfel o viață morală, respectând unele principii și norme morale.

În decursul vieții sale, omul poate fi activ sau inactiv, interesat sau dezinteresat, participativ sau neparticipativ, atent cu cei din jur sau neatent, etc. Stările sale sunt influențate de mulți factori psihologici motivaționali interni, de sistemul de norme morale ale Eului, de mobilitate, inerție, precum și de o multitudine de factori externi.

Acțiunile omului se mișcă inevitabil și, uneori, involuntar, între moralitate și imoralitate. După ce am arătat înțelesul termenilor de amoral și imoral, ne-am pus întrebarea destul de dificilă: De ce există comportamente imorale?

Experiența ultimelor decenii ne-a demonstrat că societatea nu a fost, nu este și, probabil, nu va fi perfectă. Prin urmare am considerat că este important să cunoaștem câteva aspecte legate de tipurile de personalitate descrise de psihologia morală.

Am fost preocupați, de asemenea, de părerile marilor filosofi legate de virtuți, întrebându-ne dacă „virtutea” se poate

35 Sartre, J., P., **Ființa și neantul**, București: Editura pentru literatură universală, 1969, p. 319.

preda/învăța.

Problema „crizelor de model” preocupă azi pe mulți specialiști care ajung de cele mai multe ori la concluzii divergente. Omenirea nu a fost și nu va putea fi scutită de „crize”.

Lumea reală parcă s-a îndepărtat și s-a despărțit cu totul de lumea vieții spirituale, sociale, morale. Mulți oameni vorbesc astăzi despre știință, politică, religie, cultură, economie etc., ca și când ar fi domenii diferite, ca și când nu este permisă implicarea problemelor unui domeniu cu ale altuia. Cultura nu trebuie să se implice în problemele științei, morala nu poate fi compatibilă cu afacerile, în politică nu putem să ne coordonăm după principiile eticii etc.

Simptomul cel mai acut al crizei modernității îl constituie însă, componenta etică a crizei, așa-zisa criză morală.

După părerea lui **D. Gusti**, în organizarea conștientă a devenirii sociale sunt necesare *două categorii de personalități*³⁶:

- *specialiștii și tehnicienii*, care arată în ce măsură idealurile propuse își află în realitatea socială posibilități de înfăptuire, și ce mijloace trebuiesc întrebuintate pentru modificarea acestei realități, în așa fel încât realizarea lor să devină posibilă. Adevărații *tacticieni ai devenirii sociale*, făuritori de mijloace și cenzori de utopii, menirea lor este să găsească cele mai potrivite căi pentru realizarea celor mai nimerite reforme, stabilind ierarhia și oportunitatea lor;
- mai presus de acești tacticieni, năruitori de utopii și topitori de aripi de ceară, stau însă strategii reformelor, *„pedagogii voinței sociale”*, acei oameni deosebiți care creează semenilor lor idealuri, îndrumând voința socială să se manifeste în direcția destinului său. Fie că aceștia impun semenilor lor năzuințe, fie că le descoperă numai, motive de a voi; misiunea acestor „profeți sociali” este cea mai înaltă dintre toate misiunile politice, căci nu e numai *regulativă* ca legislația, sau administrarea, ci efectiv *creatoare de valori*. Acțiunea acestor îndrumători, lipsită de cunoașterea realității sociale, este amenințată de aceeași primejdie a nălucirii idealurilor false, a smintirii oamenilor, a irosirii în zadar, și a decepțiilor de după deșteptare, caracteristică tuturor utopiilor. Idealul său este *aristodemocrația*, organizația socială în care acțiunea competenței organizate (corporațiile) frânează asupra utopismului demagogic care poate ispiti manifestarea momentană a voinței generale; dar în care acțiunea acesteia nu se substituie reprezentării tendințelor etice generale ale comunității naționale.

Omul trebuie să-și îndeplinească obligația sa de creator, pe măsura umanității sale. Dar el nu poate să-și îndeplinească rolul care îi revine față de semenii dacă nu este capabil a-și realiza datoria față de sine, prin „desăvârșirea ethosului său”.

El trebuie să lupte continuu în determinarea sa ca ființă morală.

Pe tot parcursul lucrării ne-am folosit de literatura paremiologică, de proverbe, zicători, locuțiuni, zicale, maxime, cugetări, dictoane, cu convingerea că astăzi, înclinația omenească spre meditație trebuie cultivată ca o însușire valoroasă, căci, cum spunea **Francis Bacon**: „*Geniul, înțelepciunea și spiritul națiunii se descoperă în proverbele ei*”.

Aforismele, cugetările și maximele scriitorilor sau filosofilor se referă, de cele mai multe ori, la înțelepciunea în viață, și sunt accesibile unor cercuri largi de cititori. De exemplu, **Voltaire** a spus despre *La Rochefoucauld* că mica sa culegere de „*Maxime*” i-a învățat pe francezi să gândească.

Prin învățăturile lor realiste, provenite din experiența de viață și din analiza sufletului omenesc, ele aveau menirea nu numai să-l călăuzească pe omul de rând în viață, ci și să-l învețe să gândească cu propria lui minte.

Filosofia populară a aforismelor și a cugetărilor a constituit o treaptă pentru ridicarea spiritului la nivelul filosofiei înalte. „*Aforismul, spunea Lucian Blaga, este o floare în stare de grație. Aleasă să conceapă logosul și să-l nască*”³⁷.

Tratarea problematicii științelor umane în contextul managementului și preocuparea managerilor pentru înțelegerea determinațiilor socio-umane ale organizațiilor și ale întregii societăți, se înscriu în ansamblul schimbărilor permanente în lumea modernă.

De fapt, în ceea ce privește ignoranța și superficialitatea așa-zișilor „formatori de opinie” sau „promotori” actuali ai managementului, suntem de acord cu ceea ce spunea **Ioan Abrudan**: „cum poți avea o părere avizată când nu ai trăit nici o zi într-o întreprindere? Cum poți consilia sau ajuta pe alții când n-ai condus niciodată nici măcar trei oameni și nu ți-ai putut organiza propria viață? [...] Cum poți face judecăți de valoare, [...], asupra unei economii care a însumat viața și forța profesională a milioane de oameni doar pentru că sistemul în care s-a exprimat a fost cel socialist?”³⁸

Pentru unii practicieni „morala” și „deontologia” au conotații ne semnificative. Acești termeni sunt utili, spun ei, numai pentru cursurile de filosofie sau, cel mult, pentru stabilirea ordinii morale în cadrul regimurilor autoritare. Sub presiunea concurenței actuale „morala” și „deontologia” își pierd rolul și credibilitatea.

37 Blaga, L., *Elanul insulei*, Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1977, p100.

38 Abrudan, I., *Cutreierând cu managementul pe axa “bine-rău” a universului*, în Revista de Management și Inginerie Economică, vol. 2, nr. 4, 2003, p. 5.

Activitatea de business este o activitate umană. Deci poate, și trebuie să fie evaluată și din punct de vedere moral. Dimensiunea etică a afacerilor poate fi tratată ca un „plus de rentabilitate, profitabilitate” (*good ethics is good business*). Morala a început să fie considerată un factor de succes, o cheie a reușitei în afaceri, ajungându-se a se discuta în termenii „*utilitarismului etic în afaceri*”.

Etica afacerilor se referă la *stabilirea unui echilibru între performanțele economice și cele sociale* ale firmei. Pentru a găsi acel echilibru, se recomandă un set de norme stabilite de societate, precum și reguli stabilite de firmă.

Etica afacerilor trebuie să includă un sistem de principii, valori, norme și coduri de conduită, în baza unei filosofii a firmei, care se impun ca imperative morale, inducând obligativitatea respectării lor.

Lumea afacerilor este, prin definiție, o lume a **profitului**. Obținerea de profit este obiectivul principal, condiție incontestabilă a derulării oricărei afaceri. Calculul profitului se afirmă progresiv, ajungându-se la o societate a calculelor, a acumulărilor, a exploatărilor, măcinând sentimente, și, în unele situații, chiar și spiritul de solidaritate.

Justificările și constrângerile etice ale afacerilor pornesc de la premisa că rațiunea de a fi a afacerilor este dată de ideea de profit obținut prin orice mijloace, cu orice preț.

Una din temele esențiale ale eticii afacerilor vizează „moralitatea” profitului. **Milton Friedman** susține că **urmărirea obținerii profitului este nu numai un imperativ rațional ci și o datorie morală**, cu condiția minimă ca profitul să fie realizat pe căi legale. După ce am precizat câteva puncte de vedere referitoare la pozitivismul economic al afacerilor, ne-am oprit și asupra opiniilor exprimate de **Amartya Sen**, adeptă a umanismului economic care stipulează faptul că, scopul principal al afacerilor nu trebuie să fie maximizarea profiturilor, ci condiții de viață mai bune pentru toți.

În delimitarea ariei eticii afacerilor ne-am confruntat cu probleme multiple, referitoare la precizarea „palierelor” de studiu în funcție de: subiect (agentul moral), nivelul de abordare, cadrul de analiză, poziția socială a agentului moral, obiectul analizei morale a afacerilor, metodologia necesară și instrumentele utilizate.

Etica afacerilor este esențială pentru succesul pe termen lung al activității. Acest adevăr este probat atât din perspectivă macroeconomică, cât și din cea microeconomică. Etica afacerilor poate ajuta oamenii să abordeze fenomenele și procesele morale mai sistematic, ajutându-i să vadă problemele pe care în mod obișnuit le ignorau.

Pentru înțelegerea clară a rolului eticii afacerilor este deosebit de importantă atitudinea conducerii superioare a firmei din care să reiasă respectarea eticii atât prin acțiunile proprii ale managerilor cât și din politicile abordate în firmă, din deciziile luate, din sarcinile transmise, din politicile salariale adoptate, din modul de aplicare a sancțiunilor disciplinare, etc.

În acest context am considerat ca fiind foarte importantă asocierea „Eticii” cu „Managementul”. După ce am identificat câteva repere istorice în evoluția eticii manageriale, am expus punctele de vedere ale managerilor contemporani referitoare la raportul dintre etică și afaceri.

Unii manageri consideră că un cadru de conducere își îndeplinește responsabilitățile ce-i revin dacă aplică cu strictețe legile și prevederile contractuale, dacă își îndeplinesc ferm obligațiile sale. Alții sunt de părere că un bun conducător, pe lângă faptul că respectă legislația, trebuie să fie onest și cinstit cu cei din jur, trebuie să țină cont și de nevoile și opiniile celor interesați de buna funcționare a firmei.

Domeniul eticii manageriale include nu numai teoriile legate de moralitatea în afaceri, ci și problemele legate, în special, de managementul resurselor umane. Etica managerială este preocupată în principal de crearea unei culturi etice.

Se știe că există o multitudine de factori care determină nivelul și acuratețea eticii manageriale: reglementările legale, normele și regulamentele comunității locale, codurile etice la nivel sectorial sau organizațional, regulamentele firmei, caracteristicile individuale, starea firmei și presiunea socială.

Nivelurile de aplicare ale eticii manageriale sunt clar precizate în codurile etice. Încă de acum două decenii multe din marile corporații au instituit programe etice și au angajat funcționari care să monitorizeze comportamentele etice în organizații.

Normele și credințele specifice oricărei organizații sunt în general propuse, discutate și definite de manageri și un colectiv de lucru, iar apoi publicate și distribuite angajaților, ținându-se cont de nevoile și specificul organizației. Managerii trebuie să se preocupe foarte serios de implementarea eficientă a codurilor de etică.

Cu toate că interesul pentru codurile de etică este în creștere, trebuie să reamintim că, acestea au și unele limite: ele nu pot acoperi toate situațiile și nu pot garanta o conduită universal morală. Valoarea oricărui cod formal de etică constă în

calitatea și trăsăturile esențiale ale resurselor umane din cadrul organizației: manageri și angajați.

În cadrul capitolului nouă (Etica și deciziile manageriale) nu ne-am propus să elaborăm instrucțiuni detaliate asupra felului în care trebuie să acționeze managerii (morali) în procesul de adoptare a deciziilor (știm că adoptarea și implementarea deciziilor într-o organizație este un proces complex, influențat de diverși factori economici, sociali, culturali, etc., conjuncturali). În plus, nu ne putem asuma răspunderea elaborării unor principii morale suficiente pe care managerii să le respecte cu strictețe în activitatea lor zilnică. Nici nu ne putem permite să analizăm, și eventual să criticăm activitatea acestora ca fiind sau nu, morală.

Există mai multe motive pentru care în acest capitol ne-am oprit doar asupra problemelor morale cu care se confruntă managerii, am descris câteva din obligațiile morale ale acestora și am expus un set de principii morale universale, la care managerii pot apela.

Am considerat interesant să punem în discuție dacă *virtuțile managerilor* (numiți pentru a conduce și pentru a dezvolta o afacere) sunt aceleași cu cele *ale angajaților* (meniți pentru a se subordona). Conducerea și subordonarea sunt activități distincte, formate din sarcini alternative diferite.

Suntem de părere că perfecționarea morală trebuie să fie posibilă, necesară și, de ce nu, obligatorie, atât pentru manageri, cât și pentru angajați. Este adevărat că, în procesul muncii, managerii își vor exercita virtuțile legate de cumpătare, ordine, dreptate, prudență, echitate etc., iar angajații, cele necesare pentru a se subordona: loialitate, fidelitate, supunere. În plus, salariații oricărei organizații trebuie să lucreze în spiritul respectului față de proprietate, trebuie să manifeste interes maxim pentru comportamentul moral la locul de muncă, să-și însușească și să promoveze valorile morale pentru păstrarea unei ordini morale, etc.

Managerii trebuie să știe că prin deciziile pe care le adoptă și prin activitățile pe care le inițiază și coordonează, își asumă nu numai drepturi, ci și obligații, fiind responsabili și răspunzători de modul în care își îndeplinesc prevederile contractuale față de proprietari, angajați, clienți, alte categorii de stakeholders.

Managerii trebuie să se preocupe permanent de binele tuturor, trebuie să examineze cu atenție toate implicațiile deciziilor lor, să asculte de rațiune, indiferent de convingerile sau nevoile lor.

Folosind de foarte multe ori cuvântul „trebuie”, la ultimul capitol ne-am oprit la etica deontologică. Am tratat conceptul

de deontologie, principiile deontologiei și aspectele esențiale legate de morala profesională.

Deontologia profesională, ca știință pluridisciplinară, are ca obiect de studiu drepturile și datoriile profesionale ale celor care practică o anumită profesie. De aceea, deontologia profesională nu se preocupă de obligațiile morale, generale ale unui individ, ci de totalitatea drepturilor și obligațiilor ce rezultă din procesul muncii.

Un rol important în creșterea eficienței muncii și mai ales în realizarea unei „culturi etice” în orice domeniu, îl au organizațiile și organismele autorizate ale profesiilor, care pot elabora coduri deontologice.

Existența codurilor morale pentru un număr mare de profesii denotă ascensiunea progresului social, preocuparea permanentă pentru umanizarea societății, în general. Scopul principal al acestor coduri se referă la prevederea unui ansamblu de norme și reguli pentru membrii unor profesii, care să-i determine să muncească astfel încât să aducă cele mai bune servicii pentru societate.

Etica afacerilor ridică o multitudine de probleme ceea ce face ca acest domeniu să rămână extrem de controversat. În discuțiile care se pun există teme și incertitudini a căror rezolvare este imposibilă. Etica afacerilor nu trebuie înțeleasă ca o critică socială, economică, organizațională, ci ca o aplicare în domeniul afacerilor a normelor, principiilor și valorilor morale.

Etica în afaceri are ca scop susținerea motivată a principiilor și normelor morale, reglând raporturile și conduitele umane în cadrul firmelor.

Problematika eticii afacerilor este extrem de vastă, necesitând păreri, opinii și dezbateri ample din partea specialiștilor, teoreticienilor și practicienilor, din partea managerilor, economiștilor, sociologilor, psihologilor, filosofilor, jurnaliștilor, oamenilor politici etc.

Trecerea la o societate bazată pe libertatea de acțiune și implicit pe libertăți individuale cere în mod obligatoriu *solidaritate, responsabilitate, respect, încredere, inițiativă și efort susținut*, din partea tuturor, pentru împlinirea nu numai a aspirațiilor individuale, ci și a celor comunitare.

Prin intermediul acestui demers sperăm să fi revigorat speranțele cititorilor, cu privire la depășirea crizei de valori din lumea afacerilor. Este adevărat că cel mai important lucru ar fi sensibilizarea managerilor, a patronilor, a oamenilor de afaceri și

chiar a oamenilor politici, cu privire la aspectele morale ale vieții, cu privire la necesitatea unei reflecții permanente asupra problemelor sociale ale omenirii.

Nu este însă de ajuns să reorientăm sistemul spre viitor, scrie **Toffler**, ci trebuie să schimbăm și atitudinea individului față de timp³⁹.

Francis Fukuyama se întreabă în cartea sa „Marea Ruptură”: „*Ne este oare sortit să alunecăm pe panta unor niveluri tot mai înalte ale dezordinii sociale și morale sau avem motive să credem că ruptura este doar un fenomen trecător și că SUA și alte societăți care s-au confruntat cu ea vor reuși să se remodeleze?*” Iar dacă remodelarea va avea loc, ce formă va lua? Se va petrece spontan sau va fi nevoie de intervenția guvernului prin politici publice? Ori poate că trebuie să ne așteptăm la un fel de renaștere religioasă-impredictibilă și, foarte probabil, incontrollabilă - care să reinstaureze valorile sociale?⁴⁰

După părerea noastră nu trebuie să ne întrebăm când se va produce „ruptura” și cum vom muri, ci cum vom trăi. De aceea, o altă întrebare potrivită pentru sfârșitul unui secol de război și începutul unui secol, sperăm de pace: „***În fond: viața merită să fie eficientă sau merită să fie trăită?***”⁴¹

*Tragedia vieții nu este că se termină
atât de repede, ci că așteptăm
atât de mult să o începem.*
W. M. Lewis

39 Toffler, A., **Șocul viitorului**, București: Editura Politică, 1973, p.411.

40 Fukuyama, F., **Marea Ruptură**, București: Editura Humanitas, 2002, p.301.

41 Lambarde P, Maris B, **Doamne, ce frumos e războiul economic!**, București: Editura Antet, 2000, p.133.

Studierea corupției la Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca**Facultatea de Istorie și Filosofie****Catedra de Filosofie Sistemática**

Anul 2006-2007

Semestrul I

I. Informații generale**Titlul disciplinei: Etica I**

Durata cursului: 2 ore/curs ; 2 ore/seminar – săptămânal,

2 semestre a câte 14 săptămâni fiecare

Numărul de credite:

Locul de desfășurare: Sala 10/1

Programarea în orar a activităților: Miercuri, orele 10.00-12.00

II. Informații despre titularul de curs:

Nume, titlul științific: Lect. Dr. Mihaela Frunză

Informații de contact: mihafrunza@yahoo.com

Ore de audiență: miercuri, orele 8.00-10.00

III. Descrierea disciplinei:

Obiectivele cursului:

- familiarizarea cu principalele concepte ale disciplinei etică
- cunoașterea principalelor curente etice

Competențe dobândite:

- capacitatea de a dezbate pe teme de etică
- capacitatea de a redacta texte scurte – rezumat, recenzie – pe teme de etică

Metode utilizate:

- prelegerea
- discuții pe grupe
- dezbateri

IV. Bibliografia obligatorie:

Singer, Peter (ed), *A Companion to Ethics*, Blackwell, Oxford & Cambridge, 1993 [Biblioteca de Filosofie]

Lipovetsky, Gilles, *Amurgul datoriei. Etica nedureroasă a noilor timpuri democratice*, Babel, București, 1996 [Biblioteca de Filosofie]

Montefiore, Alan; Valentin Mureșan (ed.), *Filosofia morală britanică*, Alternative, București, 1998. [Biblioteca de Filosofie]

G.H.R. Parkinson (ed.), *An Encyclopaedia of Philosophy*, Routledge, London, 1993 [extrase în caietele de seminar]

White, James E. (ed), *Contemporary Moral Problems*, West Publishing Company, New York, Los Angeles, San Francisco, 1994 [biblioteca fundației SOROS]

V. Planificarea

1. Introducere. Concepte și teorii etice fundamentale. O tipologie a valorilor etice. Paradoxuri și contestări genealogice.

Richard Lindley, „The Nature of Moral Philosophy” în G.H.R. Parkinson, *An Encyclopaedia of Philosophy*, Routledge, London, 1993, pp. 517-540.

Marcus G. Singer, „Morality and Universal Law” în G.H.R. Parkinson, *An Encyclopaedia of Philosophy*, Routledge, London, 1993, pp. 568-589.

Petre Andrei, *Filosofia valorii*, Polirom, Iași, 1997, pp. 141-159. [BF, cota: 13616]

Vladimir Jankelevitch, *Paradoxul moralei*, Echinox, Cluj, 1997, pp. 143-148. [CS]

Fr. Nietzsche, *Genealogia moralei*, Ed. Humanitas, 1994, Prima disertație. [BF, cota: 12014; ediția Echinox, cota: 11559]

2. Concepte etice fundamentale (I). Libertatea și paradoxurile ei. Libertate și ordine. Frica de libertate.

B. Spinoza, *Etica* (partea a V-a), Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1981. [BF, cota 1011]

Andrei Pleșu, *Minima moralia*, Humanitas, București, 1994, pp. 38-47. [BF, cota: 11995]

Erich Fromm, *Frica de libertate*, Teora, București, 1998, pp. 11-41. [BF, cota: 13558]

J. St. Mill, *Despre libertate*, Humanitas, București, 1994, cap. I, pp. 7-23. [BF, cota: 11745]

Hannah Arendt, *Între trecut și viitor. Opt exerciții de gândire politică*, Antet, București, f.a., pp. 151-180. [CS]

3. Concepte etice fundamentale (II). Dreptatea: valoare sau virtute? Teoriile dreptății. Dreptate și nepărtinire. Dreptate și egalitate. Dreptate și corupție. Corupția și inegalitatea socială

Platon, *Republica*, Partea I în *Opere*, vol. V, Ed. Științifică și Enciclopedică, București. [BF]

Andre Comte-Sponville, *Mic tratat al marilor virtuți*, Univers, București, 1998, pp. 68-95. [CS]

Brian Barry, Matt Matravers, „Dreptatea” în Alan Montefiore, Valentin Mureșan (ed.), *Filosofia morală britanică*, pp. 341-

358. [BF, cota: 13917]

Jean-Jacques Wunenburger, „Egalitatea ambiguă: rațiune juridică sau idee metafizică?” în *Omul politic între mit și rațiune. O analiză a imaginarului puterii*, Alfa Press, Cluj, 2000, pp. 109-124. [BF]

John Rawls, „Justice as Fairness” în Robert E. Goodin, Philip Pettit (eds.), *Contemporary Political Philosophy. An Anthology*, Blackwell, 1997, pp. 187-202. [CS]

Michael Walzer, „Complex Equality”, în Robert E. Goodin, Philip Pettit (eds.), *Contemporary Political Philosophy. An Anthology*, Blackwell, 1997, pp. 487-503. [CS]

4. Concepte etice fundamentale (III). Drepturile omului.

Michael Freedon, *Drepturile*, Du Style, București, 1998, pp. 151-163. [BF 13832]

Mary Wollstonecraft, *O revendicare a drepturilor femeii*, fragmente, în “Euphorion” Nr. 1 (106,107,108)/ 2000, pp. 27-28 [lucrarea integrală este disponibilă și în format electronic, pentru cei care doresc acest lucru]. [CS]

Peter H. Baehr, *The Role of Human Rights in Foreign Policy*, Macmillan, London, 1996, pp. 3-22. [Biblioteca Facultății de Studii Europene]

Chris Brown, „Universal Human Rights: A Critique” în Tim Dunne and Nicholas (eds.), *Human Rights in Global Politics*, Wheeler, Cambridge, 1999, pp. 114-123. [Biblioteca Facultății de Studii Europene]

*** *Charte europeenne des droits de l'homme dans la ville*, Saint Denis, 2000. [CS]

5. Concepte etice fundamentale (IV). Toleranța: valoare sau non-valoare etică? Intoleranța și consecințele ei.

Andre Comte-Sponville, *Mic tratat al marilor virtuți*, Univers, București, 1998, pp. 175-191. [CS]

Michael Walzer, *Despre tolerare*, Institutul European, Iași, 2002, pp. 3-33. [BF, cota: 15145]

Claude Sahel, „Prefață” și Humberto Giannini, „A primi ce-ți este străin” în Claude Sahel (coord.) *Toleranța. Pentru un umanism eretic*, Ed. Trei, București, 2001, pp. 7-27. [BF, cota: 15146]

T. Todorov, *Descoperirea Americii. Problema Celuilalt*, Institutul European, Iași, 1994, partea I. [BF, cota: 11882, 11991]

6. Curente etice (I). Utilitarismul și kantianismul

Tom L. Beauchamp, James F. Childress, *Principles of Biomedical Ethics*, Oxford University Press, New York, 1994

J. St. Mill, *Utilitarismul*, Alternative, București, 1994, pp. 1-30.

Carol Levine (ed.), *Taking Sides. Clashing Views on Controversial Bioethical Issues*, Dushkin, Guilford, Conn., 1997

Gerald Dworkin, *The Theory and Practice of Autonomy*, Cambridge University Press, Cambridge, 1988

Immanuel Kant, *Întemeierea metafizicii moravurilor*, Ed. IRI, București, 1995, pp. 35-66, 81-88.

7. Curențe etice (II). Teoria virtuții, individualismul liberal.

Tom L. Beauchamp, James F. Childress, *Principles of Biomedical Ethics*, Oxford University Press, New York, 1994
 Carol Levine (ed.), *Taking Sides. Clashing Views on Controversial Bioethical Issues*, Dushkin, Guilford, Conn., 1997
 J. St. Mill, *Despre libertate*, Humanitas, București, 1994, cap. I și III, pp. 7-23 și 73-96.
 Gerald Dworkin, *The Theory and Practice of Autonomy*, Cambridge University Press, Cambridge, 1988
 Alasdair MacIntyre, *Tratat de morală. După virtute*, Humanitas, București, 1998

8. Curențe etice (III). Comunitarianismul și cazuistica.

Tom L. Beauchamp, James F. Childress, *Principles of Biomedical Ethics*, Oxford University Press, New York, 1994
 Gerald Dworkin, *The Theory and Practice of Autonomy*, Cambridge University Press, Cambridge, 1988
 Carol Levine (ed.), *Taking Sides. Clashing Views on Controversial Bioethical Issues*, Dushkin, Guilford, Conn., 1997

9. Curențe etice (IV). Realismul moral, relativismul, emotivismul și prescriptivismul moral.

Montefiore, Alan; Valentin Mureșan (ed.), *Filosofia morală britanică*, Alternative, București, 1998.
 Smith, Michael, "Moral Realism" în Hugh Lafolette (ed.), *The Blackwell Guide to Ethical Theory*, Blackwell Publishers, New York, 2000, pp. 15-37.
 Foot, Philippa, "Moral Relativism" în Jack Meiland and Michael Krausz (eds.), *Relativism Cognitive and Moral*, University of Notre Dame Press, Notre Dame, Indiana, 1982, pp. 152-165.
 Tsinoema, Stravroula, "Emotivism and Prescriptivism" în G.H.R. Parkinson (ed.), *An Encyclopaedia of Philosophy*, Routledge, London, 1993, pp. 613-639.

10. Etică și ideologie (1).

Roger Eatwell, "Ideologies: Approaches and Trends", Roger Eatwell, Anthony Wright (eds.), *Contemporary Political Ideologies*, Pinter Publishers, London, 1993 [CS2]
 Louis Althusser, "Ideology and Ideological State Apparatuses (Notes towards an Investigation)" [CS2]
 Michael Freedman, "Editorial: What is Special about Ideologies?", în *Journal of Political Ideologies*, (2001), 6(1) [CS2]

11. Etică și ideologie (2).

Ian Adams, *The Logic of Political Belief. A Philosophical Analysis of Ideology*, Harvester Wheatsheaf, London, 1989, [CS2]
 Paul Ricoeur, *Lectures on Ideology and Utopia*, Edited by George H. Taylor, Columbia University Press, New York, 1986

12. Etica postmodernă și problema corupției

Lipovetsky, Gilles, *Amurgul datoriei. Etica nedureroasă a noilor timpuri democratice*, Babel, București, 1996, pp. 17-29.

Bauman, Zygmunt, *Etica postmodernă*, Amarcord, Timișoara, 2000, pp. 5-42.

Vattimo, Gianni, *Etica interpretării*, Pontica, Constanța, 2000, pp. 145-157

13. Etica discursului

Habermas, Jurgen, *Etica discursului: note pentru un program*, partea a III-a în *Conștiință morală și acțiune comunicativă*, Ed. ALL, 2000, pp. 77-105.

Apel, Karl Otto, *Ethique de la discussion*, Les Editions du Cerf, Paris, 1994. [Centrul Cultural Francez]

14. Raționalitatea practică în combaterea fenomenului corupției: schiță de parcurs.

Aristotel, *Etica Nicomahică*, cartea a VI-lea, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1984. [BF]

Immanuel Kant, *Întemeierea metafizicii moravurilor*, Ed. IRI, București, 1995, pp. 199-216 („Prefață”, „Secțiunea întâi”), pp. 81-88; *Critica rațiunii practice*, pp. 35-63, („Prefață”, „Introducere”, Partea întâi, §1- §7) [BF]

Paul Ricoeur, *De la text la acțiune. Eseuri de hermeneutică II*, Echinox, Cluj, 1999, pp. 221-242. [CS]

VI. Modul de evaluare:

Nota finală la examenul de etică se compune din:

- 10% - prezentarea unui text din bibliografia seminarului;
- 20% - activitatea generală de la seminar (prezență, participarea la discuții și dezbateri)
- 20% - predarea unui rezumat sau a unei recenzii din bibliografia cursului;
- 50% - nota obținută la examenul final scris, cu întrebări din curs și seminar.

VII. Detalii organizatorice, gestionarea situațiilor excepționale:

- prezența la seminar este obligatorie și va fi înregistrată;
- pentru a se putea prezenta la examen, studenții trebuie să se fi achitat de obligațiile seminariale și de asemenea să fi predate un rezumat sau o recenzie pînă la data limită prevăzută (data ultimului curs)
- plagiatul reprezintă preluarea unor texte aparținînd unor alte surse (inclusiv electronice, de genul referate.ro), fără menționarea acestora, ca și cînd el ar aparține autorului lucrării de curs/seminar. În cazul în care se dovedește că un student a comis plagiat în lucrarea sa, aceasta va primi nota 1.
- Frauda la examen (încercarea de copiere, din surse proprii sau de la colegi) se pedepsește ca și plagiatul, cu nota 1.

Tematica si bibliografia seminarului de etica

Semestrul II

Anul universitar 2006-2007

1. Seminar introductiv. Probleme administrative. Prezentarea seminarului.

2. Etica post-modernă. (I)
 - Gilles Lipovetsky- *Amurgul datoriei. Etica nedureroasă a noilor timpuri democratice*, ed. Babel, București, 1996, pp. 17-29
 - Luc Ferry – *Homo Aestheticus*, ed. Meridiane, București, 1997, cap. VII. *Problema eticii în epoca esteticii*
 - Charles Taylor- *Etica autenticității*, , Idea, Cluj, 2006
- 3. Etica post-modernă. (II)**
 - Zygmunt Bauman- *Etica postmodernă*, Amarcord, Timișoara, 2000, pp. 5-42
 - Zygmunt Bauman – *Comunitatea. Căutarea siguranței într-o lume nesigură*, ed. Antet, cap. *Cele două surse ale comunitarismului*
 - Gianni Vattimo- *Etica interpretării*, ed. Pontica, Constanța, 2000, pp.145-157

4. Etica mass-media (I).
 - Miruna Runcan – *Introducere în etica și legislația presei*, ed. All, București, 1998, cap. *Responsabilitatea jurnalistului față de societate și față de cetățean*
 - Isabelle Pailliar (coord.) – *Spațiul public și comunicarea*, Iași, Polirom 2002, cap. *Mass-media, medierile și spațiul public*

- 5. Etica mass-media (II).**
 - Douglas Kellner – *Cultura media*, București, Institutul European, 2001, cap. *Cultură media, politică și ideologie. De la Reagan la Rambo.*
 - Steven R. Knowlton Praeger - *Moral Reasoning for Journalists. Cases and Commentary* Westport, Connecticut London, 1997, capitolele 5 *Objectivity: Is It Possible? Should We Still Try?*, 6: *Privacy: How to Balance It Against the Right to Know*, 7: *How to Solve Moral Dilemmas: Balancing Competing Elements* , 15: *Suicide: Important News or a Grotesque Invasion of Privacy?*, 17: *In Politics, How Far Back is It Fair to Go?*

6. Etica afacerilor

- Chris Megone, Simon J. Robinson (eds.) - *Case Histories in Business Ethics* Routledge, London and New York, 2002, pp. 7-57
- Dan Crăciun, Vasile Morar, Vasile Macoviciuc – *Etica afacerilor*, ed. Paidea, București, 2005, cap. 1 *Fundamentele eticii afacerilor* (pp. 7-47), cap. 6 *Etica afacerilor în perioada postmoralista*, (pp. 581 – 604)
- Robert C. Solomon – *Etica relațiilor de afaceri*, în Peter Singer (ed.)- *Tratat de Etică*, Iași, Polirom, 2006

7. Etica mediului. Drepturile animalelor.

- Gilles Lipovetsky- *Amurgul datoriei. Etica nedureroasă a noilor timpuri democratice*, Babel, București, 1996, pp. 233-273
- Robert Elliot – *Etica ecologică*, în Peter Singer (ed.)- *Tratat de Etică*, Iași, Polirom, 2006
- Konrad Lorenz- *Cele opt păcate capitale ale omenirii civilizate*, Humanitas, București, 1996, primele trei capitole
- Lori Gruen –*Animalele*, în Peter Singer (ed.)- *Tratat de Etică*, Iași, Polirom, 2006

8. Etică medicală: ingineria genetică; clonarea

- Gordon Graham – *Genes. A philosophical inquiry* London. New York, Routledge, 2002, capitolele *Genetic engineering și Playing God*
- John Harris – *Clone, gene și nemurire*, ed. Curtea Veche, București, 2003, capitolele: *Arta posibilului, Cercetări pe embrioni și Origini și limite*

9. Problema toleranței. (I)

- T. Todorov- *Descoperirea Americii. Problema Celuilalt*, Institutul European, Iași, 1994, Partea I
- André Comte- Sponville- *Mic tratat al marilor virtuți*, Univers, București, 1998, pp. 175-191
- Claude Sohél (coord.)-*Toleranța. Pentru un umanism eretic*, ed. Trei, Iași, 2001, pp.7-27

10. Problema toleranței. (II)

- Mihaela Frunză (coord.)- *Fețele toleranței*, ed. Fundației Axis, Iași, 2003, pp.9-19, 43-72
- Michael Walzer- *Despre tolerare*, ed. Institutului European, Iași, 2002, pp. 3-33
- Leonard Swidler – *După absolut. Viitorul dialogic al reflecției religioase*, Cluj, Limes, 2002, pp. 61- 101

11. Provocarea diversității culturale

- Umberto Eco – *Cinci scrieri morale*, București, Humanitas, 2005, pp. 81- 112
- Zygmunt Bauman – *Comunitatea. Căutarea siguranței într-o lume nesigură*, ed. Antet, cap. *Multe culturi – o umanitate?*
- Richard Rorty – *Adevăr și progres*, ed. Univers, București, pp.91-132
- Michel Wieviorka – *Is multiculturalism the solution?*

12. Etică și politică.

- Tzvetan Todorov – *Noi și ceilalți*, Institutul european ,1999, pp. 137-185, pp. 339-359
- C.A.J. Coady - *Politica și problema mâinilor murdare* și Jeff McMahan – *Război și pace* , în Peter Singer (ed.)- *Tratat de Etică*, Iași, Polirom, 2006

13. Vladimir Jankélévich: iertarea.

- V. Jankélévich- *Să iertăm?*, Apostrof, Cluj, 1998, pp.9-35
- V. Jankélévich- *Iertarea*, Polirom, Iași, 1998, pp. 9-20, 189-198

14. Concluzii. Evaluarea seminarului.

Evaluarea studenților.

Nota de la seminar (3 puncte din nota finală) va include: o prezentare scurtă a unui text din bibliografie (30%), o lucrare de seminar (max. 4 pagini) (40%), alte activități de seminar (30%).

e-mail: iuliagrad@yahoo.com

Universitatea Babeș–Bolyai, Cluj–Napoca
Facultatea de Teologie Ortodoxa
Anul universitar II
Semestrul I

I. Informații generale despre curs, seminar, lucrare practică sau laborator

Titlul disciplinei: Teologie morală

II. Informații despre titularul de curs, seminar, lucrare practică sau laborator

Nume, titlul științific: Episcop vicar Dr. Irineu Bistrițeanul

Informații de contact: Tel : 0264 – 431.007.

Ore de audiență: joi 10 – 12

III. Descrierea disciplinei:

Cursul are ca obiectiv realizarea unei introduceri realiste în problemele de morală generală, astfel încât realitățile vieții religioase și ale celei cotidiene să se regăsească în tratarea unor subiecte precum valorile morale sau legea divină și umană. Dimensiunea morală a personalității umane se regăsește în fapte, în actul social, în cel prin care intrăm în legătură cu aproapele, cel care – în baza valorilor comune, a credinței, a raportării la aceleași realități – ne și validează existența și calitatea de persoane morale. În cadrul acestei componente, conștiința așezată de Dumnezeu în fiecare persoană este cea care impune un anumit comportament, dar și cea care judecă imediat faptele. Valorificarea actelor de morală nu se face însă înafara cadrului hristic, astfel că întreaga noastră realizare își găsește împlinirea în raportarea la Hristos, al cărui Chip îl purtăm.

Competențe dobândite: însușirea elementelor de dezvoltare a dimensiunii personale a omului, prin exersarea relațiilor cu Dumnezeu și cu sine, mai întâi, pentru ca apoi acestea să se dezvolte și în componenta lor socială.

Metoda de realizare: prelegere cu seminarizare.

IV. Bibliografia obligatorie:

1. *Teologia morală ortodoxă*, vol. 1, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2003
2. Nicolae Mladin, *Studii de Teologie Morală*, Sibiu, 1969
3. Vladimir Lossky, *Vârstele vieții spirituale*, Ed. Christiana, București, 1993
4. Irineu Pop Bistrițeanul, *Chipul lui Hristos în viața morală a creștinului*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2001
5. Ioan Bunea, *Fenomenologia conștiinței morale*, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 1999

V. Planificarea /Calendarul întâlnirilor și a verificărilor/examinărilor intermediare:

Săptămâna 1.

1. Noțiunea și izvoarele moralei. Dr. Nicolae Mladin, *Studii de Teologie Morală*, Sibiu, 1969, p. 71-89.
2. Valorile morale. Isidor Todoran, *Bazele axiologice ale binelui*, Omniscope, Craiova, 1996, p. 128-146.
3. Legea divină. Christos Yannaras, *Libertatea moralei*, Anastasia, București, 2002, p. 181-186, 198-204
4. Decalogul. Irineu Bistrițeanul, *Poruncile dumnezeiești*, Editura Patmos, Huedin, 2000, 40 p.
5. Feririle. Nicolae Cabasila, *Despre viața în Hristos*, Editura Institutului Biblic, București, 2001, p. 67-80.
6. Sfaturile evanghelice. Vladimir Lossky, *Vârstele vieții spirituale*, Ed. Christiana, București, 1993, p. 101-124.
7. Legile omenești. Gheorghios Metallinos, „Biserica și statul în tradiția ortodoxă”, în rev. *Altarul Banatului* (2006), nr. 7-9, p. 45-56
8. Datoria morală și drepturile omului. Vasile Răducă, „De la drepturile omului la drepturile religioase”, în rev. *Studii Teologice*, (2000), nr. 1-2, p. 65-78.
9. Conștiința morală. Conștiință morală și conștiință psihologică. Ioan Bunea, *Fenomenologia conștiinței morale*, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 1999, p. 39-53; Adina Todea, „Conștiința morală creștină în raport cu preocupările psihologiei morale moderne și contemporane”, în rev. *Revista Teologică*, (2006) nr. 1, p. 32-44.
10. Esența și originea conștiinței morale. Ioan Bunea, *Fenomenologia conștiinței morale*, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 1999, p. 84-100.
11. Educația conștiinței. Sebastian Buchiu, „Conștiința morală în viața creștinului”, în rev. *Biserica Ortodoxă Română*, (1982), nr. 1-2, p. 153-169.

12. Personalitatea morală. Hierotheos Nafpaktos, *Persoana în tradiția ortodoxă*, Ed. Bunavestire, Bacău, 2002, p. 57-69.
13. Corupția între moralitate, lege, și conștiință. Thomas Spidlik, *Spiritualitatea Răsăritului creștin. I. Manual sistematic*, Deisis, Sibiu, 1997, p. 342-367.
14. Chipul lui Hristos în viața creștinului. Irineu Pop Bistrițeanul, *Chipul lui Hristos în viața morală a creștinului*, Renașterea, Cluj-Napoca, 2001, p. 302-330.

VI. Modul de evaluare:

Examinare orală. Verificarea și evaluarea gradului de însușire a principiilor moralei sociale și a fundamentelor sale comunitar-teologice.

VII. Detalii organizatorice, gestionarea situațiilor excepționale:

Condiții de prezentare la examen: participarea și colaborarea la cursuri și studierea bibliografiei. Frauda la examen atrage după sine nepromovarea acestuia.

VIII. Bibliografia opțională:

1. Dumitru Stăniloae, *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1987
2. Dumitru Stăniloae, *Ascetică și mistică creștină sau teologia vieții spirituale*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 1993
3. Hristu Andrutsos, *Sistem de morală*, Sibiu, 1947
4. Isidor Todoran, *Bazele axiologice ale binelui*, Omniscop, Craiova, 1996
5. Thomas Spidlik, *Spiritualitatea Răsăritului creștin. I. Manual sistematic*, Deisis, Sibiu, 1997

Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca

Facultatea de Științe Politice și Administrative

Denumirea disciplinei: Introducere în administrația publică

Denumire modul: Etică și administrația publică, obligații etice concurente

Titularul cursului: Conferențiar Univ. Dr. Calin Hinteă,
asist. univ. Drd. Cristina Mora

Modulul de Etică în administrația publică

Semestrul I

Număr de credite 7

Scopul și conținutul disciplinei, relația sa cu alte discipline

Acest curs este parte a disciplinei Introducere în administrația publică

Scopurile cursului vizează familiarizarea cu termenii specifici științei administrative, dezvoltarea capacității de identificare a comportamentelor acțiunii administrative, dezvoltarea capacității de înțelegere și dezvoltare a principalelor concepte ale administrației publice, înțelegerea fenomenului administrativ.

Conținuturi: 1. Știința administrativă; concepte evoluție, curente

2. Administrația publică – definiție, caracteristici, funcții
3. Modelul birocratic în administrația publică
4. Modificări ale modelului birocratic în administrația publică
5. Agenda administrativă
6. Politici publice în administrația publică

METODE DE PREDARE

Prelegere intensificată, problematizare, studiu de caz.

EVALUARE

Răspunsuri la examen 70%

Activitate la seminar 30%

Prezența la seminariile este obligatorie în proporție de 70% iar neîndeplinirea obligațiilor la seminariile atrage după sine neadmiterea în examen

Tema **Moralitatea publică și moralitatea privată**

Scopurile și sarcinile prelegerii

4. Introducerea în legea administrației publice.
5. Înțelegerea puterii și a calitatii unui administrator
6. Analizarea conținutului etic al celor mai importante probleme publice.
7. Îmbunătățirea capacității de argumentare logică a studenților asupra soluțiilor politice și publice.

Metode

Prelegere, utilizarea surselor, analiză, dezbateri.

Evocare

La începutul prelegerii, studenții vor analiza textul din Dwight Waldo: „Secolul XX poate fi greu luat în considerare din punct de vedere al observației codurilor morale acceptate sau al concentrării sale asupra investigației etice. El poate fi luat în considerare tocmai prin o decădere a cercetării codurilor morale tradiționale, un sentiment larg răspândit că moralitatea este „relativă” dacă nu cumva fără rost, și o dispoziție în a privi cercetarea etică dintr-un unghi frivol, irelevant. Aceste curențe ale gândului și sentimentului au fost și sunt asociate cu o „retragere” din credința religioasă și o naștere concomitentă a „credinței” în știința și în aura sa filosofică sau (antifilosofică).”.

Realizarea sensului

Schema prelegerii:

3. Statul și legea supremă.
4. Obligații etice și serviciul public din perspectiva anticorupției:
 - Obligația de a respecta constituția
 - Obligația de a respecta legile
 - Obligația către națiune și țară
 - Obligația de a respecta și susține democrația
 - Obligația de a respecta normele organizării birocratice
 - Obligația spre profesie și profesionalism
 - Obligația față de familie și prieteni
 - Obligația față de tine însuți
 - Obligația față de colectivitatea cu care venim în contact
 - Obligația către interesul public sau bunăstare generală

- Obligatia catre umanitate
- Obligatia fata de religie si fata de Dumnezeu

Reflecție

Ce sensuri si ce semnificatii pot fi atribuite eticii in viata publica?

Ce diferenta produce democratia in respectarea moralitatii actiunilor intreprinse de guvernare?

Studentii raspund la urmatoarele întrebări:

- I. Cum ati rezuma sfatul referitor la comportamentul etic in functia publica sugerat de eseul lui Waldo?
- II. Sunteti de acord cu lista celor 12 „obligatii etice„ formulate de autor? Ati adauga sau ati sterge ceva?
- III. Ce sfaturi practice considerati ca ofera eseul functionarului public in iesirea din impasul dilemelor etice cu care se confrunta el?

Temă de casă

Platon si Aristotel au raspuns deopotriva afirmativ la intrebarea: „Omul bun este acelasi lucru cu cetateanul bun?” In ce masura se justifica, in opinia voastra aceasta pozitie a celor doi filosofi greci? Exista o moralitate publica si una privata? In ce masura ele se pot combina?

Bibliografie:

- b. Ioan Alexandru, **Structuri, Mecanisme si Instituti Administrative**. Ed. Sylvi, 1996
- c. Jon Pierre, **Bureaucracy in the Modern State-An Introduction to Comparative Public Administration**, Hartonolls Limited, Bodmin, Cornwall, 1995
- d. Gabriel Almond, Sidney Verba **Cultura civica**, Ed. Du Style, Bucuresti, 1995
- e. Kerry Tucker, Doris Dorelian, Donna Rouner, **Public Relations Writing**, Prentice Hall, 1997
- f. **Legea Administratiei Publice**, Monitorul Oficial al Romaniei, nr. 204 din 23 aprilie 2001,

ANEXE

ANEXA 1

STRATEGIA NAȚIONALĂ ANTICORUPȚIE 2005-2007

A. CONSIDERAȚII GENERALE

I. 1. Premise

Strategia Națională Anticorupție 2005-2007 (denumită în continuare SNA 2005-2007) reflectă angajamentul politic necondiționat, în ceea ce privește lupta împotriva corupției.

Misiunea prezentei strategii este prevenirea și combaterea corupției prin perfecționarea și aplicarea riguroasă a cadrului normativ, prin stabilitate și coerență legislativă și prin consolidarea instituțională a organismelor cu atribuții decisive în domeniu.

Prin corupție în prezenta strategie se înțelege:

- i) devierea sistematică de la principiile de imparțialitate și echitate care trebuie să stea la baza funcționării administrației publice, și care presupun ca bunurile publice să fie distribuite în mod universal, echitabil și egal
- și
- ii) substituirea lor cu practici care conduc la atribuirea către unii indivizi sau grupuri a unei părți disproporționate a bunurilor publice în raport cu contribuția lor.

Actele de corupție sunt acele demersuri care lezează această distribuție universală și echitabilă cu scopul de a aduce profit unor persoane sau grupuri. Legea nr. 78/2000 stabilește ca element central utilizarea funcției publice ca sursă de venituri, de obținere a unor avantaje materiale, sau de influență personală, pentru sine sau pentru altul. Această abordare converge spre definiția dată corupției în cadrul Programului Global împotriva corupției derulat de ONU : „esența fenomenului corupției constă în abuzul de putere săvârșit în scopul obținerii unui profit personal, direct sau indirect, pentru sine sau pentru altul, în sectorul public sau în sectorul privat”.

Auditul independent al Strategiei Naționale Anticorupție 2001-2004, realizat în perioada ianuarie-martie 2005 de Freedom House Washington Inc., arată că „În perioada 2000 – 2004 România a creat un impresionant arsenal de instrumente legale

pentru transparență, responsabilitate și anticorupție, dintre care unele par să fi generat rezultate pozitive”. În același timp însă au fost identificate ca principale obstacole în calea eficienței luptei împotriva corupției:

- implementarea deficitară a legislației anticorupție;
- utilizarea restrânsă a instrumentelor administrative de combatere a corupției;
- coordonarea insuficientă între structurile de control și organele de anchetă penală în domeniul corupției;
- lipsa de autonomie reală a procurorilor;
- inflația legislativă și instituțională în domeniu.

De asemenea, atât Auditul independent menționat, cât și ultimul Raport Național asupra Corupției al Asociației Române pentru Transparență precizează că sunt necesare îmbunătățiri în legislația anticorupție, indicând necesitatea adoptării unor clarificări legislative, în ceea ce privește, de exemplu, conflictul de interese, mecanismele de verificare a declarațiilor de avere și interese, precum și regimul incompatibilităților¹.

II.2. Principii

Fiecare acțiune cuprinsă în prezenta Strategie se subsumează următoarelor principii, a căror respectare este esențială pentru realizarea unui sistem judiciar modern:

- Principiul **statului de drept**, pe baza căruia este consacrată supremația legii, toți cetățenii fiind egali în fața acesteia. Acesta are la bază respectarea drepturilor omului și presupune separația puterilor în stat.
- Principiul **bunei guvernări**, conform căruia Guvernul trebuie să-și stabilească acțiuni clare, eficiente, pe baza unor obiective bine stabilite și de calitate și să aibă capacitatea și flexibilitatea de a răspunde rapid necesităților sociale.
- Principiul **responsabilității**, care impune obligația Guvernului formula politici publice și de răspunde pentru eficiența și implementarea acestora, de a accepta și suporta consecințele neîndeplinirii acestei obligații
- Principiul **prevenirii** săvârșirii actelor de corupție, conform căruia identificarea anticipată și înlăturarea în timp util a premiselor de apariție a faptelor de corupție sunt prioritare și imperative.
- Principiul eficienței în **combaterea** corupției, care se bazează pe evaluarea continuă a activității PNA atât din punctul de vedere al rezultatelor concrete cât și al managementului instituțional.
- Principiul **cooperării și coerenței** în baza căruia instituțiile implicate în prevenirea și combaterea corupției trebuie să coopereze îndeaproape, asigurând o concepție coerentă asupra obiectivelor ce trebuie

¹ Conform *Auditului independent al rezultatelor și impactului generate de Strategia Națională Anticorupție* realizat de Freedom House și *Raportului Național asupra corupției* – ediția 2005, realizat de Asociația Română pentru Transparență.

îndeplinite și a măsurilor ce urmează a fi luate.

- Principiul **transparenței, consultării societății civile și al dialogului social**, care impune, pe de o parte, transparența procesului decizional, iar pe de altă parte consultarea membrilor societății civile în cadrul acestui proces.
- Principiul **parteneriatelor public-private**, care recunoaște importanța cooptării societății civile în activitățile concrete de implementare a măsurilor de prevenire a corupției.

B. DOMENII PRIORITARE ȘI OBIECTIVE

Rapoartele asupra corupției din România realizate în decursul anilor de către Banca Mondială, Transparency International sau Freedom House Washington Inc. converg în a arăta că bunele practici nu sunt încă instituționalizate la nivelul funcționării de zi cu zi a aparatului administrativ de stat, la nivelul justiției, al poliției sau al vămii. Acest lucru face ca în permanență să fie necesare două abordări simultane, deopotrivă importante, în efortul anticorupție. Prima vizează construcția *normalității* prin instituirea de standarde și stabilirea de bune practici la nivelul administrației și a altor sectoare cheie, cum ar fi educația, sistemul sanitar, organele de menținere a ordinii publice, justiția. Această abordare cuprinde întreg spectrul de activități referitoare la prevenirea corupției, la crearea unei societăți care prețuiește integritatea, și care funcționează pe baza unor standarde recunoscute de integritate. Cealaltă abordare vizează *reprimarea comportamentelor deviate de la aceste standarde și norme*, și cuprinde activitățile de combatere a corupției propriu-zise, precum și completarea cadrului instituțional care să permită o activitate de combatere eficientă. Cele două se constituie în domenii prioritare de acțiune în cadrul acestei strategii. În sfârșit, realizarea activităților din aceste două domenii necesită consolidarea cooperării interne și internaționale în domeniul prevenirii și combaterii corupției, ceea ce se constituie în al treilea domeniu de activitate.

III. Domeniul prioritar I : PREVENIRE, TRANSPARENȚĂ, EDUCAȚIE

Obiectivul 1. Creșterea transparenței și integrității în administrația publică

Una dintre cauzele cele mai importante ale apariției și întreținerii fenomenului de corupție este lipsa de transparență a sistemului administrativ. Ca atare apare necesitatea ca, pe de o parte, să fie completat cadrul legislativ privitor la transparența administrației publice, iar de pe altă parte să fie continuată implementarea prevederilor deja existente pentru a atinge anumite standarde de transparență în sectorul public. În acest sens se vor avea în vedere revizuire legislative, expuse în planul de acțiune, în următoarele domenii: acordarea de finanțări nerambursabile din fondurile

publice, finanțarea partidelor politice, alocarea fondurilor publice pentru publicitate, regimul achizițiilor publice, regimul funcționarilor publici, regimul inspecțiilor la agenții economici. În privința accesului la informația de interes public, respectiv în privința participării cetățenești la procesul de luare a deciziilor, se poate constata, pe de-o parte, implementarea parțială a prevederilor legale și, pe de altă parte, întârzierea în revizuirea reglementărilor care restrâng accesul la informație în sensul unei definiții precise a informațiilor exceptate de la accesul public. În acest domeniu se va continua monitorizarea implementării acestor acte normative.

Un accent important în cadrul acestui obiectiv se pune pe includerea normelor incluse în codurile de conduită în programele de pregătire profesională specializată a personalului din sectoare publice considerate vulnerabile.

În scopul asigurării coordonării luptei împotriva corupției și a coerenței politicilor publice din domeniu, planul de acțiune include referiri la strategii și planuri anticorupție sectoriale (de exemplu: sectorul vamal, poliția și instituțiile de control). Strategiile sectoriale vor include responsabilități clare pentru toate organele cu atribuții în lupta împotriva corupției în ariile respective (de exemplu Autoritatea Națională a Vămilelor, Ministerul Administrației și Internelor, Ministerul Finanțelor Publice). În vederea creșterii calității actului de control și a probelor, se vor realiza de către structurile de control administrativ planuri de control pe sectoarele cele mai vulnerabile, în cooperare cu Parchetul Național Anticorupție.

Obiectivul 2. Prevenirea corupției în mediul de afaceri

Acest obiectiv vizează crearea unui mediu de afaceri în care competiția între firmele de stat și cele private, pe de o parte, și între firmele private pe de alta să fie echitabilă și supusă aceluiași reguli, iar statul să funcționeze ca un arbitru imparțial și eficient în asigurarea respectării reglementărilor în vigoare de către toți agenții economici. Analiza impactului SNA 2001-2004 realizată prin auditul independent arată că rămân încă zone vulnerabile la corupție în legislația privind mediul de afaceri care se reflectă, între altele, în ambiguități ale prevederilor legislative în domeniul falimentului și al modului de acordare de scutiri și de reeșalonări de la plata taxelor. De asemenea, un rol important în prevenirea corupției în acest domeniu este rezervat reglementării cu prioritate a evaziunii fiscale, precum și armonizării legislației privind spălarea banilor cu acquis-ul comunitar și cu recomandările FATF.

Obiectivul 3. Campanii de informare și măsuri educative

Acest obiectiv vizează creșterea gradului de înțelegere a mecanismelor corupției și stimularea unei atitudini civice anticorupție atât a cetățenilor adulți și plătitori de taxe, cât și a tinerilor. Implementarea standardelor de performanță și de integritate ale administrației publice este posibilă numai cu ajutorul cetățeanului care să joace rolul unui consumator de servicii conștient de drepturile și de îndatoririle sale, ca și de modalitățile practice de a le realiza, cu alte cuvinte, a unui cetățean care este competent din punct de vedere civic. Așadar, o componentă fundamentală a prevenirii fenomenului corupției constă în activitatea de informare a cetățenilor atât cu privire la obligațiile legale ale instituțiilor și ale funcționarilor publici, cât și cu privire la modalitățile de luptă împotriva fenomenului corupției, prin mijloacele legale și civice de care fiecare cetățean dispune.

Constatând că în perioada 2001-2004 au fost făcute prea puține eforturi în ceea ce privește informarea diferitelor categorii de cetățeni cu privire la cauzele, mecanismele și consecințele corupției, Auditul independent asupra SNA I recomandă derularea unor campanii de informare, cu implicarea organizațiilor neguvernamentale.

Totodată, consecvențe angajamentelor asumate față de Uniunea Europeană, autoritățile române vor continua organizarea de campanii de conștientizare privind efectele devastatoare ale corupției la scară largă. Temele vor viza, între altele, transparența decizională, codurile de conduită a funcționarilor publici, conștientizarea de către opinia publică a costurilor administrative suplimentare reprezentate de corupție, conflictele de interese și incompatibilitățile. O altă abordare a segmentului de informare asupra corupției va consta în introducerea, în programa pentru licee, a unor cursuri sau module de curs de educație civică anticorupție.

IV. Domeniul prioritar II : COMBATEREA CORUPȚIEI

Obiectivul 4. Creșterea integrității și a rezistenței la corupție a sistemului judiciar

Integritatea sistemului judiciar este factorul crucial pentru reușita luptei împotriva corupției. În același timp, sistemul judiciar a fost identificat ca o zonă ale cărei disfuncționalități pot avea un impact major asupra eficienței luptei împotriva corupției. România a progresat pe calea stabilirii independenței sistemului judiciar față de puterea politică. Cu toate acestea, sunt încă necesare măsuri care să conducă la atingerea unor standarde înalte de performanță și integritate de către magistrați. Adoptarea și diseminarea Codului deontologic actualizat sunt măsuri importante în direcția creșterii integrității și rezistenței la corupție a sistemului judiciar, alături de completarea de către magistrați a prevederilor cu privire la declarațiile de avere și de interese².

În ceea ce privește procurorii, auditul independent asupra impactului SNA 2001-2004 reclamă vulnerabilitatea poziției acestora în raport cu procurorul ierarhic superior, identificând în aceasta vulnerabilitate premisele unor probleme sistemice. Planul de acțiune include măsuri clare pentru aplicarea principiului continuității în faza de urmărire penală: stabilirea unor criterii obiective de repartizare inițială a cauzelor, restricționarea posibilităților de redistribuire a dosarelor și de intervenție a procurorului ierarhic superior în desfășurarea urmăririi penale la cazuri expres și limitativ prevăzute de lege, introducerea controlului instanței cu privire la actele de infirmare ale procurorului ierarhic superior, la cererea procurorului care efectuează urmărirea penală în cauză.

În vederea creșterii operativității și eficienței în activitatea de urmărire penală va fi consolidat controlul efectiv și nemijlocit al procurorului asupra activităților de investigare și cercetare penală efectuate de poliția judiciară. De asemenea se vor pune la punct proceduri care să permită sesizarea de îndată a procurorului de către structurile informative și de investigație prin transmiterea oricăror informații și suport probator referitoare la săvârșirea unor acte sau fapte de corupție sau crimă organizată. În acest context trebuie menționat că până la sfârșitul anului se va înființa Comunitatea de Informații în scopul coordonării tuturor structurilor cu atribuții în culegerea de informații.

Auditul Independent asupra Strategiei Naționale Anticorupție 2001-2004 atrage atenția asupra faptului că există membri CSM care dețin și funcții administrative în cadrul instanțelor și parchetelor, ceea ce, în opinia auditorului, se definește prin situație de incompatibilitate. Alte evaluări independente³ se referă la caracterul nepermanent al membrilor CSM ca la un aspect negativ al funcționării CSM și recomandă permanentizarea pozițiilor de membri CSM. O altă deficiență semnalată de organizații ale societății civile este vechimea actuală impusă pentru magistrații care acced la funcții de conducere, soluția propusă fiind de reducere a anilor de activitate necesari pentru a promova și a fi numit în funcțiile de conducere. Planul de acțiune include măsuri care introduc incompatibilități între calitatea de membru al Consiliului Superior al Magistraturii și funcțiile de conducere la instanțe și parchete. De asemenea, planul introduce măsuri cu privire la transparentizarea procesului de evaluare a magistraților și cu privire la elaborarea și publicarea de către Consiliul Superior al Magistraturii a unui raport anual privind activitatea proprie.

În ceea ce privește instrumentele de consolidare a integrității sistemului judiciar, începând cu anul 2005, toate instanțele din țară beneficiază de un sistem informatic și software specializat pentru efectuarea distribuției aleatorii a dosarelor

3 Asociația Română pentru Transparență – Raportul Național asupra Corupției – ediția 2005; Asociația Magistraților din România – comentarii asupra Legii nr. 304 privind organizarea și funcționarea CSM

către completele de judecată. Într-un raport al Ministerului Justiției din februarie 2005⁴, se arată că au existat dificultăți în ceea ce privește implementarea efectivă a acestui sistem, dificultăți care au fost însă remediate până la 1 martie 2005. În prezent distribuția aleatorie se aplica la toate instanțele din țara. Pentru incidentele procedurale care nu s-au putut rezolva în sistem informatizat (de exemplu incompatibilitățile), pentru a se asigura distribuția aleatorie se aplică Hotărârea CSM numărul 71, din 9 martie 2005. Această hotărâre include și prevederi care asigură continuitatea completelor de judecată și a judecătorilor în cadrul completelor.

Planul propune măsuri administrative și legislative pe termen scurt de reformare a Direcției Generale de Protecție și Anticorupție (DGPA) astfel încât acest serviciu, militarizat în prezent, să devină o unitate de investigație internă modernă și responsabilă, la nivelul Ministerului Justiției, conform angajamentelor României față de Uniunea Europeană. În acest sens, planul de acțiune include măsuri cu privire la redefinirea competențelor și eliminarea suprapunerilor, demilitarizarea Direcției Generale de Protecție și Anticorupție, precum și prin instituirea unor mecanisme eficiente de control a activității sale. Pe termen mediu, se va evalua necesitatea menținerii acestui serviciu în cadrul Ministerului Justiției.

Obiectivul 5. Reducerea numărului de structuri cu atribuții în lupta împotriva corupției

Un angajament important asumat de către România vizează adoptarea de măsuri care să reducă considerabil numărul autorităților care au atribuții de prevenire sau investigare a corupției până la sfârșitul lui 2005, astfel încât să fie evitate suprapunerile în ceea ce privește responsabilitățile.

Analizele realizate de către Ministerul Justiției, ca și rapoartele externe, arată că activitatea de anticorupție este afectată atât de suprapuneri ale competențelor diverselor structuri, dar mai ales de fragmentare. Coordonarea este cu atât mai dificilă cu cât acest domeniu implică activități de investigație și transferul de date confidențiale. Măsurile incluse în planul de acțiune vizează:

- elaborarea unei evaluări pentru redefinirea și delimitarea clară a atribuțiilor autorităților și instituțiilor publice care în prezent dețin competențe în domeniile combaterii și/sau prevenirii corupției
- revizuirea cadrului legislativ, pe baza concluziilor evaluării de mai sus, în vederea redefinirii și delimitării clare a atribuțiilor, a raționalizării activității și a reducerii numărului acestor instituții și autorități în vederea limitării

4 Raport prezentat Consiliului Superior al Magistraturii.

actualei fragmentări instituționale.

Obiectivul 6. Întărirea capacității instituționale a Parchetului Național Anticorupție (PNA)

Angajamentele asumate de România includ necesitatea aplicării riguroase a legislației anticorupție în vigoare și asigurarea independenței efective a Parchetului Național Anticorupție. Auditul Independent asupra SNA 2001-2004 subliniază necesitatea reorganizării Parchetului Național Anticorupție pentru a permite o coordonare efectivă cu celelalte structuri având atribuții în lupta împotriva corupției, precum și necesitatea perfecționării politicilor de personal ale Parchetului Național Anticorupție.

Măsurile propuse în planul de acțiune se referă la:

- consolidarea independenței și reorganizarea Parchetului Național Anticorupție
- analizarea periodică a activității Parchetului Național Anticorupție și a activității Procurorului General al Parchetului Național Anticorupție, inclusiv din punctul de vedere al performanțelor în administrarea instituției și al rezultatelor concrete; revizuirea procedurii de numire și revocare a Procurorului General al Parchetului Național Anticorupție, cu asigurarea atât a independenței cât și a responsabilității acestuia pentru performanțele Parchetului Național Anticorupție
- stabilirea unor proceduri clare de colaborare între Parchetul Național Anticorupție și toate celelalte structuri cu atribuții în lupta anticorupție;
- selectarea procurorilor Parchetului Național Anticorupție în urma evaluării performanțelor profesionale ale acestora pe baza unor criterii obiective;
- asigurarea personale și financiare resurse, potrivit evaluărilor efectuate.
- pregătirea profesională specializată a personalului.
- îmbunătățirea sistemului informatic al Parchetului Național Anticorupție care să permită inclusiv dezvoltarea bazei de date statistice.
- întocmirea și prezentarea de către Parchetul Național Anticorupție a unui raport anual privind rezultatele combaterii corupției la nivel înalt.

Obiectivul 7. Creșterea celerității în urmărirea penală și în procesul penal

Angajamentele României includ asigurarea unor proceduri rapide și transparente de urmărire și judecare a faptelor de corupție. Măsura propusă în planul de acțiune vizează reducerea duratei procedurilor cu privire la toate cauzele penale, cu respectarea deplină a drepturilor inculpaților și a celorlalte părți implicate în procesul penal.

De asemenea se propune modificarea Codului de Procedura Penală și a altor acte normative incidente în vederea asigurării continuității instituționale și a operativității în cercetarea penală a cauzelor care privesc atât infracțiuni de corupție, cât și de crimă organizată.

Obiectivul 8. Combaterea corupției prin mijloace administrative

Una dintre principalele recomandări ale **Auditului independent asupra Strategiei Naționale Anticorupție 2001-2004** se referă la extinderea definiției conflictului de interese. De asemenea, Auditul recomandă și desemnarea unui organism unic și independent de verificare a declarațiilor de avere, de interese și a situațiilor de incompatibilitate. Totodată, România s-a angajat față de Uniunea Europeană ca în mod deosebit, să adopte măsuri pentru a face posibilă verificarea depunerii declarațiilor de avere⁵ și de a revizui regimul de sancțiuni astfel încât să se asigure efectul lor descurajator.

Măsurile propuse în planul de acțiune prevăd desemnarea unui organism cu atribuții în domeniile sus menționate și evaluarea anuală a activității acestuia.

De asemenea, în 2004 a fost creat un instrument de protecție pentru personalului din autoritățile publice, instituțiile publice și din alte unități care semnaleză încălcări ale legii prin Legea nr. 571. Planul de acțiune include, între competențele noului organism, și monitorizarea aplicării Legii nr. 571/2004. Încrederea avertizorilor publici în aplicarea acestei legi este fundamentală pentru lupta împotriva corupției în cadrul administrației publice.

V. Domeniul prioritar III: COOPERARE INTERNĂ ȘI COORDONARE INTERNAȚIONALĂ

Obiectiv 9: Coordonarea și monitorizarea implementării Strategiei și a Planului de acțiune

În ceea ce privește cooperarea pe plan intern, se va urmări stabilirea unor proceduri clare de colaborare între toate structurile cu atribuții în lupta anticorupție.

De asemenea, eforturile în lupta anticorupție ale instituțiilor cu atribuții în acest sens vor fi coordonate, iar acțiunile cuprinse în planul de implementare al SNA 2005-2007 și aplicarea riguroasă a legislației anticorupție, inclusiv strategiile și planurile sectoriale, vor fi monitorizate de către o singură structură inter-instituțională: **Consiliul pentru coordonarea implementării SNA 2005-2007**. Consiliul se înființează sub autoritatea primului-ministru și în coordonarea ministrului justiției, Ministerul Justiției asigurând și secretariatul acestei structuri. Consiliul se va reuni trimestrial sau ori de câte ori este necesar. La asigurarea independenței practice a Consiliului vor contribui natura sa inter-instituțională și obligația de a invita la ședințele sale reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale și ziaristi.

Obiectiv 10: Implementarea completă a tuturor instrumentelor anticorupție ale UE, ONU, CoE și OECD

Până în anul 2007, conform angajamentelor asumate, România trebuie să se alinieze în totalitate la legislația și bunele practici europene.

Măsurile propuse includ, printre altele, implementarea recomandărilor formulate în cadrul celei de-a doua runde de evaluare GRECO și a recomandărilor MONEYVAL, a obligațiilor asumate prin Convenția de la Merida, eliminarea imunității notarilor și a executorilor judecătorești, implementarea răspunderii penale a persoanei juridice, inclusiv în ceea ce privește corupția în sectorul privat. De asemenea, pentru România rămâne o prioritate cooperarea și coordonarea, la nivel regional, a activității de prevenire și de combatere a corupției în cadrul instituțiilor Pactului de Stabilitate SPAI.

C. METODELE DE EVALUARE A ÎNDEPLINIRII OBIECTIVELOR

Monitorizarea implementării Strategiei Naționale Anticorupție 2005-2007 va fi realizată de către Consiliul pentru coordonarea implementării SNA 2005-2007, sub autoritatea primului ministru și în coordonarea ministrului justiției. Evaluarea progresului în implementarea SNA 2005-2007 se va realiza anual, în luna noiembrie, conform termenelor și indicatorilor prevăzuți în Planul de acțiune pentru implementarea Strategiei Naționale Anticorupție 2005-2007.

Actualizarea Strategiei Naționale Anticorupție se va face în măsura în care necesitatea rezultă din evaluare.

Monitorizarea prin mecanismele și măsurile propuse mai sus se vor completa cu concluziile monitorizării de către Comisia Europeană a angajamentelor luate de România în contextul încheierii negocierilor de aderare, relevante pentru lupta împotriva corupției. În acest scop, Guvernul României se angajează să informeze semestrial Comisia Europeană cu privire la stadiul implementării prezentei Strategii.

ANEXA 2

SISTEMUL NATIONAL DE INTEGRITATE ROMANIA 2005

- PREZENTARE -

Studiul arata ca pâna de curând aproape toti pilonii de integritate erau foarte slabi în ceea ce priveste rolul lor de mentinere a integritatii nationale române în structurile si practicile institutionale si legale, precum si faptul ca la acest moment Sistemul National de Integritate nu este suficient de solid si capabil de a preveni si combate coruptia.

În prima jumătate a perioadei de tranziție, principalii detinatori ai integritatii nationale într-o democratie – Parlamentul si Guvernul – au fost incapabili sa elaboreze o politica publica de promovare a integritatii publice, în timp ce sistemul judiciar a fost deficitar în ceea ce priveste independenta si capacitatea de a ajusta deficientele celorlalte doua puteri în stat. Restul pilonilor publici cum ar fi Curtea de Conturi, Politia, Administratia Publica etc, erau mai slabi si, totodata incapabili de a realiza un echilibrul. Mai mult decât atât, majoritatea pilonilor publici erau perceputi de catre populatie ca fiind corupti sau foarte corupti, fapt care, în mod evident, nu a permis fundamentarea practicilor si politicilor pentru o integritate nationala. Singurul pilon care a facut nota discordanta fata de toti ceilalti piloni a fost media privata, care a fost foarte activa în perioada tranzitieii în dezvaluirea coruptiei. Societatea civila a fost mai degraba preocupata de asigurarea cerintelor de baza ale democratiei, domnia legii si respectul pentru drepturile omului, în timp ce institutiile internationale puneau si ele accentul pe reforme economice si democratice.

Principalii piloni ai integritatii au înregistrat o schimbare doar dupa ce România a fost invitata la negocierile de aderare cu UE în 1999. Acesta a fost si momentul când pilonul agentiiilor internationale si-a aratat interesul fata de sistemul de integritate român, au initiat programe si au exercitat presiuni politice pentru accelerarea reformei în curs. Totodata, a fost si momentul în care principalii piloni ai integritatii – Executivul si Legislativul – au recunoscut gravitatea nivelului coruptiei nationale si au demarat dezbateri pe tema politicilor publice pentru a confrunta problema. De abia în 2001 Guvernul a elaborat o Strategie Nationala Anticoruptie, care a declansat o avalansa de reglementari si institutii dedicate combaterii sau prevenirii coruptiei. Importante piloane ale integritatii, ca Avocatul poporului sau Curtea de conturi, s-au întarit în aceasta perioada, în timp ce alte piloane ca justitia, politia, achizitiile publice, Parlamentul nu au facut multe progrese si sufera si în momentul de fata slabiciune în ceea ce priveste capacitatea lor de a-si indepli un rol adecvat în Sistemul National de Integritate. În aceeasi perioada, societatea civila a început sa își faca auzita vocea mai puternic

în combaterea corupției, să realizeze importante inițiative de punere în agenda publică a problemei corupției și să promoveze cu succes proiecte de legislație esențială privind integritatea publică. Cu toate acestea, capacitatea de a elabora un sistem de integritate a fost scăzută din cauza politicilor publice care au asigurat o cooperare slabă între piloane și, în special, o capacitate mică de implementare și o voință politică redusă.

La acest moment, din cauza capacității instituționale scăzute de elaborare și implementare a politicilor, România se află la un punct unde Sistemul Național de Integritate nu este capabil să asigure integritatea. România are un Parlament slab în ceea ce privește capacitatea sa de a controla Executivul și în ceea ce privește responsabilitatea față de cetățeni. Din cauza lipsei prelungite din trecut a reformei și din cauza presiunilor politice constante rezultate din interese politice mereu schimbătoare, justiția este un alt pilon slab al Sistemului Național de Integritate. De curând, Parchet Anticorupție (DNA) a fost pus sub controlul administrativ al Executivului, iar eficiența și independența sa profesională rămân încă să fie dovedite. Din cauza constantelor interferențe politice în principiul stabilității profesionale, administrația publică este și ea un pilon slab. Pilonul achizițiilor publice este un pilon nu prea puternic din cauza scăzutei implementări a legislației existente, precum și a lipsei de transparență a contractelor în domeniu. Pilonul agențiilor de control este unul foarte slab, din cauza inexistenței unei autorități competente în ceea ce privește monitorizarea și investigarea conflictelor de interese, averilor, a cadourilor sau serviciilor protocolare. Pe de altă parte, media, societatea civilă și agențiile internaționale au fost și rămân cei mai importanți piloni ale integrității în România. În acest context cu un Sistem Național de Integritate slab, rolul acestora este de a contrabalansa fragilitatea celorlalți piloni cu speranța determinării unei creșteri a capacității de lucru, într-un echilibru al puterilor.

PROFILUL DE ȚARĂ

România este o țară fostă comunistă cu o lungă tradiție negativă în privința structurilor politice, economice și sociale. Datorită rigidității regimului comunist, statul român în anii '80 suprimă orice formă de expresie politică, economică sau socială în afara cadrului impus de ideologia megalomaniacă a conducerii exercitate de o singură persoană. Ideile politice alternative erau considerate activități criminale iar sprijinitorii acestora erau tratați precum criminali și aruncați în închisori în urma unor simulacre de procese. Aproape toate aspectele economiei erau în mâinile statului, nu exista libertate a presei sau libertate de expresie, întreaga societate era atomizată și nu era permisă nici o formulă de organizare civică. Lipsurile de zi cu zi determinau cetățenii să lupte pentru supraviețuire și pentru adaptarea la condițiile stricte impuse de mediul politic și economic și au extins comportamentele informale precum coruperea funcționarilor în scopul accesului la servicii publice sau chiar la alimente.

La sfârșitul lui 1989 România s-a desprins de comunist printr-o Revoluție sângeroasă care a permis, în absența unei opoziții politice puternice, preluarea puterii de către figuri politice din cadrul administrației comuniste. În perioada imediat următoare, principalele libertăți câștigate în urma caderii comunismului – libertatea de expresie și libertatea

de asociere – au generat o explozie a media scrisa precum si emergenta a zeci de partide politice. În ciuda acestor transformari, România nu a reușit sa facă pași decisivi în directia democratiei, domniei legii si a reformelor economice. În primul rând, structura politica emergenta era în mod decisiv determinata de partide politice formate pe vechile structuri comuniste, în timp ce opozitia politica era mult prea slaba pentru a avea un impact în politicile adoptate. În al doilea rând, puterea politica astfel rezultata era interesata mai degrabă în prezervarea status-quo-ului economic si instituțional decât în a produce reforme care sa conducă la economia de piata si domnia legii. Acest lucru a generat o perioada de aproape 7 ani de stagnare economica si de vacuum de reglementare care a generat condiții propice pentru apariția unei elite economice îndoielnice prin transferarea ilegitala a unei parti a capitalului de stat în capital privat.

În anul 1999 România a initiat negocieri pentru aderarea la UE, iar acest moment a reprezentat un impuls decisiv dat reformei interne, care din acel moment trebuia adaptata la cerintele aderarii. În urma alegerilor din 1996, România a experimentat prima schimbare a puterii politice prin cucerirea puterii de catre opozitia de centru dreapta.

Ca urmare a acestei schimbari, reformele economice si politice s-au accelerat, si au avut loc importante initiative de reglementare în domeniul pietelor financiare, justitiei si luptei împotriva corupției. În anul 2002, România a experimentat o a doua schimbare a puterii, prin venirea la conducerea tarii a partidului de centru stânga de pâna în 1997. Reformele însa au continuat cu mari privatizari si reforme institutionale la nivelul administratiei, armatei, si justitiei. Tot în aceeasi perioada, România a înregistrat prima strategie anticoruptie si a pus bazele unui parchet specializat anticoruptie. Ca o recunoastere a progresului atins, România a fost admisa ca membru NATO în 2004 si a reusit în acelasi an sa încheie negocierile de aderare la UE cu perspectiva de a deveni membru deplin în 2007. La sfârșitul anului 2004, România a experimentat o a treia schimbare a puterii, prin câștigarea alegerilor de catre o coalitia de partide de dreapta si marcând astfel incheierea tranzitiei politice catre un stat democratic.

În acest moment, România este propusa pentru aderare la UE în 2007, însa mai are înca aspecte de îmbunatatit pentru ca acest lucru sa se întâmple. În timp ce principalele criterii politice sunt îndeplinite, România trebuie sa implementeze în mod efectiv standardele UE în domeniul functionarii justitiei, în privinta nivelului coruptiei, al competitiei si al controlului în vami. Acestea sunt cele mai importante si mai urgente domenii de reforma care presupun standarde puternice de integritate si lupta efectiva împotriva coruptiei astfel încât clauza de salvagardare sa nu fie aplicata.

În concluzie, România post-comunista a parcurs un drum dificil si uneori ezitant de la totalitarism si comunism la democratie si economie de piata. Lipsa initiala de reforme a creat un mediu lipsit de domnia legii, coruptie generalizata, frustrari sociale, conflict social si neîncredere în institutiile statului. În urma obtinerii perspectivei de aderare la UE si la NATO, Romania a adoptat o serie de reforme începând cu a doua jumătate a anilor '90, care au fost recunoscute de aderarea tarii la NATO si semnarea Tratatului de Aderare la UE. În ciuda acestor realizari, Romania trebuie înca sa

dovedeasca capacitatea de a se ridica la standardele UE în domenii precum justiția, lupta împotriva corupției, competiția și controlul la vami astfel încât să nu rateze aderarea la UE în 2007.

PROFILUL CORUPȚIEI

România a fost considerată în mod constant drept una dintre cele mai afectate țări de problema corupției din Europa și una dintre țările cele mai afectate din lume. România a înregistrat în anul 1997 un indice al corupției de 3,47 în evaluările Transparency International. În anii următori, România a urmat un trend negativ, ajungând la cel mai scăzut scor în 2002 – 2,6 – începând ulterior să crească din nou și ajungând anul acesta la scorul de 3. Drept urmare, în conformitate cu această evaluare, România este percepută ca o țară cu o corupție endemică și sistemică la aproape toate nivelele instituționale. Diferite cauze ale corupției au fost folosite pentru a explica fenomenul actual din România. Explicația culturală indică către tradiția balcanică de a corupe oficiali pentru a-și îndeplini obligațiile, datând din secolele 18 și 19, din timpul suveranității otomane, când funcționarii publici erau considerați proprietari de drept ai instituțiilor statului, care, la rândul lor erau tratate ca entități producătoare de profit de către proprietarii lor. Explicația structurală se bazează pe structurile economice și instituționale comuniste, care au generat o cultură informală și coruptă ca un mecanism de supraviețuire în cadrul comunist marcat de lipsuri. După caderea comunismului, o altă explicație a fost folosită cu referire la reflexul de adaptare la un mediu schimbător în scopul extragerii celor mai mari câștiguri-rente dintr-un mediu economic și instituțional volatil.

Românii au experimentat aspecte extrem de negative ale corupției în decada de după caderea comunismului.

Aproape toate aspectele vieții publice, sociale și economice erau afectate de corupție astfel încât încrederea în instituțiile democratice a scăzut foarte mult. Corupția extinsă din sectorul financiar a lăsat milioane de români fără agoniseala lor de o viață. Privatizări netransparente au transformat foști birocrați comunisti în milionari de carton, iar multe sectoare industriale erau falimentate de manageri care aveau drept scop utilizarea acestora în scopuri personale. În tot acest timp, justiția și poliția erau mult prea slabe ca să poată face față acestor fenomene extinse.

Guvernele însele și parlamentarii erau incapabili de a stopa fenomenul corupției deoarece de multe ori erau chiar parte a ei. Drept urmare, corupția a ajuns să fie percepută de români ca pe o fatalitate a tranziției care nu va putea fi niciodată rezolvată.

Ca urmare a începerii negocierilor de aderare la UE, Guvernul român a solicitat în anul 2000 de la Banca Mondială un diagnostic al corupției. Studiul a identificat faptul că două treimi dintre români credeau că 'toti' sau 'aproape toti' oficialii sunt corupți. Studiul a identificat și sectoarele percepute ca fiind cele mai corupte: vamile, instanțele și parchetele, Fondul Proprietății de Stat, ministerele, sănătatea, poliția etc. Capturarea statului era de asemenea identificată de către 44% dintre companii ca având un impact negativ asupra activității lor. În 2002, un sondaj efectuat de Gallup arată faptul că românii percep corupția ca pe cea mai importantă problemă a vieții lor.

În același timp, românii percep corupția ca pe un act social ilegal, dar sunt mai înclinați să îl accepte în rezolvarea problemelor zilnice. În conformitate cu ultimul Barometru al Opiniei Publice, 79% dintre români consideră că în România corupția este generalizată la toate nivelele autorităților publice și că cele mai importante probleme din acest punct de vedere sunt în justiție și poliție.

În urma perspectivei de aderare la UE și NATO, guvernele au început să elaboreze strategii și planuri anticorupție, în timp ce societatea civilă a inițiat studii și a făcut campanii pentru adoptarea unei atitudini anticorupție. În anul 2001 a fost adoptată prima strategie și primul plan anticorupție și legea liberului acces la informațiile de interes public, în anul 2002 a luat ființă Parchetul Național Anticorupție, în 2003 Parlamentul a adoptat legea 52 cu privire la transparența decizională în administrația publică și a reglementat pentru prima dată conflictele de interese. În anul 2004 a avut loc o reformă majoră a sistemului judiciar în scopul securizării independenței acestuia, iar în anul 2005 Guvernul a adoptat o nouă strategie și un nou plan anticorupție cu scopul declarat de a combate marea corupție și de al cărei succes depinde aderarea României la UE în 2007.

CONCLUZII PE PILONI

Parlamentul a fost un pilon de integritate cu o capacitate foarte redusă de a promova și susține integritatea publică de-a lungul tranziției. Majoritatea componentelor de integritate ale acestui pilon au fost deficitare din punctul de vedere al actelor normative dar și al practicilor generate. Parlamentul a avut o redusă capacitate de a genera reglementări oportune în domeniul integrității publice și de prevenire și combatere a corupției. În al doilea rând, Parlamentul nu a putut genera un cadru normativ adecvat pentru aspecte esențiale precum incompatibilitățile, declararea și controlul averilor, conflictele de interese, precum și în legătură cu controlul finanțării sistemului electoral. Regimul imunităților la parlamentari a reprezentat o lungă perioadă de timp o limitare a capacității de promovare a integrității în rândurile acestora.

Executivul (și în special Guvernul) a fost un pilon de integritate cu o redusă capacitate de a genera integritate publică. În primul rând, deficitul de integritate din rândurile membrilor guvernului a fost amplificat de controlul îndelungat al Executivului asupra justiției. Acest lucru s-a manifestat în numărul mic de membri ai Executivului care au fost trași la răspundere pentru fapte de corupție, dar și prin ineficiența controlului asupra situațiilor privind conflictele de interese și incompatibilitățile. Slabă capacitate a Executivului de a genera politici publice de promovare a integrității din primii ani ai tranziției a configurat un sistem național de integritate publică cu deficiențe majore care au exacerbato problemele corupției moștenite din perioada comunistă.

Sistemul Judiciar a fost, de asemenea, un pilon de integritate cu impact redus asupra integrității publice, în mod

deosebit din punctul de vedere al impactului foarte redus al rolului preventiv al sistemului penal, a lipsei de control asupra integrității parlamentarilor, a membrilor Guvernului și a administrației în general. Între cele mai importante motive ale rolului mic jucat de sistemul judiciar s-a numărat lipsa de independență reală, lipsa de interes și de inițiative de reformare a justiției, precum și lipsa unei infrastructurii adecvate. De asemenea, politizarea justiției a discreditat ideea nevoii de politici de integritate în cadrul justiției, ceea ce a determinat o percepție profund negativă a acesteia în rândurile opiniei publice. Reformele inițiate în 2004 și continuate pe parcursul anului 2005 au potențialul de a soluționa problemele din justiție, însă implementarea lor efectivă precum și mai ales impactul acestora va necesita perioade îndelungate de timp care intra în conflict cu imperativele de aderare a României la UE în 2007. Aspecte importante ale justiției precum integritatea magistratilor, acum aflate în responsabilitatea exclusivă a Consiliului Superior al Magistraturii, precum și acoperirea necesarului de magistrați a instanțelor și parchetelor și îmbunătățirea infrastructurii fizice a sistemului judiciar vor reprezenta provocări pe termen lung inclusiv pentru ansamblul sistemului național de integritate. Faptul că reformele în domeniul sistemului judiciar au întârziat poate determina chiar dificultățile prezente întâmpinate în lupta împotriva corupției.

Curtea Constituțională are un rol important în ansamblul sistemului național de integritate și anume acela de a păstra echilibrul delicat între puterile statului și de a preveni și împiedica deraierile neconstituționale. Lipsa unui echilibru adecvat la nivelul puterilor în stat afectează în mod negativ capacitatea acestora de a asigura integritatea publică. Controlul de constituționalitate exercitat de Curtea Constituțională asupra actelor normative ale Parlamentului și ale Guvernului are rolul de a limita activitatea acestora la cadrul oferit de Constituție. Lipsa reglementării exprese a principiului separației puterilor în stat a împiedicat Curtea Constituțională de a avea un rol activ în protejarea independenței sistemului judiciar.

Lipsa unui **parchet anticorupție specializat** pentru o lungă perioadă a tranziției a favorizat exacerbarea corupției și instituționalizarea acesteia în noul cadru democratic după caderea comunismului. De asemenea, lipsa unui parchet anticorupție specializat a fost însoțită și de lipsa unor reglementări adecvate a infracțiunilor de corupție până în anul 2000. După anul 2000, înființarea Secției de Combatere a Corupției și a Criminalității organizate, ulterior Parchetului Național Anticorupție nu au avut un impact relevant datorită lipsei resurselor necesare, reglementări deficitare cu privire la mandat și interferențelor politice. Multiplele amendamente aduse cadrului organizatoric și funcțional al PNA, precum și lipsa de independență reală față de Executiv a avut un impact negativ asupra capacității acestuia de a lupta împotriva corupției și în special împotriva corupției la nivel înalt. În ciuda acestei evoluții, existența unui parchet specializat anticorupție este necesară, iar modificările aduse structurii și funcționării acestuia în cursul anului 2005 prin creșterea independenței procurorului față de superiorii acestuia este de natură a îmbunătăți lupta împotriva corupției la nivel înalt.

Curtea de Conturi este un pilon de integritate bine reglementat, independent din punctul de vedere al raportului cu Executivul și autonom financiar și operational. Capacitatea instituțională a Curții a crescut semnificativ în ultimii ani datorită asistenței tehnice oferite prin intermediul programelor europene de twinning instituțional.

Lipsa competenței inițiale de a efectua controale de oportunitate precum și, ulterior, capacitatea scăzută în acest domeniu a Curții de Conturi a afectat integritatea procesului de privatizare și contractele publice. În ultimii ani, Curtea de Conturi și-a dezvoltat în ultima perioadă capacitatea de control de oportunitate, însă acesta nu se desfășoară încă în aceeași proporție ca și controlul de legalitate. Însă, lipsa unei atenții corespunzătoare în Parlament asupra rapoartelor supuse dezbaterii de către Curtea de Conturi slăbește rolul acesteia în cadrul sistemului național de integritate.

Avocatul Poporului nu a beneficiat inițial din partea autorităților statului de sprijinul instituțional cuvenit acestei instituții (manifestată prin lipsa unei infrastructuri necesare și prin refuzul unei mari părți a autorităților administrației publice de a da curs solicitărilor acestuia). Totuși, în ultimii ani, Avocatul Poporului a beneficiat de o creștere a capacității administrative și a atenției din partea autorităților administrației publice. Capacitatea de control constituțional anterior și ulterior dobândită recent reprezintă o recunoaștere a rolului pe care aceasta instituție trebuie să îl joace în protejarea drepturilor și libertăților cetățenesti. Pe de altă parte, Avocatul Poporului nu a folosit până la acest moment la capacitate adecvată competențele în domeniul prevenirii și combaterii corupției la nivelul administrației publice, ceea ce slăbește rolul acestuia în cadrul sistemului național de integritate.

Administrația Publică a fost un pilon cu mari deficiențe cauzate de lipsa unui cadru de reglementare adecvat pentru funcționarii publici pentru o lungă perioadă a tranziției și de politizarea excesivă a acesteia. În prezent, cadrul de reglementare a administrației publice românești este într-o mare măsură adecvat cerințelor unui corp profesional de funcționari publici. Totuși, lipsa unui sistem meritoriu, depolitizat, de numire în funcție a prefecților și subprefecților, precum și lipsa unei Agenții a Funcționarilor Publici puternică, care să poată avea jurisdicție administrativă asupra încălcarilor la legislația din domeniu, precum și lipsa unei reglementări uniforme a conflictelor de interese între funcționarii publici aleși și cei numiți reprezintă puncte slabe ale integrității publice pe care acest pilon ar trebui să o atingă.

Politia a fost un pilon de integritate cu și mai mari deficiențe decât administrația publică datorate unei și mai târzii reglementări a cadrului profesional. Reglementarea Statutului Politistului în 2002 a adus un cadru necesar funcționării unui corp profesional de politisti. Totuși, lipsa unor reglementări profesionale privind numirea și demiterea chestorilor de poliție, precum și sistemul de cercetare disciplinară care nu beneficiază de aceleași garanții de protecție împotriva

abuzului superiorilor ca în cazul funcționarilor publici prin lipsa unor comisii de disciplină cu puteri de decizie determina înca un cadru de reglementare insuficient.

Sistemul partidelor politice din România nu a reprezentat un pilon de integritate cu aport semnificativ la integritate publică. Lipsa unor reglementări eficiente în domeniul finanțării partidelor politice, precum și a unor standarde interne de selecție a membrilor acestora pentru o lungă perioadă de timp a generat un sistem politic lipsit de capacitatea de a impune standarde de integritate la nivelul societății. De asemenea, aceasta a condus la un nivel ridicat de capturare a statului și la un ritm redus de reforme politice, instituționale și economice, și a generat un Parlament cu un redus aport de standarde de integritate publică.

Sistemul achizițiilor publice a fost un pilon cu o foarte redusă capacitate de a asigura integritatea publică, datorită unei reglementări deficitare până în 2001. În ciuda îmbunătățirii cadrului de reglementare în ultimii ani, rămân atât la nivelul procedurii de achiziții publice, cât și la nivelul procedurilor de concesionare, privatizare sau parteneriat public-privat deficiente majore legate de lipsa de transparență a contractelor sau a unor clauze ale acestora.

Societatea civilă a jucat un rol esențial ca pilon de integritate publică de-a lungul perioadei de tranziție, în ciuda lipsei pentru o lungă perioadă de timp a unor instrumente esențiale precum accesul liber la informațiile publice, transparența decizională, dreptul de petiționare. Existența acestor instrumente în prezent, precum și cadrul regulatoriu accesibil înființării de asociații și fundații, oricum și, de curând, a unui cadru competitiv de acces la resurse financiare publice, sunt premisele unei societăți civile active și independente.

Media a fost un pilon de integritate puternic în toată perioada tranziției. Acest lucru s-a datorat mai degrabă capacității media de acțiune în conformitate cu misiunea acesteia de monitorizare a activității autorităților și de dezvaluire a neregulilor decât capacității sectorului public de a-i oferi un cadru de reglementare adecvat unei bune funcționări. Capacitatea de autoreglementare a media a reprezentat un factor important al independenței acesteia față de autoritățile statului. Pe de altă parte, prezenta calomniei și a insultei ca infracțiuni a limitat libertatea de expresie a media. Ratificarea de către România a Convenției Europene privind Drepturile Omului a determinat o schimbare pozitivă în practica instanțelor de judecată cu privire la cazurile de calomnie și insultă implicând jurnaliști.

Sectorul privat românesc a avut o capacitate scăzută de a se organiza și de a-și promova interesele legitime împotriva unor inițiative de reglementare netransparente sau inoportune. În timp ce capitalul străin din România a dovedit o bună utilizare a instrumentelor de transparentizare existente în legislația românească, companiile românești nu au avut și nu au nici la acest moment capacitatea și expertiza de a utiliza aceste instrumente pentru a avea un cuvânt de spus în privința politicilor publice adoptate de autorități.

PRIORITATI SI RECOMANDARI

LEGISLATIVUL

- _ În ceea ce privește legislația de luptă împotriva corupției, Legislativul trebuie să utilizeze expertiza în domeniu atât în țară cât și în străinătate, astfel încât pe viitor disfuncționalitățile și neconcordanțele să fie evitate;
- _ În ceea ce privește puterea de a controla Executivul, Parlamentul trebuie să își folosească mai eficient mecanismele de monitorizare și de anchetare astfel încât să aducă pe agenda publică cazurile grave de corupție și impactul lor negativ;
- _ Parlamentul trebuie să își îmbunătățească și puterea de supraveghere asupra executiei bugetului public și să utilizeze mai bine sentințele Curții de Conturi a României;
- _ Parlamentul trebuie să îmbunătățească legislația referitoare la incompatibilitate și la conflictul de interese astfel încât să se renunțe la discriminarea față de alte categorii de demnitari și să-i remedieze deficiențele observate mai sus;
- _ Parlamentul trebuie să asigure transparența totală a activității și modului de vot a fiecărui ales fie în ședințele în plen, fie în comisii;
- _ În sfârșit, sistemul electoral trebuie să fie îmbunătățit prin schimbarea sistemului actual al “listelor de vot” cu sistemul “votului mixt”.

EXECUTIVUL

- _ Crearea unui sistem independent de Executiv și Legislativ de monitorizare și control a incompatibilităților, a conflictelor de interese și a averilor;
- _ Largirea reglementărilor privind responsabilitatea penală specială a membrilor Executivului astfel încât să funcționeze eficient în combaterea corupției la nivel înalt;
- _ Introducerea unor reglementări speciale cu privire la raportarea tranzacțiilor efectuate de oficiali către Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor.

SISTEMUL JUDICIAR

- _ Independența magistratilor:
 - 1) Întărirea rolului CSM prin aplicarea integrală și consecventă a reglementărilor privind conflictele de interese și incompatibilităților
- _ Integritatea și profesionalismul magistratilor:
 - 1) Implementarea codului deontologic al magistratilor și al personalului auxiliar al instanțelor;
 - 2) Întărirea eficienței a disciplinei și a prevederilor referitoare la controlul conflictului de interese, incompatibilității și averii în rândurile magistratilor și ale personalului auxiliar al instanțelor;

- 3) Asigurarea implementării prevederilor referitoare la avertizorul de legalitate de la nivelul sistemului judiciar; crearea unui mecanism de monitorizare a implementării prevederilor referitoare la avertizorul de legalitate;
- 4) Asigurarea unui nivel adecvat de instruire atât pentru procurori cât și pentru judecatori în ceea ce privește particularitățile cazurilor de corupție (de exemplu, aspectele financiare);
- 5) Asigurarea unui nivel adecvat de volum de muncă atât pentru procurori cât și pentru judecatori astfel încât să fie limitate erorile și neglijențele.

_ Infrastructura curții:

- 1) Implementarea deplină a sistemului electronic în ceea ce privește arhivarea și distribuirea cauzelor;
- 2) Îmbunătățirea infrastructurii instanțelor.

Aspecte regulatorii

- 1) Adoptarea unor prevederi speciale pentru a reduce durata procedurilor judiciare în cazurile de corupție.

PARCHETUL ANTICORUPȚIE

_ Departamentul Național Anticorupție trebuie să își conserve caracterul său special de parchet cu o tipologie necesară distinctă având cerințe și interese speciale din partea creatorilor de politici;

_ DNA, ca și sistemul judiciar în general, trebuie să fie protejat împotriva oricărei influențe din partea Executivului;

_ Un instrument performant de audit trebuie să fie creat pentru a evalua cerințele și productivitatea PNA în conformitate cu mandatul său instituțional și cu cadrul de reglementare actual și trebuie să fie folosit la adoptarea cadrului actual astfel încât să sporească eficacitatea și impactul instituției;

_ Cooperarea inter – instituțională trebuie să fie îmbunătățită, în special, cea cu Oficiul de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor și cu viitoarea agenție de monitorizare a conflictelor de interese.

CURTEA DE CONTURI

_ Curtea de Conturi a României trebuie să-și consolideze capacitatea de audit de performanță la același nivel la care derulează în acest moment controlul de legalitate;

_ Curtea de Conturi a României (CCR) trebuie să dobândească puterea de a sancționa pe acei ordonatori de credite care nu își prezintă rapoartele de execuție bugetară la termenul scadent;

_ Legea nr. 94/1992 trebuie să fie amendată astfel încât să fie identificată exact comisia parlamentară însărcinată atât cu primirea și dezbaterile rapoartelor CCR înainte de a fi aduse în fața Parlamentului cât și cu cererea unor controale specifice extraordinare; de asemenea, în mod evident, trebuie să ofere o mai mare transparență și informare a publicului despre rapoartele dezbătute și despre deciziile luate de către Comisia parlamentară sau de Parlament pe baza rapoartelor CCR;

- _ Cele doua Regulamentele de organizare si functionare a celor doua Camere ale Parlamentului trebuie sa fie amendate astfel încât acestea sa aiba mandat imperative pentru a actiona pe baza concluziilor CCR referitoare la deciziile financiare ilegale sau inoportune ale ordonatorilor de credite, la notificarea institutiilor însărcinate, la supervizarea anchetelor, cât si la publicarea rezultatelor investigatiilor;
- _ Parlamentul trebuie sa dezbata rapoartele CCR cât mai repede posibil astfel încât sa foloseasca în timp util sentintele acesteia.

AVOCATUL POPORULUI

- _ AP trebuie sa includa în prioritatile sale si coruptia, astfel încât sa își exercite pe deplin atributiile sale din cadrul sistemului national de integritate;
- _ Legea nr. 35/1997 trebuie sa fie amendata astfel încât sa ofere AP jurisdicție administrativa în privinta autoritatilor publice care nu își îndeplinesc pe deplin atributiile lor investigative.

ADMINISTRATIA PUBLICA

- _ Oferirea caracterului de decizie administrativa recomandarilor Agentiei Nationale a Functionarilor Publici cu privire la solutiile adoptate în cazurile disciplinare cercetate;
- _ Crearea ce criterii profesionale-meritorii pentru numirea prefectilor si sub – prefectilor;
- _ Modificarea cadrului legal privind conflictul de interese în conformitate cu regulamentul nr.10/2000 al Consiliului European;
- _ Înfiintarea unei agentii mandatata sa monitorizeze, sa investigheze si sa sanctioneze conflictele de interese, incompatibilitatile si averile functionarilor publici;
- _ Amendarea sistemului de control intern, în special controlul financiar preventiv, astfel încât sa fie si mai independent fata de conducerea agentii (ordonatorii de credite); în mod special, oferirea statutului de functionar public controlorilor care realizeaza controlul financiar prealabil.

POLITIA

- _ Crearea unui sistem profesional de angajare a sefilor de politie;
- _ Sporirea atributiilor comisiilor de disciplina din cadrul politiei la nivelul atributiilor corespunzatoare ale comisiilor de disciplina din cadrul sistemului serviciului public;
- _ Întarirea Directiei Generale Anticoruptie din cadrul Ministerului Administratiei si Internelor cu o capacitate deplina de a investiga coruptia la toate nivelurile de organizare ale fortelor politie.

FINANTAREA PARTIDELOR POLITICE

- _ Legea privind accesul liber la informație trebuie să includă și partidele politice printre instituțiile publice supuse legii, iar finanțarea lor trebuie să fie clasată ca și informație de acces public pentru orice cetățean român;
- _ Legea trebuie să cuprindă sancțiuni adecvate pentru cei care îi încălca prevederile, inclusiv sancțiuni politice atunci când câștigurile politice ale politicienilor depășesc cu mult sancțiunile financiare impuse de Curtea de Conturi;
- _ În sfârșit, legea trebuie să ia în calcul o crescută transparență în privința persoanelor fizice sau juridice care aduc contribuții financiare partidelor politice.

ACHIZITII PUBLICE

- _ Soluționarea problemei negocierilor după desemnarea câștigătorului, în cadrul procedurii parteneriatelor public-privat;
- _ Adaptarea criteriului costului referitor la achizițiile publice prin sistem electronic doar la acele servicii, bunuri și activități care sunt potrivite acestui criteriu;
- _ Amendarea reglementărilor speciale din domeniul contractelor publice astfel încât principiul confidențialității să nu prejudicieze principiul transparenței;
- _ Introducerea prevederilor referitoare la “punerea pe lista neagră” a companiilor care folosesc corupția în activitățile lor (având în vedere reglementarea răspunderii penale a persoanei juridice)
- _ Introducerea unor reglementări cu privire la “punerea pe lista albă” a companiilor care dovedesc respectarea principiilor de afaceri în activitatea lor;
- _ Introducerea unui sistem de monitorizare a beneficiilor și a stilului de viață al funcționarilor care se ocupă de achizițiile publice.

SOCIETATEA CIVILA

- _ Viitoarele amendamente Constitutionale trebuie să cuprindă și dreptul la o bună administrare, așa cum este prevăzut în art. 41 al Cartei europene a drepturilor fundamentale.

SECTORUL DE AFACERI

- _ Sectorul de afaceri privat român și străin ar trebui să își unească eforturile în promovarea unei transparente crescute a activității de elaborare de politici publice și de adoptare a actelor normative a administrației precum și în domeniul contractelor public-privat
- _ Sectorul de afaceri privat român și străin ar trebui să își unească eforturile în implementarea principiilor de afaceri având în vedere potențialul avantaj competitiv pe care acestea le-ar putea oferi la momentul intrării României pe piața comună europeană.

GLOSARUL TERMENILOR CHEIE

Abuz în serviciu este orice act prin care un funcționar public sau o persoană cu un statut echivalent face abuz de poziția sa sau își depășește competențele cauzând prejudicii substanțiale statului, unei instituții publice internaționale, unei entități legale sau unei persoane fizice.

Educația anti-corupție este dezvoltarea de atitudini anti-corupție în rândul cetățenilor.

Standardele anti-corupție sunt un set de norme comportamentale și legale care ajută în eradicarea conduitelor corupte.

Luarea de mită înseamnă orice act în care un funcționar public și o persoană cu un statut echivalent acceptă, promite sau face aranjamente în mod direct, în interes propriu sau în interesul altora pentru acceptate unei mite, sau solicită sau provoacă pe cineva să dea mită în schimbul unor acte licite sau omisiuni în efectuarea sarcinilor fișei de post.

Funcționar public este orice persoană care lucrează în servicii civile, este politician al statului, este funcționar public în cadrul administrației publice conform Legii administrației publice, precum și orice altă persoană care, lucrând în cadrul autorităților centrale sau municipale, sau instituții, în executarea legislației, în cadrul controlului de stat și supravegherea instituțiilor, sau în orice instituție echivalentă cu acestea, efectuează sarcini ale reprezentanților statului sau are putere administrativă, precum și orice candidat oficial pentru funcțiile numite mai sus.

Clientelism, relațiile clientelare sunt un sistem de relații bazate pe favoruri reciproce și legături între un mentor (șef) și o altă persoană sau grup de persoane (clienți).

Conflictul de interese este o situație în care un funcționar public, efectuându-și atribuțiile și satisfăcând instrucțiunile, este obligat să ia o decizie sau să participe în procesul de luare a deciziilor privind efectuarea de sarcini și instrucțiuni legate de interesele lui private.

Corupția este abuzul de putere publică pentru beneficii personale.

Detectarea și cercetarea corupției este dezvăluirea de acte de corupție și implementarea principiilor de echitate și inevitabilitate a pedepsei.

Deviație înseamnă violarea regulilor sociale comune și a normelor societății sau ale unui grup.

Formele de corupție în funcție de domeniul de apariție sunt administrativă, politică, preventivă și care elimină consecințele.

Darea de mită este orice act prin care, în mod direct sau indirect, se oferă, promite sau se dă mită unui funcționar public sau unei persoane cu statut echivalent, în schimbul unui act licit dorit sau unei omisiuni în efectuarea sarcinilor, sau unui intermediar.

Identificarea corupției este abilitatea de a recunoaște manifestările corupției în timp util și complet.

Activitățile de lobby sunt activitățile remunerate ale lobby-iștilor care sunt utilizate pentru a influența amendarea,

suplimentarea sau abrogarea unor acte normative, precum și adoptarea sau neadoptarea de legislație nouă. Scopul acestor activități este de a satisface interesele clientului fără prejudicierea drepturilor omului sau a intereselor publice și de stat.

Lobby-ul este un proces prin care se schimbă informații și opinia unui grup sau a unei organizații, sau a unei părți a acestora, este transmisă oficialităților (aleși și numiți) în scopul influențării procesului de luare a deciziilor în beneficiul celor dintâi.

Lobby-istul este o persoană fizică sau o companie, instituție sau organizație ce se află pe lista lobby-iștilor în conformitate cu procedura stipulată în legislația relevantă.

Spălarea de bani este acțiunea scopul căreia este de a ascunde sau a da impresia legalității unor beneficii de ordin financiar de proveniență ilicită.

Nepotismul este recrutarea de rude, prieteni și cunoștințe apropiate fără organizarea unui concurs și violând principiul *persoana cea mai potrivită pentru locul potrivit*. Această practică creează un sistem de subordonați și colegi care sunt în mod reciproc îndatorați unii față de ceilalți; acest sistem este utilizat în luarea deciziilor.

Nesatisfacerea îndatoririlor oficiale apare atunci când un funcționar public sau o persoană cu un statut echivalent, datorită neglijenței sale, nu efectuează sarcinile care îi revin sau le efectuează în mod necorespunzător, iar acestea cauzează daune substanțiale statului, unei instituții publice internaționale, unei entități legale sau persoane fizice.

Mentorul face parte dintr-un sistem de relații clientelare, este o instituție sau o persoană care veghează asupra sau protejează o persoană sau altceva.

Persoană echivalentă cu funcționarul public este o persoană care are atribuțiile respective în instituții de stat străine, în organizații publice internaționale sau autorități judiciare internaționale, precum și candidații oficiali ai funcțiilor mai sus menționate; o persoană lucrând în orice instituție de stat, neguvernamentală sau privată sau angajată în activități profesionale și având puteri asociate administrației publice, **exceptând** persoanele care efectuează sarcini economice sau tehnice.

Prevenirea corupției constă în eliminarea cauzelor și factorilor care contribuie la corupție.

Principiile administrației publice includ statul de drept (activitățile sunt bazate pe fundamente legale), obiectivitate (acțiunile trebuie să fie imparțiale), și interzicerea abuzului autorității (interzicerea efectuării de acțiuni neautorizate sau luării deciziilor care cad în competența persoanelor vizate cu alte scopuri decât cele precizate de lege).

Interesele private sunt interesele de ordin economic și non-economic al persoanelor din administrația publică sau a rudelor apropiate și a familiei și care pot afecta luarea de decizii în efectuarea sarcinilor publice.

Administrația publică constă în activitățile autorităților centrale și locale, reglementate de lege, desfășurate în scopul implementării actelor normative și a hotărârilor consiliilor locale, precum și administrarea serviciilor publice.

Interesul public constă în așteptările publicului în ceea ce privește luarea de decizii în mod imparțial și just de către persoanele din administrația publică.

BIBLIOGRAFIE ȘI ALTE SURSE

BIBLIOGRAFIE

1. *Codul de etică al asistenților sociali lituanieni*. Association of Lithuanian Social Workers, 1998.
2. *Corruption Investigation, Prosecution and Prevention*. Un seminar internațional. 5-6 noiembrie 1998. Vilnius, Lithuania.
3. *Fighting Corruption: Practical Examples*. Un seminar internațional despre importanța construirii de parteneriate în lupta împotriva corupției. 6-7 septembrie 2001, Vilnius. Organizat de Serviciul de Investigații Speciale al Republicii Lituaniei.
4. Grosse T. G., *Działania anty-korupcyjne w państwach członkowskich OECD*. Florencia, 2000.
5. "Pedagogų etikos kodeksas. Projektas", *Mokykla*, 2000, Nr. 11-12, p. 13-16.
6. Rose-Ackerman S., *Korupcija ir valdžia: priežastys, padariniai ir reforma*. Vilnius: Vaga, 2001.
7. Vaitiekus S., *Korupcijos prevencijos sistema Lietuvoje: organizacijos ir veiksmų apžvalga*. Vilnius: "Transparency International" Lietuvos skyrius, 2002.
8. *Valstybės tarnautojų etikos rinkinys*. Vilnius: Margi raštai, 2002.
9. Van Duyne P., "Will 'Caligula' go transparent?", *Forum on crime and society*, 2001, Vol. 1, Nr 1.

ACTE NORMATIVE

1. Legea pentru prevenirea corupției a Republicii Lituaniei (28 mai 2002, Nr. IX-904).
2. Programul Național Anti-corupție al Republicii Lituania (votat în 17 ianuarie 2002 prin Rezoluția Nr. IX-711 al Seimas).
3. Legea privind ajustarea intereselor publice și private în serviciile publice a Republicii Lituaniei (2 iulie 1997 Nr. VIII-371; amendat în 29 februarie 2000).
4. Legea administrației publice a Republicii Lituaniei (8 iulie 1999, Nr. VIII-1316; amendată în 1 iulie 2002).

SURSE ON-LINE:

1. http://www.ccbe.org/doc/En/code_lithuania_en.pdf – Codul de conduită al avocaților profesioniști.
2. http://www.finansai.lt/About_etika.htm – Codul etic al Asociației analiștilor financiari (în lituaniană).
3. <http://www.greco.coe.int> – Site-ul GRECO, Grupul Statelor împotriva Corupției. GRECO a fost creat în 1998, când un grup de țări a semnat Convenția codului penal privind corupție (semnat de Lituania în 1999). GRECO monitorizează implementarea acestui instrument legal. Pagina conține informații despre inițiative anti-corupție ale GRECO, întâlniri ale statelor membre, etc.
4. <http://www.ktu.lt/lt/ktu/kodeksas.html> – Codul etic al cercetătorilor și pedagogilor Universității Tehnice Kaunas (în lituaniană).
5. <http://www.lar.lt/Docs/etikoskodeksas.html> – Codul de etică profesională al auditorilor (în lituaniană).
6. http://www.lzs.lt/pagen.php?page_id=30 – Codul etic al jurnaliștilor și publiciștilor lituanieni.
7. <http://www.nobribes.org> – O sursă on-line finanțată de USAID pentru Europa și Eurasia, oferind o bogăție de informații despre inițiative anti-corupție ale țărilor din regiune, legislația în vigoare și programe.
8. <http://www.notarai.lt/?act=taktai> – Codul de onoare (etic) al notarilor Republicii Lituaniei.
9. <http://www.oecd.org> – Site-ul Organizației pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (OECD). Organizația a depus eforturi majore și a oferit resurse pentru temperarea nivelului corupției în Europa.
10. <http://www.stt.lt> – Serviciul de Investigații Speciale al Republicii Lituaniei. Informații despre legislația anti-corupție din Lituania, inițiative internaționale pentru combaterea corupției și structuri cărora se poate raporta cazuri de corupție întâlnite sau solicitarea de mită.
11. <http://www.tils.lt> – Site-ul Transparency International din Lituania (TILC). A fost creat la 6 iunie 2000 de către Open Society Fund - Lituania. știri despre anti-corupție în Lituania și în lume, inițiative ale TILC.
12. <http://www.worldbank.org> – Site-ul Băncii Mondiale, o organizație financiară internațională care este deosebit de atentă la măsuri de combatere a corupției.
13. <http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=196440&Condition2> – Codul de etică profesională și conduită a politicienilor Republicii Lituaniei (în lituaniană).